

Yisa Tɔntɔntɔba Tɔɔma

¹ N zɔa Tiwofilusi:

N bɔmbɔɔnɔn gbanƙɔ ma die n maagu wa wudiekemba mana Yisa dɔ yinene ta dagi vuosi a nyɔn saɔna dieke die ɔ piiline ɔ tɔɔma

² a yaa ga tɔgi daa dieke Nɔmɔn dɔ yalla wa ga arizanna ma. Die ɔ yene ka gaya wa die ɔ dagi vuodiekemba ɔ vɔarɔna a yi ɔ tɔntɔntɔba aɔnɔn Nɔmɔn Halikasika hagɔrɔn, ba baan dɔ tɔma dene.

³ Die ɔ kuɔn kuɔn chaan die ɔ nagi daraa banɔsi-nɔsa a nagi ɔ gban daga ba, die dɔ sen dagi dɔ dɔ ka yi chɔla dɔ ɔ bie wo ɔ mɔsi ma, die ba nɔan yese wo mɔn, ta die ɔ balɔ ba wɔa yaa gamma Nɔmɔn naari ma.

⁴ Die saɔna kaanɔ, die ɔ dinene aɔnɔn ba wa, die ɔ yi ba nɔari gie dɔ, “Nɔ daa ken a nyɔn Jerusalemi, ama nɔ chɔsɔma Halikasika dieke n Chua dɔ yɔna nɔan dɔ ɔ nan yi nɔ wa, wudieke wɔa n wone a balɔ wa.

⁵ Joɔn nɔn die sɔ wa vuosi aɔnɔn nyaan, ama daraa gie nɔan Nɔmɔn Halikasika nan suuli nɔ.”

Yisa die dɔ jvalɔna a ga arizanna dene

⁶ Die Yisa tɔntɔntɔba die dɔ lagɔsɔna aɔnɔn Yisa wa, die ba piastɔ wa dɔ, “Tɔ Yɔmɔtien, saɔna gie fɔ baa fɔ gbatɔ tɔnɔn Izara vuosi a nyɔn Romani vuosi nuusi me ta yinɔni a yi tɔ tɔ naari?”

⁷ Die Yisa dɔ balɔ ba dɔ, “Nɔmɔn ka yi nɔ sien dɔ nɔ sɔmma saɔna aɔnɔn daa dieke wɔaha gie dɔ balla a yi, sie ɔ nyɔna ma.

⁸ Ama saɲɲa dieke ɔ Halukasika dɔ baan̄ ken̄ a sɔɔɲ nɔ ma wa, nɔ nan ye hagurɔɲ, ta nan yi n siaratielin̄ Jerusalemi ma, an̄an̄ Judia tɔngban̄ mana an̄an̄ Samaria tɔngban̄ mana an̄an̄ dɔnɔta ka gie lɔga mana mana ma.”

⁹ Die ɔ bala wɔaha gie a kpatɔ wa, die ba ye N̄mɔɲ dɔ vana ɔ jɔalɔ gara n̄mɔnsikpɔn̄, ba daansa wa, ta die nɔn̄mara wɔa ba ka bɔ biagi a ye wo.

¹⁰ Die ba ye ko a zie a daansa n̄mɔnsikpɔn̄ ɔ gana wa, womi dembisi bale dɔ yeegi nyɔnyɔtala a ken̄ a zie ba jigin̄,

¹¹ a pɔasɔ ba dɔ, “Nɔn̄n̄ Galili dembisi, bie nɔ zie giena a daansa n̄mɔnsikpɔn̄ dene? Yisa wa gie dɔ nyɔna nɔ jigin̄ a jɔalɔ a ga arɔzanna naa wa, ɔ nan daansɔ a yin̄ɲi a ken̄ sɔba nɔ yene wo ɔ jɔalɔna a ga arɔzanna die wo.”

Vuodieke die dɔ zene Judasi nan̄ ma wɔa

¹² Womi die Yisa tɔntɔntɔba dɔ yin̄ɲi a nyɔn̄ Olivi Tɔsɔ kunkogiri me a ga Jerusalemi. Mi an̄an̄ Jerusalemi die yiwo sɔba mali chɔbɔn̄.

¹³ Die ba gana a ga juu Jerusalemi wa, die ba ga juu juodieke me ba benne wo: Vuodiekemba die dɔ benne mi die wone Piita an̄an̄ Jɔɔn̄ an̄an̄ Jemisi an̄an̄ Andurusi an̄an̄ Filipi an̄an̄ Tomasi an̄an̄, Batolomiwo an̄an̄ Matiwo an̄an̄ Alifusi bɔa Jemisi an̄an̄ Simoni, vuodieke die dɔ yaala ban̄n̄ juu vuosi yallɔma ba gban̄ wa an̄an̄ Judasi, Jemisi bɔa.

¹⁴ Die ba n̄aan̄ lagɔma saɲɲa mana an̄an̄ hogɔba batan̄ an̄an̄ Yisa nun̄ Meri an̄an̄ Yisa nɔmballɔ a jɔɔsa N̄mɔɲ an̄an̄ sɔgɔbalɔmɔɲ.

15 Die ka daraa ale kwan̄ chaan̄, ta Yisa kwan̄andusur̄n̄ s̄iba vuosi kob̄iga an̄an̄ ban̄is̄ile die d̄i laḡis̄i kal̄i, ta Piita die d̄i haḡi a zie ba s̄un̄

16 a baari d̄i, “N n̄umball̄i, sie wudieke N̄m̄un̄ Hal̄ikas̄ika die d̄i vana Davidi d̄i maagi N̄m̄un̄ gban̄k̄u ma wa yaa gamma Judasi w̄aha ken̄ yi wusie. Judasi wa die yine vuodieke d̄i daḡina vuosisi ba yigi Yisa wa.

17 Ama Yisa die v̄ar̄ina t̄un̄n̄ an̄an̄ w̄on̄n̄ d̄i t̄i t̄uma N̄m̄un̄ t̄un̄ dieke t̄i t̄unna an̄an̄ wa.”

18 (Judasi t̄umb̄iat̄i nȳvar̄i ligirehe die v̄ naḡi a daa t̄un̄gban̄, me gban̄ die v̄ nan̄ kpi, ta v̄ nȳun̄gban̄n̄ die d̄i nat̄i yuori v̄ nyuubie mana die d̄i nȳn̄ a jaas̄i.

19 Vuodiekemba mana die d̄i benne Jerusalemi ma die d̄i w̄on̄ ka w̄ia. Naa ch̄ian̄ ma die ba wasa mi ba w̄obal̄ik̄un̄ ma d̄i Akelidama, ka ch̄ian̄ wone “Z̄un̄ t̄un̄gban̄.”)

20 Dama “D̄i maaḡiya Ȳila gban̄ dieke d̄i benne N̄m̄un̄ gban̄k̄u s̄un̄ d̄i,

‘Vaa v̄ jigiri yi jigizetik̄in̄;

da vaa vuon̄ bemme ka ma.’

D̄i b̄i a maagi d̄ian̄ b̄ibra d̄i,

‘Vaa vuogaan̄ zie v̄ naḡis̄i ma a t̄uma v̄ t̄umaha.’

21 “Die w̄ia d̄i m̄u t̄i v̄bar̄i vuodiekemba die d̄i d̄ina t̄un̄n̄ an̄an̄ Yisa a d̄ia san̄n̄a mana wa w̄on̄n̄

22 a piili a nȳn̄ san̄n̄a dieke J̄oon̄ vuodieke d̄i sinana vuosi N̄m̄un̄ nyaabu a yaa ga t̄ugi san̄n̄a dieke die Yisa d̄i j̄ual̄ina a ga arizanna ta va t̄i wa, an̄ v̄ gut̄i t̄i ma an̄ t̄i d̄ii Yisa kumbu haḡun̄ t̄uma daans̄a.”

²³ Die wɔa die ba vɔarɩ vuosi bale; Josefu vuodieke die ba wasɩnana Baasabasi (Ta ba bu wasa Jusitusi), aɲaɲ Matiasi.

²⁴ Womi die ba juɔsu Nɲmɔɲ dɩ, “Tɩ Yɔmɔtien, fɔnɔɲ fu sɩbɩna vuonɲ mana sɔɲ dɩ sɩna die, die wɔa tɩ Yɔmɔtien, dagɩ tɩ vuosi bale wa gie sɔɲ fu vɔarɩna vuodieke

²⁵ dɩ v yi tɔntɔntɔ a zie jigidieke Judasi dɩ vana ta ga jigidieke dɩ mɔna dɩ v bemme wo.”

²⁶ Die ba juɔsɩna Nɲmɔɲ a kpatɩ wa, die ba yi chaachaa dɩ ba vɔarɩ saara ale wo kaanɩ, die chaachaaka dɩ ga nan Matiasi ma, die ba nagɩ wa gɔtɩ Yisa tɔntɔntɩba baɲ aɲaɲ kaanɩ wa ma.

2

Nɲmɔɲ Halikasɩka kenɩɲ wɔa

¹ Die dɔɔga dieke ba wasɩnana Pentikosi wa dɩ tɔgɩna Yisa kɔaɲandɩsɩrɩɲ mana die dɩ lagɩsɩ taɲ jigibalɩmɩɲ.

² Womi die watɩ dɩ nyɩɲ ηmɩsɩkpenɲ a dɔma sɩba bɔlɔgɩsɩ kpenkɔrɩɲ dɩ nɩgɩnana ta die kenɩ suuli juodieke ba kala wa mana.

³ Ta die ba ye jaan sɩba bolɩnyaatɩ dɩ nyɩna a kenɩ a kalɩ ba wɔnyɩ mana sɩkpenɲ me,

⁴ ta die Nɲmɔɲ Halikasɩka die dɩ suuli ba mana, die ba piili a bala wɔbalɩkɩ gaasɩ diekemba ba kana ka wɔma sɩba Nɲmɔɲ Halikasɩka dɩ dagɩna ba dene.

⁵ Die Juu vuosi die dɩ dɩna Nɲmɔɲ die dɩ bie Jerusalemi saɲka mi, die ba nyɩɲ wa tɩgɩsɩ mana dɔnɩa ma a kenɩ mi.

⁶ Die ba wɔnna watɩ gie die wo, die kpɩkpaanɲ dɩ lagɩsɩ mi, die dɩ yi ba mana mamachi dama die

Yisa kwanandusurɔba die bala wɔbalɩki gaasi, ba wɔnyɩ mana dɩ wɔmma ɔ jabalɩkɩŋ ma.

⁷ Die dɩ yi be mamachi pam die ba pɩasi taŋ dɩ, “Vuosisi gie dɩ balala naa, ntaa ba mana yiwo Galili vuosi?”

⁸ Ta bɩa yine tɩ wɔnyɩ mana dɩ wɔmma ba ɔ gban gban ɔ wɔbalɩka ma?

⁹ Tɩ batan nyɩŋ wa Patia aŋaŋ Midia aŋaŋ Elami aŋaŋ Mesopotamia aŋaŋ Judia aŋaŋ Kapadosia aŋaŋ Pontusi aŋaŋ Asia,

¹⁰ aŋaŋ Firigia, aŋaŋ Pamifilia aŋaŋ Ijipiti aŋaŋ Libia chaaku tɩgɩsɩ dɩ gbigine Sayireni; ta tɩ batan dɩaŋ dɩ nyɩŋ Romi,

¹¹ ta tɩ batan Juu vuosi, ta batan dɩaŋ dɩ yi buurigaasi diekemba dɩ tarɩgɩna ba jɩamɩŋ ta dɩ Juu vuosi Nɩmɩŋ, ta tɩ batan dɩaŋ dɩ nyɩŋ Kireeti aŋaŋ Arabia, ama tɩ mana wɔmma ba balala tɩ gban gban tɩ jabalɩkɩŋ ma, ta bɩra Nɩmɩŋ yaa gamma mamachi wɔkpɩuma ɔ yine.”

¹² Die dɩ yi be mamachi pam die ba ko pɩasa taŋ dɩ, “Wɩrɩ gie chɩaŋ yiwo bɩa?”

¹³ Ama ta batan die dɩ laa ba ta vɔarɩ ba fala a baarɩ dɩ, “Ba nyuu wo daaŋ a bugi.”

Piita wɔbalɩka wɩa

¹⁴ Womi Piita die dɩ haɣɩ ɔ chanchaalɩba ban aŋaŋ kaanɩ wa sɔnsɔŋ a zie kpɩkpaaku nɩŋŋa; ta die a balɩ aŋaŋ lolɩkpɩŋ a yɩa kpɩkpaaku dɩ, “N chanchaalɩŋ Juu vuosi aŋaŋ nɩ vuodiekemba mana dɩ benne Jerusalemi, nɩ wɔmma mɩŋ ta vaa n bala nɩ wɩrɩ gie chɩaŋ.

¹⁵ Nɩ yile dɩ vuosi gie bugiye mɩŋ, ama ba ka bugiye, dama dɩ ye yiwo sɔkɔɔŋ hawasi awayɩ saŋŋa.

16 Ama wudieke nɩ yene wo yiwo wudieke Nɩmɩŋ naazɔa Joweli die dɩ balɩ dɩ ka nan ken yi, dɩ,

17 'Nɩmɩŋ baari dɩ; Dɔɔna kpatɩŋ sanɲa, naa man nan yi:

n nan daansɩ vaa n Haalɩbɔ sɔɔɲ vuonɩ mana ma;

ta nɩ dembibisi anan nɩ hogɔɩasi nan bugɩ balɩ manɩŋ Nɩmɩŋ wɔbalɩka,

ta nɩ nahaalɩŋ anan daa nyɩŋkɔra nan sɩba wusie yaa gamma Nɩmɩŋ wɩa ba daansa ma.

18 Sanɲa mi n nan tɔɔŋ n Haalɩbɔ

vuodiekemba dɩ tɔɔnnana wudieke n yaalala ma, dembisi anan hogɔɔba mana,

ta ba gban nan daansɩ bugɩ balɩ n wɔbalɩkaha.

19 N nan ken tɔɔŋ tɔɔnkɔɔma nɩmɩŋsikpen

anan mamachi dagɩtɩ tɩŋgbanɲa gie me,

ta zɩŋ anan bolɩŋ anan nyusi nan daansɩ beri,

20 sanɲa mi Nɩmɩŋ nan sɩbɩ,

ta chɩkɔ dɩanɩ nan tarɩɲ a nɩmɩntɩ sɩba zɩŋ,

naa nan yi ta tɩ Yɔɔmɔtɩen ye yɩŋɲi ken tɩŋgbanɲa gie me

a dii vuosi sarɩya;

ta ɔ yɩŋɲi kenɩŋ daraanɩ nan yi daakpenkɔɔɩŋ;

21 ta vuodieke mana dɩ ken jɔɔsɩ wa ɔ saanɩ ma nan ye gbatɩtaanɩŋ.' "

22 Die Piita dɩ bɩ baari dɩ, "Nɩnɩŋ Izara vuosi, nɩ wɔɔmma wudieke n yaala n balɩ nɩ yaa gamma Yisa vuodieke dɩ yine Nazeriti vuoke wɩa; nɩ gban gban nɩ sɩba a baari Nɩmɩŋ die vana die

ɔ tɔma mamachi tɔnkɔuma aɲaɲ dagɪɪ mi nɪ jigin, ta a dagɪ sɪba Nɲmɪɲ die tɔnna wa.

²³ Ama Nɲmɪɲ gbaɲ gbaɲ die sɪba wudieke dɪ bala ka yi, ta die a saɲ a nagɪ Yisa a yɪ nɪ nuusi me, ta yi nɪ vuobiatɪ dɪ kpaasɪ wa a dɪsɪ dagarɪkɔ ma a kɔsɔ wa, ka dagɪ sɪba nɪnɪɲ nɪ senne kɔsɔ wa.

²⁴ Ama die ɔ kpine wo ta ye bie kuɲ nuusi me wo, ta Nɲmɪɲ die dɪ gbatɪ wa a nyɪɲ kuɲ nuusi me, dama kuɲ die wo haɲɪɲ dɪ ka pɔgɪɪ wa.

²⁵ Dama Davidi die balɪ wɪa yaa gamma ɔ ma dɪ,

‘N sɪba a baarɪ dɪ n Yɔmɔtien Nɲmɪɲ beri aɲaɲ mɪɲ saɲɲa mana,
ta bɪ zie n kɔaɲ ta sunɲe mɪɲ amɔ n kaan ye danɲa.

²⁶ Naa chɪaɲ ma n yaa sɔgɪfɪalɪɲ ta bala sɔgɪfɪalɪ wɔbalɪka.

Maɲ keɲ kpi gbaɲ,
ama n nan dɪ yaa tama Nɲmɪɲ dɪ balla ɔ yi wudieke a yɪ mɪɲ wɪa,

²⁷ dama ɔ kaan vaa n haalɪsɔ wɪarɪ kpiilin tigin. N yiwo ɔ vuovɔarɪkɪɲ, ta ɔ kaan saagɪ aɲ n nyɪɲgbaɲɪɲ keɲ hɔsɪ vɔrɪɲ ma.

²⁸ Ta bɪ dagɪ mɪɲ miivoli sieti,
ta fɔ benne n jigiri dɪaɲ dɪ yɪa mɪɲ sɔgɪfɪalɪɲ pam.’ ”

²⁹ Ta Piita dɪ bɪ balɪ dɪ, “N nɪballɪ, n baa n balɪ yuori nɪ mɪɲ, yaa gamma tɪ chɔɔɲkɔsɔɲ Davidi wɪa. Die ɔ kpiye mɪɲ ba guu wo, ta ɔ vɔrɪɲ dɪ ye bie giena a keɲ tɔgɪ jinne.

30 Die ɔ yiwo N̄m̄uŋ naazɔa, ta die s̄ba d̄i N̄m̄uŋ yɪ wa n̄ɔaŋ d̄i, d̄i yi ɔ kpi, ɔ nan daansi v̄ɔari ɔ haagɪsɪ w̄ɔnyɪ aŋ ɔ kala ɔ naagbaŋtɪ ma.

31 Davidi die s̄ba wudieke N̄m̄uŋ die d̄i balla ɔ yi, ta die balɪ wɪa yaa gamma N̄m̄uŋ Vuov̄ɔarɪkɪrɪ Masia wa kuŋ haɣuŋ wɪa, d̄i:
 ‘N̄m̄uŋ Vuov̄ɔarɪkɪrɪ kaan̄ daansi wɪarɪ kpiilin̄ tigin̄;
 ta ɔ nyuŋgbanuŋ d̄iaŋ kaan̄ huɔɣɪ v̄ɔruŋ ma.’

32 Ta Piita d̄i bɪ baari d̄i, “Yisa wa gie N̄m̄uŋ die d̄i va ɔ haɣɪ kuŋ me, ta tɪ mana d̄i yi ɔ kumbu haɣuŋ daansiatielin̄.

33 Ta N̄m̄uŋ d̄i bɪ k̄ɔtɪ wa ɔ juɔlɪ kalɪ ɔ nuudiigin̄ chaan̄, ɔ kala wa N̄m̄uŋ d̄i yɪ wa ɔ Halɪkasɪka die ɔ yɪna n̄ɔaŋ d̄i ɔ nan yɪ tɪ wa ɔ vaa bu ken̄ s̄ɔɔŋ tɪ ma. Lele d̄i yiwo Halɪkasɪka nɪ yese ta w̄ɔmma tɪ jigin̄ dene.

34 Die Davidi d̄i kpine wo, die ɔ ka juɔlɪ ga arɪzanna ma aŋaŋ nyuŋgbanuŋ: ama ta die ɔ baari d̄i;

‘Tɪ Ȳɔm̄ɔtien Nabidie N̄m̄uŋ balɪ a yɪ n Ȳɔm̄ɔtien d̄i:

Kala n nuudiigin̄ chaan̄

35 a ga t̄ɔɣɪ saŋŋa dieke n baan̄ naɣɪ f̄ɔ dataasɪ a yɪ f̄ɔ nuusi me.’

36 “Die wɪa d̄i vɪna ta n̄uŋuŋ Izara vuosi mana s̄ɔmma d̄i Yisa wa gie, die nɪ vana ba kpaasɪ dagarɪk̄ɔ ma wa, w̄ɔn̄uŋ ta Nabidie N̄m̄uŋ d̄i daɣɪ d̄i w̄ɔn̄uŋ ɔ yine Vuov̄ɔarɪkɪŋ Masia wa, ta bɪ yi tɪ Ȳɔm̄ɔtien.”

Vuosi tuse ataa die d̄i yi Yisa yada dene

37 Die vuosi gie di wonna naa wa die ba sugtu di faasi chusui pam. Die wia ba piasi Piita anan u chanchaalba di, "Ti numballi, bia ti baa ti yi?"

38 Piita die di balu a yi ba di, "Sie nu mana vaa nu tumbiati, an ti su nu Nmuj nyaabu Yisa Masia saan ma, amu Nmuj nagi nu tumbiati a chaa nu, ta u yi nu u piini dieke di yine Nmuj Halikasika.

39 Dama Nmuj die yi nuon di u nan nagi u Halikasi a yi nuon anan nu balli, anan vuodiekemba di benne saasaa, anan vuodiekemba mana ti Yomutien Nabidie Nmuj di baan wa an ba tuo u nuon."

40 Ka kuon chaan, Piita die di balu ba wia pam ta kpaan ba anan nuonmuina di, "Nu vuaru nu gban a nyu Nmuj tibiati dieke di kienene lele gie vuobiati gie ma wa."

41 Die ba pam die di tuo Piita wobalikaha a dii, die ba yiwo siba vuosi tuse ataa, ta ba su ba Nmuj nyaabu, ta ba guti ba ma.

42 Die saha mana ba haan buira a nyina tuntuntu ba jigin, ta die a laguma a pogula tan anan nuabalumu, ta laguma die nyindiike, ta bu laguma a jusa Nmuj.

Yisa kuonanvuosi berin

43 Ta hmaamu die di yallu vuon mana; tuntuntu ba die di yi mamachi tonkpuma pam anan Nmuj haguon wa.

44 Die Yisa kuonanvuosi mana die di pogulu tan anan nuabalumu ta tia ba nyinti a yia tan.

45 Ta die a naga ba faaru a daa a naga ligirehe a tia a yia tan, di mu na vuon mana tuo die.

⁴⁶ Daan mana ba ko laguma tan Nmun jiamun juokpenkpukv ma a jama Nmun ama ba nyun mi, ba naan gara tan tige a lagun die nyindiike anan sɔgɔfialun anan sɔgɔyalun anan tan.

⁴⁷ Ta sanja mana ba naan bira Nmun, ta vuon mana die di yallu sɔgɔfialun anan ba. Ta daan mana ti Yomotien naan vasa vuosi di yese gbatitaanun ta guta ba ma.

3

Piita anan Joon die di gbaanna gbarigin dene

¹ Daan kaanu Piita anan Joon die di gara Nmun jiamun juokpenkpukv ma, Nmun jussun sanja, agbaa kvan chaan hawasi ataa sanja die wonde.

² Womi sanvari tun, sanvan dieke die ba wasinana "Sanbavuka" daa wonyi die di yine gbarigin v mɔsi mana ma ma die di kalu mi. Daan mana die ba naan chii wo mun a ken kalun sanvari gie tun v di jussa vuodiekemba di juunene Nmun juoku me ligire.

³ Die v yine Piita anan Joon di balla ba juu wo, v jussu ba ligire.

⁴ Die ba mana di yinji a daansi wa die, womi Piita die di baaru di, "Daansuma ti."

⁵ Die wia die v daansa ba ta yaa tama siba v nan ye jaan a nyun ba jigin.

⁶ Ama Piita die di balu a yi wa di, "Ti wo ligire, ama ti nan yi fu jadieke ti yalla. Manun n yi fu nvan Yisa Masia vuodieke di yine Nazeriti vuoke saan ma, hagu chun"

⁷ ta yigi v nuudiigin me a sunji wo v hagi zie. Lele womi daa wa nagisi anan v naachigisa di ye hagi;

⁸ v hagi a yugi a zie v nagisi ma a di dia a chun chun. Womi die v di ba kvan a juu Nmun jiamun juokpenkruk ma a chun ta yuga a bira Nmun.

⁹ Die vuosi mana di yene wo v chunnana ta bira Nmunn,

¹⁰ die ba munu wa di vuodieke di naana kala Nmun jiamun juokpenkruk sanvari tika jigidieke ba wasinana "Sanvavuka " a jussa wa wonde, die di yi be mamachi anan nmaamin anan wudieke di yine a yi wa wa.

Piita die mvlina Yisa wvuna dene

¹¹ Die daa wa die di goori Piita anan Jon a yall, die di yi vuosi mana mamachi ba chugi ga ba jigin, jigidieke die ba wasinana "Solomoni Lufaan" wa.

¹² Piita die di yene vuosisi v pias ba di, "Nun Izara vuosi, bia wur gie di yi nu mamachi? Ta bia nu daansa ti siba di yiwo ti gban gban ti hagi yaa ti wvuna wa ti yi daa wa gie di chun?"

¹³ Nabidie Nmun, vuodieke die Abarhami anan Aziki anan Jakobu die di janna wa, ta bi yi Nmun dieke ti chvalba die di janna wa, wun v kotina v Tuntuntu Yisa nmunsikpen anan v gban gban hagi. Wun die nu nagi a yi ti nyunkoraha nuusi me, ta zeti wo Paliti nunna sanja dieke Paliti die di yaalala di v vaa v ga yori wa.

14 Die ɔ yiwo Nɔmɔn vuon ta bi yi vuovɔvɔn ama die ni zeti wo mun ta balɔ Paliti di ɔ vɔarɔ vuokɔvɔ wa a yi ni.

15 Die wɔa, nunɔn die ni yine ba kɔv Mi-ivoliyɔv wa; ama Nɔmɔn die di vaa ɔ hagi kun me, ta tɔnɔn ti yine wurɔ gie daansɔatielin.

16 Di yiwo Yisa wa saari yiko ti wa di yi daa wa gbaamɔn. Gbarigiri gie yiwo vuodieke ni wone sɔba ta bi yese wo, ama ɔ ken ye gbaamɔn, dama ɔ yine Yisa saan yada wa wɔa. U yine Yisa saan yada wɔa ɔ ye gbaamɔn ta zie ni mana nɔnna naa.

17 “Lele n numballi, n sɔba a baari wudieke nunɔn anan ni nyɔnkɔraha di yine ba kɔv Yisa wa, die ni ka sɔba wudieke die ni yinene chɔan.

18 Ama Nɔmɔn die wɔn balɔ ɔ wurɔ a yi ɔ naazɔalɔba, ta ba gban die di balɔ a yi vuosi di sie ɔ Vuovɔarɔkɔri Masia wa dii wahala. Die ɔ vaa ka seɔn yi wusie sɔba ni yine die wo.

19 “Die wɔa ni vaa ni tɔntɔmbiatɔ ta yinɔi a ken Nɔmɔn jigin amɔ ɔ nagi ni tɔmbiatɔ a chaa ni,

20 ta ɔ nan bi yi ni haalitɔ voosin, ta bi tɔn Yisa Masia ni jigin, vuodieke ɔ wone a vɔarɔ wa a yi ni wa.

21 Ama sie Yisa wa wɔari arizanna ma a ga tɔgi sanɔa dieke Nɔmɔn di bala ɔ wɔnsɔ jaan mana sɔba die ɔ vana ɔ naazɔalɔkasɔ mba die di benne kɔrin ma wa di balɔ wa.

22 “Die gban Mosisi di baari di, ‘Ti Yɔmɔtien Nabadie Nɔmɔn nan daansɔ yi ni naazɔa sɔba ɔ tɔnna mun naa, ta ɔ nan yi ni gban gban ni vuon. Nunɔn ni mɔ ni wɔmma wudieke mana ɔ balala ni.

²³ Vuodieke mana dɔ kana ka wɔmma wudieke mana wɔnɔŋ naazɔa wa mi dɔ balala, Nɔmɔŋ nan vɔarɔ die vuoke a nyɔŋ ɔ vuosi me ta chɔɔsɔ wa.'

²⁴ "Ta Nɔmɔŋ naazɔalɔŋ banɔŋ ba aŋaŋ naazɔa Samuli aŋaŋ vuodiekemba die dɔ kenne ɔ kɔaŋ chaatɔ ta die bala Nɔmɔŋ wɔaha die wɔŋ balɔ wudieke dɔ yinene daarɔ gie nɔaŋ.

²⁵ Nɔmɔŋ nɔa diekemba die ɔ yɔna ɔ naazɔalɔba, yiwo nɔ sutɔ, a bɔ gɔtɔ, nɔa dieke Nɔmɔŋ dɔ yɔna nɔ chɔɔŋkɔsɔlɔba gbaŋ yiwo nɔ sutɔ. Dama die ɔ balɔ wa Abarahami dɔ, 'Fɔ haagɔŋ wɔnyɔ ma, maŋ nan daagɔ a yi alibarika yɔ tɔŋgbaŋka gie vuosi mana.'

²⁶ Die wɔa Nɔmɔŋ dɔ vɔarɔ ɔ Tɔntɔntɔ Masia wa ta wolɔŋ tɔŋ wa nɔ jigɔŋ, dɔ ɔ vaa nɔ chɔŋ a nyɔŋ nɔ tɔntɔmbɔatɔ ma ta ye alibarika ka."

4

Die ba yalla Piita aŋaŋ Jɔɔn a ga nyɔŋkɔra nɔŋŋa dene

¹ Die Piita aŋaŋ Jɔɔn die dɔ yene ko bala wɔa a yɔa vuosisi, die Nɔmɔŋ kɔkaabɔtɔba aŋaŋ Nɔmɔŋ jɔamɔŋ juokpɛŋkɔrɔkɔ sojasisi jakɔsɔŋ aŋaŋ Sadusisi vuosi dɔ keŋ ba jigɔŋ,

² dama die ba jɔ wa sɔnyɔrɔŋ a yɔ Piita aŋaŋ Jɔɔn, dɔ ba dagɔnana vuosisi dɔ Yisa die hagɔ kɔŋ me wɔa, ka dagɔ sɔba kunti nan daansɔ hagɔ kɔŋ me.

³ Die wɔa die ba yigi be a nagɔ ba a yi dansarɔka sɔŋ dɔ tɔŋ vɔŋ, dama yɔŋ die wɔŋ a sibe mɔŋ.

⁴ Ama daadaŋ diekemba die dɔ wɔnna Piita aŋaŋ Jɔɔn balɔkɔ die dɔ yi Yisa yada ta yi Yisa

kvaɲandɔsurɩɲ. Ta vuodiekemba die dɩ dɩna Yisa dɩ yi sɩba vuosi tuse anɔ.

⁵ Tɔɲ die dɩ vɔnna, Juu vuosi nuɲɲandɔsurɩba aɲaɲ ba nyɩkɔra aɲaɲ mɩraha dɩdagɩɩba die dɩ lagɩɲ taɲ ba lagɩmɩɲ jigin Jerusalemi ma,

⁶ die ba lagɩɲ aɲaɲ Nɲmɩɲ kɩkaabɩɩba jakɔɔɲ Anasi aɲaɲ Kayafasi aɲaɲ Joɔn aɲaɲ Alekizanda aɲaɲ Nɲmɩɲ kɩkaabɩɩba jakɔɔɩ tigin vuosi batan.

⁷ Die ba yi Piita aɲaɲ Joɔn dɩ keɲ zie ba sɔnsɔɲ ta ba pɩasa ba dɩ, “Bɩa hagɩɩɲ nɩ yallɩ, ta mɩna saan ma nɩ yie wɩaha gie?”

⁸ Womi Nɲmɩɲ Halɩkasɩka die dɩ hagɩ Piita ma ɔ yinɲi a balɩ ba dɩ “Nɩnɩɲ nuɲɲandɔsurɩɲ aɲaɲ nyɩkɔra,

⁹ dɩ yi nɩ pɩasa tɩ jinne yaa gamma wɔvɩɩɲ dieke tɩ yine a yɩ gbarɩɩɩ gie aɲaɲ ɔ yene gbaamɩɲ dene,

¹⁰ die nuɲ, nɩ mana aɲaɲ Izara vuosi mana sɩmma dɩ dɩ yiwo Nazeriti vuoke Yisa Masia saan ma ta daa wa gie dɩ ye gbaamɩɲ ta zie nɩ nuɲna naa. Yisa wo mi die nɩ yi ba kpaasi wa dagarɩkɔ ma a kɔɔ wa wa ama ta Nɲmɩɲ dɩ vaa ɔ hagɩ kumbu me wo.

¹¹ Wɔvɩɩɲ ɔ yine vuodieke Nɲmɩɲ gbanɲkɔ dɩ balɩ ɔ wɩaha dɩ

‘Tan dieke nuɲɲ mɩmɩɩɩba dɩ zetine wo yinɲine a keɲ birɩɲ gɔɲgɔɲyɔɔɩɩɩɲ taɲ vɩɩɩɲ.’

¹² Ta vuon saan bɩ wori tɩɲɲbanɲka gie me ta Nɲmɩɲ dɩ yɩ vuosi dɩ tɩ ye gbatɩtanɩɲ, sie Yisa nyɩna ma.”

13 Die lagɨŋkɨ vuosi dɨ yene Piita aŋaŋ Joɔn dɨ dine dembisi dene wo, ta die ba bɨ mɨŋŋɨ dɨ Piita aŋaŋ Joɔn die yiwo vuodiekemba dɨ kana ka sɨba gbanɨŋ die dɨ yi be mamachi, ba mɨŋŋɨ dɨ die banɨŋ aŋaŋ Yisa die benne.

14 Ama die ba yene daa dieke die dɨ yene gbaaŋkɨ dɨ ziene Piita aŋaŋ Joɔn jigiri die ba ka bɨaɣɨ balɨ wɨŋ a chɨsɨ ba.

15 Die wɨa die ba vaa ba ye nyɨŋ lagɨŋkɨ jigirɨ, ta ba wa ye taŋ,

16 ta pɨasa taŋ dɨ, “Bɨa tɨ nan yi dembisi gie? Dama vuodieke mana dɨ benne Jerusalemi ma sɨba mamachi wudieke ba yine, ta tɨ kaan bɨaɣɨ chiisike.

17 Ama nɨ vaa aŋ tɨ kpaan ba dɨ ba daa bɨ wa Yisa saan a yɨ vuon, amɨ vuosi kaan wɨŋ Yisa wɨrɨ gie.”

18 Die wɨa die ba bɨ wa ba a ken juu a balɨ ba dɨ “Nɨ sɨmma nɨ bɨ nagɨ Yisa saan a balɨ yaa dagɨ vuon bɨbra.”

19 Ama Piita aŋaŋ Joɔn die dɨ yirɨŋi a balɨ ba dɨ, “Nɨnɨŋ nɨ gban gban nɨ yilime dɨ bɨa mɨna Nɨmɨŋ jigirɨ? Tɨ saagɨ a yɨ nɨ ta zeti Nɨmɨŋ nɨan yaa?

20 Dama tɨ kaan bɨaɣɨ vaa wudieke tɨ gban gban tɨ yene ta wɨŋ wa balɨŋ.”

21 Ta die lagɨŋkɨ nyɨŋkɨraha die dɨ bɨ kpaan ba aŋaŋ nɨŋŋmɨna ta vaa ba ga yɔrɨ, dama die ba ka ye wɨŋ ba baan nagɨ a datɨ ba tɨbɨŋ, dama vuosisi die faasɨ bala mɨŋ ta bɨra Nɨmɨŋ saan aŋaŋ wudieke dɨ yine wo.

22 Daa dieke die dɨ yene mamachi gbaaŋkɨ die tɨaŋ bɨna banɨsɨ-nɨsa.

Yisa kvaɛɛndɔsɔrɔn die dɔ juɔsɔna Nɔmɔn a yaala Dembisi dene

²³ Die ba dine vaa Piita aɛaɛn Joɔn wa, die ba yinɛi ga ba chanchaalɔba jigin a balɔ ba wudieke Nɔmɔn kɔkaabitɔba jakɔɔrɔ aɛaɛn nyɛnkɔraha dɔ bala ba wa.

²⁴ Die ba wɔnna naa wa, die ba mana die dɔ lagɔsɔ taɛn aɛaɛn sɔgɔbalɔmɔn a juɔsɔ Nɔmɔn dɔ “Tɔ Yɔmɔtɛn Nabidie Nɔmɔn, fɔ naana nɔmɔnsikpɛn aɛaɛn tɛngbaɛka gie, mɔgɔkrɔma aɛaɛn nyɛndiekemba dɔ benne a ma,

²⁵ die Halɔkasɔka ma fɔ dagɔ tɔ chɔɔɛkɔɔn Davidi vuodieke die dɔ yine fɔ tɔntɔntɔ, ta die ɔ bɔgɔ balɔ fɔ Halɔkasɔ yiko me dɔ

‘Bɔa yine vuodiekemba dɔ kana a ka yi Juu vuosi dɔ pɔrɔ aɛaɛn sɔnyɔrɔn, ta Izara vuosi dɔ sama saɛn tɔgɔtɔ

²⁶ ta tɛngbaɛka gie naara aɛaɛn ba nyɛnkɔra dɔ lagɔsɔ taɛn a tuole dɔ ba wagɔ aɛaɛn Nabidie Nɔmɔn aɛaɛn ɔ Vuɔvɔarɔkɔrɔ Masia wa.’

²⁷ “Dɔ yiwo wusie dɔ, Herodi aɛaɛn Pontiwosi Paliti aɛaɛn vuodiekemba dɔ kana a ka yi Juu vuosi aɛaɛn Izara vuosi die seɛn lagɔsɔ mɔn tɔka ma ta saɛn dɔ ba kɔɔ kasɔ tɔntɔntɔ Yisa, vuodieke die fɔ vɔarɔna a zie wo.

²⁸ Die ba lagɔsɔya mɔn dɔ ba yi wudieke mana fɔ hagarɔn aɛaɛn fɔ yaalɔn ma fɔ wone a saɛn dɔ ka nan yi wo.

²⁹ Ta lele tɔ Yɔmɔtɛn, ye vuosi gie dɔ nɔana a juo tɔ nɔmaamɔn dene, ta vaa tɔnɔn vuodiekemba dɔ yine fɔ yɔnɔsɔ balɔma fɔ wɔaha gie aɛaɛn dembisi pam,

30 ta tuntu fu nuun ta yi yɔagtielin ye gbaamuɔ, ta vaa ti yime mamachi wɔkpuma pam aɔaɔ fu kasɔ tuntuntu Yisa saan haguruɔ ma.”

31 Die ba dine a juɔsɔ Nɔmɔɔ a kpatɔ wa, jigidieke ba lagɔɔna wa dɔ dɔɔ, ta Nɔmɔɔ Halikasika die dɔ suuli ba mana die ba piili a bala Nɔmɔɔ waha aɔaɔ sɔgɔhaguruɔ.

Die ba tiana ba nyinti a yia taɔ dene

32 Saɔka mi Yisa kɔaɔaɔnduɔsɔruɔ mana die dɔ lagɔɔ taɔ aɔaɔ sɔɔanyili balumuɔ aɔaɔ sɔgɔbalumuɔ, ta tia ba nyinti a yia taɔ. Vuon die ka baari dɔ ɔ suwa jaan.

33 Die saɔna mi tuntuntu ba die dɔ dɔ ti Yɔmɔtien Yisa kumbu haguruɔ daansa, ta daansɔka die yaa haguruɔ pam, ta Nɔmɔɔ die dɔ yi alibarika pam a yi ba mana ma.

34 Die vuon wo ba sɔɔ a waari jaan, dama vuodiekemba die dɔ yalla ba gbaɔ gbaɔ kvati yaa tige ɔaɔ nagɔha a daa muɔ a yaa ligirehe,

35 a keɔ tuntuntu ba jigɔɔ, ta ba nagɔ tia a yi vuon mana ɔ yaala dene.

36 Die daa wɔnyɔ die bie mi ɔ saan dɔ dɔ Josefɔ, ta die yi Liiva buuriɔ vuon, ta ba muɔ wa Saapurusi, vuodieke tuntuntu ba dɔ wasɔnana Banabasi (ka chiɔɔ yine susunɔjiru),

37 die dɔ keɔ nagɔ ɔ kvaɔ a daa, a yaa ligirehe a keɔ a yi tuntuntu ba.

5

Ananiasi aɔaɔ ɔ hɔgɔ Safara wia

¹ Ama daa wɔnyɛ gbaŋ die benne a dɛ Ananiasi ta ɔ hɔɔɔ dɛŋ dɛ dɛ Safara. Die ba nagɛ ba faaru a daa,

² ta die nagɛ ligirehe a taŋ a lɔbɛrɛ, ta ɔ hɔɔɔ wa dɛ sɪba ha wɪa, ta die nagɛ ligire tɪalɪka ha a yaa ga yɛ tɔntɔntɪba ha.

³ Piita die dɛ pɪasɪ wa dɛ, “Ananiasi, bɪa fɔ vaa Sitaani dɛ juu fɔ sɔŋ a nyanŋɪ fɔ, ta yɪ fɔ chɪbɪ ŋmɪnchɪbɪsɪ a yɪ Nɪmɪŋ Halɪkasɪka ta nagɛ ligirehe a taŋ fɔ tuone a nyɪŋ kvakɔ ma fɔ nagɪna a daa wa?”

⁴ Die fɔ yene ka nagɛ ka a daa wa, die ka ka yiwo fɔ sɪtɪ? Ta die fɔ nagɪna ka a daa wa, ligirehe die ka yɪ fɔ sɪtɪ? Ta bɪa yine fɔ yile fɔ sɔŋ ma a yɪ naa? Fɔnɪŋ fɔ ka chɪbɪ ŋmɪnchɪbɪsɪ a yɪ wa vuota, ama fɔ chɪbɪ yɪ wa Nɪmɪŋ.”

⁵ Die Ananiasi die dɛ wɔnna naa, die dɛ kpi a nan. Die ŋmaankpɛŋkpɛrɪŋ dɛ juu vuodiekemba mana die dɛ wɔnna ɔ kumbu wɪaha.

⁶ Womi dalɔaka die dɛ keŋ nyɪŋ a muuri ɔ nyɪŋgbaŋka aŋaŋ garɪŋ a chii wo a nyɪŋ a ga guu.

⁷ Ka kvaaŋ chaanŋ hawasɪ ataa, ɔ hɔɔɔ wa die dɛ keŋ juu jigidieke Piita die benne wo, ta ka sɪba wudieke dɛ yine.

⁸ Ta Piita dɛ pɪasɪ ɔ gbaŋ dɛ “Balɪ mɪŋ, fɔnɪŋ aŋaŋ fɔ chɔrɔ wa dɛ nagɪna nɪ kvakɔ a daa wa ta tuo ligirehe a mana wɔnna?”

Die ɔ yɪŋŋɪ a balɪ wa dɛ “Wa, bɔ mana wɔnna.”

⁹ Die wɪa Piita die dɛ pɪasɪ wa dɛ, “Bɪa fɔnɪŋ aŋaŋ fɔ chɔrɔ wa dɛ yɪ nɔabalɪmɪŋ dɛ nɪ magɪsɪ Tɪ Yɔmɔtɪeŋ Halɪkasɪka. Daa diekemba dɛ guune

fu churu wa, bie wo sanvartı tıñ lele, ta ba nan chii fu gbañ a nyıñ a ga guu.”

¹⁰ Lele womi die v kpi a nan tıngbañ, ta dalvakaha die dı a keñ juu a ye dı v kpiye mıñ, ba chii wo a nyıñ a ga guu v churu wa luğıñ.

¹¹ Sañña mi die ñmaanƙpenƙpııñ die dı juu Yisa kvañandıısrıñ mana añañ vuodiekemba die dı wonna wıaha.

Tuntuntıba die dı gbaanna daadan dene

¹² Sañña mi tuntuntıba die dı tuma mamachi tınƙpıma pam vuosisi jıgıñ. Ta Yisa kvañandıısrıñ mana die dı ñaañ lagıstı tañ Nımıñ jıamıñ juokpenƙpııku, Solomoni lufaaka jıgıñ.

¹³ Ama vuodiekemba dı kana ka yi Yisa kvañandıısrıñ dı wo sikimıñ a baañ gañ ba gbañ a gıtı ba ma, ama ta die yıa ba jıluma pam,

¹⁴ ama dembisi añañ hoğuba pam die dı yi tı Yomıtıeñ yada ta gıtı v kvañandıısrıñ ma.

¹⁵ Die tuntuntıba dı yinene wudiekemba ba wıa, vuosi die dı chii yuagıtıelıñ a nyıñ sieti ma, a nagı ba dvan gadosi añañ kalıñası ma a mı Piita dı keñ chıñ tıanna v ligısıñ nan nan ba ma añ ba ye gbaamıñ.

¹⁶ Ta die ƙpıƙpaañ die dı nyıñ tıñƙpañııstı die dı gbıne Jerusalemı a yaa ba yuagıtıelıñ añañ vuodiekemba jımbıatı dı yalla a keñ, die ba mana dı ye gbaamıñ.

Tuntuntıba wahala diile wıa

¹⁷ Die wıa Nımıñ ƙıkaabıtıba jakııñ añañ v kvañandıısrıñ mana añañ Sadusisi vuosi batan

pam die di yaa sugubian anan tuntuntiba, ta die yi

18 ba ga yigi be a kpari ba dansarika ma.

19 Ama yuku me Nmuji malaka die di ken soso a yuori dansarika ka sanbaha di tuntuntiba ken nyi, ta bal yi ba di,

20 “Ni gamma a ga zie Nmuji jiamu juokpenkpuku ma a bal vuosisi miivoli haalikugie wia mana.”

21 Die tuntuntiba die di tuo u nvari, die sukuleelin die ba ga juu Nmuji jiamu juokpenkpuku ma a piili a daga vuosi waha.

Die Nmuji kikaabitiba jakuru anan u kvanandusuriba die di wa Juu vuosi nyikura mana a lagu tan, ta die yi nvan di ba ga dansarika ka soji a ga vvari tuntuntiba a ken banija,

22 Ama die ba gana tugi dansarika ka suku die ba ka ye be ta yiji ga lagu ku jigi a ga baari di

23 “Ti gana a tugi dansarika ka jigi, ti ye kamiji kpari muji ken ken, ta gbigbaritiba di zie sanbaha ti a gbari, ama ti yuorine sanbaha ta vuon mana wo ka soji.”

24 Die Nmuji kikaabitiba nyikuraha anan Nmuji jiamu juokpenkpuku sojasisi jakuru di wonna naa wa, die di yi be mamachi ba yile wudieke di yine wo.

25 Womi vuon wonyi die di ken juu mi a baari di, “Ni ye, daa diekamba ni nagina a yi dansarika ma wa zie Nmuji jiamu juokpenkpuku ma a daga vuosi Nmuji wia.”

26 Die wia sojasisi jakuru die di nagi u dembisi

ba ga yaa tontontiba keŋ, ama die ba ka vuari ba aŋaŋ haŋirɪŋ, dama die ba chiŋi ŋmaamɪŋ dɪ vuosi nan taa ba tana.

²⁷ Die ba yalla ba keŋ wo, die ba vaa ba keŋ zie laŋɪkɔ nuŋŋa, ta Nɪmɪŋ kɪkaabitɪba jakɔvri balɪ ba dɪ,

²⁸ “Die tɪ yɪ nɪ wa nuŋaŋ aŋaŋ nuŋŋmɪna, dɪ nɪ da keŋ dagɪ vuosi Yisa saanɪ ma, ama nɪ ye wudieke nɪ yine, nɪ nagɪ dagɪkɔ a muɔli Jerusalemɪ mana, ta yaala nɪ yɪ tɪ Yisa kɔkɔvriŋ.”

²⁹ Ta Piita aŋaŋ tontontiba banɪŋ ba dɪ yɪŋŋi balɪ ba dɪ “Sie tɪ saagɪ Nɪmɪŋ nuŋaŋ ta daa vuota nuŋaŋ.

³⁰ Tɪ choŋkɔvriŋ Nɪmɪŋ die vana Yisa dɪ haŋɪ kuŋ me, die nɪ kpaasɪna wa dagarɪkɔ ma wa ta kɔv wa wa.

³¹ Nɪmɪŋ die dɪ kɔtɪ wa a juɔli wa a kalɪ ɔ nuudiiginɪ a yiwo Nuŋŋandɪsɪrɔv aŋaŋ Gbɪgbatɪtaantɔ, dɪ ɔ yɪ Izara vuosi sienɪ dɪ ba chiŋi nyɪŋ ba tontombiatɪ ma aŋ Nɪmɪŋ nagɪ ba tombiatɪ a chaa ba.

³² Tɪnɪŋ aŋaŋ Nɪmɪŋ Halɪkastɪka yine Yisa kumbu haŋɪ daansɪa tielinɪ; Nɪmɪŋ dɪ nagɪna Haalɪ dieke wo a yɪa vuodieke mana dɪ tuone ɔ nuŋaŋ.”

³³ Die nyɪŋkɔvraha die dɪ wɔnna naa, die ba juɔ sɪnyɪrɪŋ pam dɪ ba kɔv tontontiba.

³⁴ Ama Farasisɪ vuonɪ wɔnyɪ die benne laŋɪkɔ me ta ɔ saanɪ dɪ dɪ Gamalia, ta yɪ mɪraha dɪdagɪrɔv, vuonɪ mana die dɪ yɪa wa juɔluma pam; die dɪ haŋɪ laŋɪkɔ ma a balɪ ba dɪ ba yaa tontontiba a nyɪŋ aŋ ka yɪ sɔaa.

³⁵ Die ɔ wa balɩ yi ba dɩ “N chanchaalɩy Izara vuosi, nɩ sɩmma aɲaɲ nɩ bala nɩ yi vuosi gie wudieke wo.

³⁶ Saɲɲa dieke dɩ tɩanna wa, Tudasi die haɣɩya a baari dɩ ɔ yiwo vuokpɩɩy ta die vuosi sɩba kɔbɩsɩ-nɩsa die dɩ dɩ ɔ kɔaɲ, ama vuosi batanɲ die dɩ keɲ kɔɔ wa, die ɔ kɔaɲandɩsɩrɩba mana die dɩ chɩɣɩ a jaasi jigɩɲ mana, ta ɔ tɔɔmaha mana die dɩ yi yɔrɩ.

³⁷ Naa kɔaɲ chaanɲ, ta Judasi, vuodieke dɩ yine Galili vuoke gbanɲ die dɩ keɲ vuosi bɩsɩku saɲɲa, die ɔ tarɩɣɩ vuosi batanɲ yɩaɲ ta daadanɲ pam die dɩ dɩ ɔ gbanɲ, ta vuosi die dɩ keɲ kɔɔ ɔ gbanɲ, ta ɔ kɔaɲandɩsɩrɩba mana die dɩ chɩɣɩ a jaasi jigɩɲ mana.

³⁸ Die wɩa, leleke gie wɩurɩ nɩɲ, n kpaama nɩ dɩ nɩ ko vaa vuosi gie sɔmm ta vaa ba ga, dama dɩ yi ta ba tɔɔmaha dɩ yiwo vuota tɔɔma ka nan daansi kpatɩ.

³⁹ Ama dɩ yi ta ka yi Nɲmɩɲ tɔɔma, nɩ kaanɲ bɩaɣɩ a nyaɲɲɩ ba; nɩnɩɲ nɩ nan keɲ ye ta nɩ waga aɲaɲ Nɲmɩɲ.”

Die lagɩɲku die dɩ tuo Gamalia kpaanɲku,

⁴⁰ ta die yɩɲɲɩ a wa tɔntɔntɩba a keɲ juu, ta vaa ba tɩbɩ ba aɲaɲ kpaasiɲ, ta yi ba nɔaɲ dɩ ba da keɲ wɔɲ a balɩ wɩɩy Yisa saanɲ ma, ta die vaa ba ga yɔrɩ.

⁴¹ Die wɩa, tɔntɔntɩba die dɩ nyɩɲ lagɩɲku jigɩɲ aɲaɲ sɔɣɩfɩalɩɲ, dama Nɲmɩɲ die yene be ba mɔna wahala diile Yisa saanɲ ma.

⁴² Ta die daanɲ mana ba ɲaanɲ gara Nɲmɩɲ jɩamɩɲ juokpenɲkpɩku ma, ta bɩ gara vuosi tige me a daga ta mɔɔla wɔvɩnaha dɩ Yisa yine Nɲmɩɲ

Vuovbarikiri, Masia wa.

6

Ba vbarina susunhirin bayurayi wa wia

¹ Saŋa mi die Yisa kvaŋandusuriŋ die di gutnana wa, ta vuburiŋ di ken ken Juu vuodiekemba di balala Giriiki jabalikiŋ aŋaŋ Juu vuodiekemba die di bala ba gbaŋ gbaŋ jabalikiŋ sunsuŋ, dama vuodiekemba die di balala Giriiki jabalikiŋ die baari di daaŋ mana ba ŋaana tia nyindiikehe ba kpihoguba ka tuose siba vuodiekemba di bala Juu jabalikiŋ.

² Die wia tontontiba baŋ aŋaŋ ale wo die wa Yisa kvaŋandusuriŋ a lagisi taŋ a baari di “Di ka mu di ti vaa Ŋmuriŋ wia muŋuriŋ ta wiaru nyindiike tiala ma.

³ Die wia n numballi, ni daansi ni suŋ a vbari dembisi ba bayurayi ni sibina a baari ba berin vuna, ta yaa yiaŋ ta suuli wo aŋaŋ Ŋmuriŋ Halikasika, aŋ ti nagi tubmaha gie yi ba nuusi me,

⁴ ta ti nagi tinuŋ ti saŋa a yi Ŋmuriŋ juŋsuŋ mi aŋaŋ Ŋmuriŋ wia daguŋ ma.”

⁵ Ta Yisa kvaŋandusuriŋ mana die yaa sugufalun aŋaŋ tontontiba baliku. Die wia ba vbari Sitiiveni vuodieke die yalli yada pam ta Ŋmuriŋ Halikasika di suuli wo aŋaŋ Filipi aŋaŋ Porokorusi aŋaŋ Nikanori aŋaŋ Timoni aŋaŋ Pamenasi aŋaŋ Nikolasi, vuodieke die nyina Antiyoku, ta die di ka yi Juu vuon, ama die di tarigi v jiamun ta dia Juu vuosi jianku.

⁶ Die ba yaa ba ga tɔntɔntɔba jigijɛ, ta tɔntɔntɔba die dɛ nagɛ ba nuusi a diisi ba sikipigile me ta jɔsɔ Nɛmɔj yɛ ba.

⁷ Naa kɔaɲ chaaɲ Nɛmɔj wɔa die dɛ bɛ mɔsɔ a ga jigijɛ mana, ta Yisa kɔaɲandɔsɔrɔj die dɛ gɔta lagɛ lagɛ Jerusalemi ma, ta Nɛmɔj kɛkaabɔtɔba pam die dɛ saagɛ Yisa wɔvɔvɔnaha ta yiwo yada.

Sitiiveni yigijɛ wɔa

⁸ Sitiiveni die dɛ ye Nɛmɔj sunɲɲɔj aɲaɲ hagɔrɔj pam, ta die dɛ yie mamachi tɔnkpuɔma vuosisi sɔɲ.

⁹ Ama die dembisi batɔɲ die dɛ ka tuo wo. Vuodiekemba die dɛ nɔga nɔnhagɔrɔj aɲaɲ Sitiiveni die yiwo Juu vuodiekemba dɛ yine yɔɲɔsɔ, ta die ba vɔarɛ ba a nyɔj ba yɔɲɔsɔ ma. Die ba nyɔj wa Sayireni aɲaɲ Alekizandira, banɔj aɲaɲ Juu vuosi batɔɲ die dɛ nyɔna Silisia aɲaɲ Asia ma. Die ba gbaɲ ba yaa wa ba Nɛmɔj jɛamɔj juɔɲ.

¹⁰ Ama Nɛmɔj Halikasɔka die dɛ yɛ Sitiiveni yɔɲ pam, die ba ka bɛagɛ a nyanɲɲɔ wa aɲaɲ vɔ wɔbalɔkaha.

¹¹ Die ba kana ka bɛagɛ a nyanɲɲɔ wa wɔa, die ba ga kpalɛ dembisi batɔɲ dɛ ba balɛ dɛ “Tɔnɔj tɛ wɔɲ wa vɔ balala a chɔsɔa Mosisi aɲaɲ Nɛmɔj.”

¹² Ba bala naa wɔa, ta vuosisi aɲaɲ nyɔɲkɔraha aɲaɲ mɔraha dɛdagɔrɔba dɛ ju sunyɔrɔj ta ga Sitiiveni jigijɛ a yigi wo a yaa wa ga ba nyɔɲkɔra lagɔɲkɔ jigijɛ.

¹³ Womi die ba yaa dembisi batɔɲ dɛ ba chɔbɛ ɲmɔnchɔbɔsɔ a yɛ wa. Die ba baarɛ “Daa wa gie ɲaɲaɲ bala saɲɲa mana a chɔsɔa Nɛmɔj jɛamɔj juokpenkpɔkɔ aɲaɲ Mosisi mɔraha;

14 dama ti wɔɲ wa ɔ bala di Yisa vuodieke di yine Nazeriti vuoke nan kpaɲɲi Nɲmɲ jɔamɲ juokpenkpɔkɔ gie a taan, ta tarigi chɔara diekemba Mosisi di yɔna ti wa.”

15 Vuodiekemba mana die di kala lagɔɲkɔ jigiri die di mɔurigi ba nine a daansa Sitiiveni, ta die ye ɔ ninechaan di tarigi a sɔ sɔba malaka ninechaan.

7

Sitiiveni balɔ

1 Die wɔa Nɲmɲ kɔkaabitɔba jakɔɔri die di pɔasi Sitiiveni di “Ka seɲ yiwo wusie?”

2 Sitiiveni die di yɔɲɲi a balɔ di “N nɔballɔ aɲaɲ n chɔalɲ, nɔ wɔmma mɲ, saɲɲa dieke ti chɔɔɲkɔɔɲ Abarahami di yine bie Mesopotamia ma ta ye ka haɲ ga Harani ma, ta haɲɔritien Nabidie Nɲmɲ die di nyɲ ɔ jigɲ,

3 ta balɔ wa di ‘Vaa fɔ deɲ aɲaɲ fɔ tɲɲbaɲ ta ga tɲɲbaɲ dieke n balla n daɲ fɔ wa.’

4 Die wɔa die ɔ nyɲ ɔ tɲɲbaɲka ma a ga bie Harani ma. U chɔɔɲ wa kuɲ kuɔɲ chaan, ta Nɲmɲ die di vaa ɔ haɲ a keɲ kalɔ tɲɲbaɲka gie me jigidieke nɔ benne lele naa.

5 Ama Nɲmɲ die ka yɔ wa tɲɲbaɲka halɔ bita gbaɲ di ɔ sɔna, ama ta die yɔ wa nɔaɲ di ɔ nan daansi naɲ ka a yɔ wa, ta ka nan yi wɔnɲ aɲaɲ ɔ haagɔsɔ sɔtɔ. Saɲɲa dieke Nɲmɲ die di yine nɔari gie wo ta Abarahami die wo bɔa.

6 Naa die Nɲmɲ di balɔ yɔ wa di, ‘Fɔ haagɔsɔ nan daansi beri tɲɲbaɲ gaan ma, mi ba nan yi yɔɲɔsɔ, aɲ ba mugisi be pam bɔna kɔbɔsɔ-nɔsa.

⁷ Ama manɔŋ n nan daansɔ datɔ tɔŋbanɔ dieke vuosi ba bala ba tɔŋ a yɔa wa tɔbɔŋ, ka kɔanɔ chaanɔ ba nan keŋ a nyɔŋ kanɔŋ tɔŋbanɔka mi a keŋ tɔka gie me a jɔama mɔŋ.’

⁸ Womi Nɔmɔŋ die yɔ Abarahami nɔanɔ, ta die dagɔ wa nɔarɔ dagɔtɔ, dɔ wɔnɔŋ ananɔ v haagɔsɔ gobi ba kɔla. Die Abarahami dɔ keŋ mɔrɔ Aziki, ta die gobi v kɔlɔ ka daraa nɔ daraanɔ. Ka kɔanɔ chaanɔ Aziki dɔanɔ dɔ mɔrɔ Jakobu ta gobi v kɔlɔ, ta Jakobu dɔanɔ dɔ gobi v ballɔ banɔ ananɔ bale die dɔ yine tɔ chɔɔŋkɔsɔlɔkrɔma wa kɔla.

⁹ “Die Jakobu ballɔ die dɔ keŋ haa ba nɔmbɔa Josefu ta die nagɔ wa a daa a yɔ vuosi batanɔ ba yaa wa ga Ijipiti tɔŋbanɔ ma a bɔrɔŋ wa yɔmɔ. Ama Nɔmɔŋ die bie v jiginɔ,

¹⁰ ta die nɔarɔ wa a nyɔŋ wumugisike mana ma, ta die dɔ yɔ wa yɔanɔ ta yɔ Ijipiti naanɔ wa Faro dɔ yaala v wɔa ta yɔ wo jakɔsɔŋ Ijipiti tɔŋbanɔ ma, ta bɔ yɔ wo jakɔsɔŋ v tiginɔ me.

¹¹ “Ka kɔanɔ chaanɔ kɔŋkrɔŋ die dɔ keŋ nan Ijipiti ananɔ Keenani tɔŋbanɔsɔ mana ma, die ba dɔi wahala pam, ta tɔ chɔɔŋkɔsɔlɔba die ka ye nyindiike.

¹² Die wɔa die Jakobu dɔ wɔnna dɔ nyindiike bie Ijipiti ma wa die v tɔŋ v ballɔlɔ, tɔ chɔɔŋkɔsɔlɔba mi, die ba bɔmbɔŋanɔ garɔŋ wonde.

¹³ Die ba garɔŋ bule wo ma wa Josefu die dɔ nagɔ v gbanɔ a dagɔ v nɔmballɔlɔ, mi Faro die dɔ mɔŋŋ Josefu denɔ.

¹⁴ Ka kɔanɔ chaanɔ Josefu die dɔ tɔŋ a wa v chɔɔŋ Jakobu ananɔ v denɔ mana dɔ ba keŋ Ijipiti ma; die ba mana die yiwo vuosi banɔsɔ-yɔpɔyɔ ananɔ banɔ.

15 Die wɔa Jakobu aɲaɲ ɔ dembe mana die dɔ haɣɔ a ga Ijipiti, mi die wɔnɔɲ aɲaɲ ɔ ballɔ dembisi die dɔ kpi.

16 Die ba naɣɔ ba nyɔɲɔɲbaɲɔɲ a yiɲɲi a ga Saakemi a ga guu vɔrɔɲ dieke Abarahami die dɔ dana a nyɔɲ Hamori buuriɲ jigiɲ ma.

17 “Die dɔ wana a gbigi dɔ Nɲmɔɲ yi suuli ɔ nɔvɔrɔ die ɔ yɔna Abarahami wa, die tɔ vuosisi die dɔ benne Ijipiti ma wa die dɔ wa faasɔ dala pam.

18 Ka kɔvɔɲ chaɲɲ vuonɲ wɔnyɔ die dɔ keɲ dii Ijipiti naari, ama wɔnɔɲ die ɔ ka sɔba Josefɔ wɔa.

19 Die naaɲ wa die dɔ pɔɣɔɔ tɔ vuosi aɲaɲ biɲaɲ, ta die mugise be dɔ ba vɔvɔrɔ ba ballɔnyaalisɔ ba tige me a taan aɲ ba kpi.

20 “Die ba keɲ mɔvɔrɔ Mosisi, ta die ɔ vɔvɔna pam, ta Nɲmɔɲ nine die dɔ suuli wo. Die ɔ bie wo ɔ chɔɔɲ tigiɲ me chɔvɔɔ ataa,

21 die ba kenne naɣɔ wa a nyɔɲ ba tigiri me saɲɲa dieke wo, die naaɲ wa hɔɣɔvɔɔ die dɔ keɲ a naɣɔ wa a wubi wo, ta yiwo ɔ gbaɲ gbaɲ ɔ bua.

22 Die ba daɣɔ Mosisi yɔaɲ dieke mana Ijipiti vuosisi dɔ yalla, die ɔ keɲ birɔɲ vuodieke dɔ sɔbɔna wɔbalɔka ta tɔma haɣɔrɔɲ tɔɔma.

23 “Die Mosisi die dɔ tɔvɔɔ bɔna baɲɔvɔvɔ-nɔvɔvɔ Ijipiti vuosi jigiɲ, die ɔ yile daaɲ kaanɔ dɔ ɔ ga a waasɔ ɔ gbaɲ gbaɲ buuriɲ Izara vuosisi.

24 Die ɔ ganana wa die ɔ ye Ijipiti vuonɲ dɔ mugisinene Izara vuonɲ, die ɔ ga dɔ ɔ gbatɔ wa a taan, ta die a kɔvɔ Ijipiti vuoke.

25 Die ɔ yile sɔba ɔ gbaɲ gbaɲ ɔ vuosi nan mɔvɔvɔvɔ sɔba Nɲmɔɲ baa ɔ naɣɔ wa wɔnɔɲ a tɔvɔvɔ a gbatɔ ba a taan, ama die ba ka mɔvɔvɔvɔ die.

26 Ka tɔnɔnɔsa, Mosisi die dɛ bɛ ye Izara vuosi bale dɛ wagɔnana, die ɔ yaala ɔ wɔnsɛ ba sunsɔn, ta balɛ ba dɛ, ‘N zɔamba, nɛ yiwo nɔmballɛ, biɛ nɛ waga taɲ die?’

27 Ama vuodieke die dɛ yaala waagɔbɔ die dɛ kpaɲɲɛ Mosisi a taɲ lɔgɲ, ta die a pɛasɛ wa dɛ ‘Mɔnɛ yine fɔ tɛ jakɔbɲ aɲaɲ tɛ sarɲyadiiru?’

28 ‘Fɔnɲ fɔ yaala fɔ kɔbɔ mɲ mɲ sɛba diene wo fɔ kɔna Ijipiti vuoke?’

29 Mosisi die dɛ wɔnna naa, die ɔ chɪgɛ a nyɲ Ijipiti tɲgbanɲ ma a ga bie Midiani tɲgbanɲ ma, ta die dɛ keɲ faarɛ hɔgɔ a mɛrɛ ballɛ dembisi bale mi.

30 “Bɛna banɲsɛ-nɛsa kɔaɲ chaɲ, die ɔ ga haagɲ daɲ kaanɛ a ga tɔgɛ Sanayi kunkogɲ jɪgɲ ta ye bolɲnyaɲ dɛ dinene hanɲgɔɔsɛ tɲɲ, ta Nɲmɲ malaka die dɛ nyɲ bolibu sɲ.

31 “Die ɔ yene die wo, die dɛ yiwo mamachi, die ɔ chɔɲ a ga gbɪgɪ dɛ ɔ mɲɲɛ a daansɛ ka, ta die a wɔɲ tɛ Yɔmɔtɛɲ Nɲmɲ lɔlɲ, ta ka bala wa dɛ;

32 ‘Manɲ n yiwo Nɲmɲ dieke fɔ chɔɔɲkɔsɔlɲ dɛ jɛanna, Abarahami aɲaɲ Aziki aɲaɲ Jakobu Nɲmɲ.’ Mosisi die dɛ wɔnna naa, die ɔ cheeli aɲaɲ nɲmaamɲ ta ka bɛ yaala ɔ daansɛ mi.

33 “Ta tɛ Yɔmɔtɛɲ Nabidie Nɲmɲ die dɛ balɛ a yɛ wa dɛ ‘Vɔarɛ fɔ nɛraha, dama jɪgidieke fɔ zene wo yiwo jɪgɪkasɛ.

34 Wusie, manɲ n yeye mɲ n vuosisi dɛ dinene wahala die Ijipiti me, ta wɔɲ ba kpaɲ. Die wɛa manɲ a keɲ sɔbɲ dɛ n gbatɛ ba a taɲ. Die wɛa n nan yɲɲɲ tɔɲ fɔ Ijipiti me.’

35 “Mosisi wo gie die yine vuodieke Izara vuosisi die dɩ zetine wo, ta die ɩasi wa dɩ ‘Mɩna yine fu ti jakɔɔŋ aŋaŋ ti sarɩyadiiru?’ Ama wɔnɔŋ Nɩmɩŋ die dɩ vɔarɩ dɩ ɔ yi ba nɩŋandɩsɩɔ ta gbatɩ ba taan, ta malaka dieke dɩ nyɩna wɔnɔŋ Mosisi jigiri bolinyaabu ma haŋɔɔsɩ tɩka jigiri die sunɩi wo.

36 Die wɔnɔŋ Mosisi die yine vuodieke die dɩ vɔarina ba a nyɩŋ Ijipiti tɩŋbaŋ ma, die ɔ bi tɔŋ mamachi tɩnkɩuma Ijipiti tɩŋbaŋ ma aŋaŋ saŋŋa dieke die ba gana a garɩsɩ Mɔgɩkɩɩmɩnbɩ wa, aŋaŋ saŋŋa dieke die ba benne haagɩŋ ma wa bɩna banɩsɩ-nɩsa wa.

37 Mosisi wo gie die bala a yɩ Izara vuosisi dɩ, ‘Nɩmɩŋ nan daansɩ tɔŋ nɩ jigɩŋ ɔ naazɔba wɔnyɩ sɩba ɔ tɔnna mɩŋ, ɔ nan yi nɩ gbaŋ gbaŋ nɩ buurɩŋ.’

38 Wɔnɔŋ Mosisi wo gie die dɩ benne aŋaŋ tɩ Izara vuosisi lagɩŋkɩ ma haagɩŋ ma. Die ɔ bie wo aŋaŋ tɩ chɔɔŋkɩsɩba aŋaŋ malaka dieke die dɩ bala wɩa a yɩ wa kunkogɩŋ dieke ba wasɩna Sinayi wa. Mi die ɔ tuo Nɩmɩŋ miivoli wɔbalɩkaha dɩ ɔ nagɩ a yɩ tɩ chɔɔŋkɩsɩŋ aŋaŋ tɩ.

39 “Ama die tɩ chɔɔŋkɩsɩba die dɩ zeti ta ka dɩ wa dama ba sɔŋanyile die yɩŋŋi ga wa Ijipiti me,

40 die wɩa die ba balɩ a yɩ Arɔni dɩ ‘Mɩ nɩmɩŋ a yɩ tɩ aŋ ka dɩa tɩ nɩŋŋa. Tɩnɩŋ tɩ ka sɩba wudieke dɩ yine Mosisi, vuodieke dɩ nagɩna tɩ a nyɩŋ Ijipiti ma wa.’

41 Saŋka mi die ba mɩ buun sɩba naraabuŋ, a kaaba a yɩa ka, ta die die dɩɔga ta bɩra jadieke ba gbaŋ gbaŋ ba mɩna wa aŋaŋ nuusisi.

42 Die wɩa Nɩmɩŋ die dɩ vaa ba a taan dɩ ba

Ƶama chɔmarɔ, sɔba die dɔ maagɔna die wo Nɔmɔ naazɔalɔba gbanƵu ma wa, dɔ Nɔmɔ baaru dɔ:

‘Izara vuosi, die nɔ kɔnana dɔɔɔɔ
ta kaaba haagɔ ma bɔna banɔsɔ-nɔsa wa,
daa manɔ die nɔ kaaba yɔ.

⁴³ Die nɔ ɔaana naga buunɔ Moloki vɔɔ
ta bɔ naga chɔmarɔ Refani nɔasɔ
ta a yɔ bugile ta Ƶama.

Naa chɔanɔ ma n nan vaa nɔ dataasɔ vɔara nɔ a
nyɔ nɔ tɔɔ ma a yaa nɔ a ga saasaa a poli
Babiloni.’

⁴⁴ “Tɔ chɔɔɔkɔsɔlɔba die kpi wo Nɔmɔ vɔɔ
haagɔ ma ta die daga dɔ Nɔmɔ bie ba jiginɔ. Die
ba wɔnsɔ ka mɔɔ sɔba Nɔmɔ die dɔ balla Mosisi
die wo. Die ka sɔ sɔba Nɔmɔ die dɔ vana Mosisi
die dɔ yene ke die wo.

⁴⁵ Ka kɔanɔ chaanɔ die tɔ chɔɔɔkɔsɔlɔba die dɔ
kenɔ nagɔ vɔkɔ a yɔ ba ballɔ, ta ba tuo ke a yaa
ka gara, ta banɔ ananɔ Josua die dɔ kenɔ kenɔ gie
ta gbatɔ tɔɔɔbanɔ diekemba die buuri gaasɔ die dɔ
sɔna. Nɔmɔ die dɔ benne ba nɔɔna a yagɔ vuosisi
a taanɔ wa ta die viiku bie gie denɔ denɔ a kenɔ tɔɔ
Davidi sanɔna.

⁴⁶ Davidi berinɔ die dɔ suuli Nɔmɔ nine, ta die
kenɔ jɔsɔ dɔ v vaa v mɔ tiginɔ a yɔ wɔnɔ Nɔmɔ
vuodieke die dɔ v chɔɔɔkɔsɔɔ Jakobu Nɔmɔnɔ.

⁴⁷ Ama wɔnɔ Davidi bɔadembinɔ Solomoni die
dɔ kenɔ mɔ die tiginɔ.

⁴⁸ “Tɔ sɔba a baaru Nabidie Nɔmɔ ka bie tige
diekemba vuota dɔ mɔna. Naa sɔ sɔba Nɔmɔ
naazɔa die dɔ bala dɔ

49 “Tɔ Yɔmɔtɛn Nabidie Nɔmɔn baarɔ nɔmɔnsikpen yine n naarɔ gbanɔn ta tɔngbanɔka gie diaɔn dɔ yi n nagɔsɔ jigizielikin.

Nɔ nan bɔagɔ a mɔ tɔgɔ dieke dɔ mɔna mɔn a yɔ mɔn?

Yaa jigidieke n baan nan voosi?

50 Daa manɔn die n naana nyinti gie mana?’

51 “Nɔnɔn nɔ yiwo tɔbɔhagɔrtielin, ta nɔ sɔnanyile dɔ yɔa anan Nɔmɔn pam ta nɔ ka saaga dɔ nɔ wɔn Nɔmɔn wa. Nɔnɔn nɔ zetine Nɔmɔn Haalɔbɔ sɔba nɔ chɔɔnɔkɔsɔlɔba die dɔ zetine die wɔ.

52 Nɔmɔn naazɔa wɔnyɔ die wori ta nɔ chɔɔnɔkɔsɔlɔn dɔ ka mugisiye. Ta bɔ kɔsɔ Nɔmɔn tɔntɔntɔba diekemba die dɔ bɔgɔna balɔ Nɔmɔn Vuokasɔka Masia wa kenin wa. Ta lele nɔ yine vuodiekemba dɔ posine ɔ chɔan ta kɔsɔ wa.

53 Nɔnɔn nɔ yine vuodiekemba die dɔ tuone Nɔmɔn mɔraha a nyɔn malakasisi jigin, ama ta ka saaga a dia ha.”

Die ba tana Sitiiveni tana dene

54 Die lagɔnɔkɔ vuosi die dɔ wɔnna Sitiiveni balɔkɔ die ba jɔ sɔnyɔrɔn pam ta nɔba ba nyɔna.

55 Ama die Nɔmɔn Halɔkasɔka die dɔ suuli Sitiiveni, ɔ kɔtɔ ɔ sikpen a daansɔ nɔmɔnsikpen a ye Nɔmɔn chuulikpenkɔrɔn ta ye Yisa dɔ zene Nɔmɔn nuudiigin chaan.

56 Die ɔ baarɔ dɔ, “Ye, n ye arɔzanna sanɔan dɔ yuorine ta vuota Bɔa wa dɔ zie Nɔmɔn nuudiigin chaan.”

⁵⁷ Die ba wonna na ba keesi aňaň lólkpuň, ta nagı ba nuusi a ligi ba tıba. Womi ba mana die dı chıgı a keň taan a giliň wo bonyı,

⁵⁸ a datı wa nyıň tıka lógıň a piili a taa wa tana. Die vuodiekemba die dı taana wa tana wa die dı vıarı ba nyinyeeke dıaň dalıakıň wonyı die dı dine Sooli dı v daansıma ha.

⁵⁹ Die ba taanana wa die ta die v keň wa tı Yomıtien dı, “N Yomıtien Yisa, tuo n haalıň!”

⁶⁰ Ta sıň gbirigi ta keesi aňaň lólkpuň dı, “N Yomıtien, da keň nagı ba taalı gie a chıstı ba.” Die v balı wa naa ta kpi.

8

¹ Ta Sooli die dı saagina v kúsla wıa.

Sooli die dı mugisine Yisa kvaňandısrıň dene

Dııň daarı mi gbaň gbaň die mugisibıaň die dı nan Yisa kvaňandısrıň die dı benne Jerusalemı ma; ta ba mana die dı nyıň a jaastı ga Judia aňaň Samaria lıga mana ama ta va tıntıntıba nyına mi.

² Vuodiekemba die dı jıanna Nmıň batan die dı guu Sitiiveni ta faastı kıň v kumbu.

³ Ama Sooli die dı yaala v chıstı Yisa kvaňandısrıba, ta die gara tige tige, ta yige Yisa kvaňandısrıň, dembisi aňaň hıgıba mana a keň nyına ta a yaa ba a lige dansarıka sıň.

Filipi die dı mıslına Yisa wıvıınaha Samaria ma dene

⁴ Yisa kvaňandısrıň diekemba die dı jaastı wa die dı ga jıgıň mana a ga mısla Yisa wıaha.

5 Ta Filipi die dɪ sɔɔŋ ga Samaria tɪka ma a ga mɔɔli Nɔmɔŋ Vuovɔarikɔŋ Masia wɪa a yɪ mi vuosisi.

6 Die daadamba pam mi die dɪ keŋ a mɔŋŋɪ a yuori ba tɪba a wɔŋ Filipi balɪkɔ, ta bɪ ye ɔ yinene mamachi wudieke wo.

7 Die jumbɔatɪ pam die dɪ chɪŋɪ a nyɔŋ daadan pam ma aŋaŋ keesiŋ pam; ta die nyɔŋgbaŋ kpi-ikiŋ tieliŋ aŋaŋ gbarɪsɪ pam die dɪ ye gbaamiŋ.

8 Die wɪa die sɔŋɪfɪalɪŋ die dɪ bie Samaria tɪŋ mana ma.

9 Daa wɔnyɪ gbaŋ die benne tɪka ma ba wasa wa Simoni ta yaa tɪŋ, saŋŋa a taŋ ɔ ŋaŋ yie mamachi wuyiike ta a yie vuosisi mamachi, ta die a bala dɪ ɔ yiwo vuokpɪŋ.

10 Vuodiekemba mana dɪ benne tɪka ma, zɔɔlɪntieliŋ aŋaŋ vuokpɪma mana die dɪ yɪa wa julɪma ta wɔmma a yɪa wa. Die ba bala dɪ “Simoni yiwo vuodieke ŋmɔŋ dieke ba wasanana ‘Yiko Nɔmɔŋ dɪ tarɪŋa.’ ”

11 Die ba wɔmma a yɪa wa dama die ɔ yi wo mamachi wuyiikehe a yɔasɪ ba jigiŋ.

12 Ama die Filipi dɪ keŋ a mɔɔli Nɔmɔŋ naari wɔvɔunaha aŋaŋ Yisa wɪa, dembisi aŋaŋ hɔɔŋ die dɪ saagɪ ɔ mɔɔlikɔ, ta ɔ sɪ ba Nɔmɔŋ nyaan.

13 Simoni gbaŋ gbaŋ die dɪ yi Filipi balɪkɔ yada, die ɔ sɪ wa Nɔmɔŋ nyaan. Die ɔ dɪ Filipi kɔaŋ a yese mamachi wɔkpɪŋ diekemba ɔ yinene, dɪ yi wo mamachi.

14 Die Yisa tɔntɔntɔba die dɪ benne Jerusalemi dɪ wɔŋ dɪ Samaria vuosi tuo wo Nɔmɔŋ wɪaha a dii, die ba tɔŋ Piita aŋaŋ Jɔɔn ba jigiŋ.

15 Die ba gana a ga tɔgtɔ mi, die ba jɔsɔ Nɔmɔn a yɔ ba dɔ ba tuo Nɔmɔn Halikasika,

16 dama die Nɔmɔn Halikasika die ye ka ken a sɔsɔn ba wɔnyɔ mana ma; die ba ko sɔ ba wa Nɔmɔn nyaabu tɔ Yɔmɔtien Yisa saan ma nyɔna.

17 Womi Piita aanan Jɔɔn die dɔ nagɔ ba nuusi a dɔsɔ ba ma ta ba tuo Nɔmɔn Halikasika.

18 Simoni die dɔ ye dɔ tɔntɔntɔba dɔ nagɔna ba nuusi a dɔsɔ ba ma ta Nɔmɔn dɔ yɔ ba Halikasika, die wɔa die ɔ nagɔ ligire a yaala ɔ yɔ Piita aanan Jɔɔn,

19 ta baaru “Nɔ yɔ mɔn gban yiko ka gie amɔ man ken nagɔ n nuun a dɔsɔ vuodieke mana ma, ɔ nan tuo Nɔmɔn Halikasika.”

20 Ama Piita die dɔ yinɔn balɔ wa dɔ “Fɔnɔn nan kpi yɔn aanan fɔ ligirehe dama fɔ yile dɔ fɔ nan biagɔ a daa Nɔmɔn piini aanan ligire.

21 Die wɔa fɔ nuun wo tɔ tɔuma ma, dama fɔ sɔnanyile ka vɔna Nɔmɔn jigin.

22 Die wɔa chɔgtɔ a nyɔn fɔ sɔnanyilibiatɔ gie me, ta jɔsɔ tɔ Yɔmɔtien Nɔmɔn amɔ ɔ nagɔ fɔ sɔnanyilibiakɔ gie a chaa fɔ,

23 dama n yeye ta fɔ suuli wo aanan sɔgɔbian ta bian dɔ suuli fɔ.”

24 Womi Simoni die dɔ balɔ a yɔ Piita aanan Jɔɔn dɔ, “Nɔ jɔsɔ tɔ Yɔmɔtien a yɔ mɔn, amɔ nyinti gie wɔnyɔ mana nɔ bala wa da ken ken n ma.”

25 Die ba bala wudieke tɔ Yɔmɔtien dɔ yine aanan ɔ wɔvɔnaha a kpatɔ, die ba yinɔn a ga Jerusalemi. Die ba ganana die ba mɔsɔla Nɔmɔn wɔvɔnaha Samaria tɔnkpanɔsɔ pam ma.

Filipi aanan Ituopia vuokruɔn wɔa

26 Die tɪ Yɔmɔtien malaka die dɪ ken a balɪ a yɪ Filipi dɪ “Hagɪ a ga a daagɪ sie dieke dɪ nyɪna Jerusalemi ta sɔɔn gara Gaza wa.” Ba ka bɪ daaga sieku gie lele.

27 Die wɪa die ɔ hagɪ a piili chɔnɔnɔ, die ɔ ganana ɔ ga tuoli Ituopia daayaabɔn sieku me ta ɔ kule. Die ɔ yiwo vuokpɔn ta daansɪ Ituopia hɔgɔ naan wa ligire. Die ɔ ga wa Jerusalemi a ga jɔn Nɔmɔ,

28 ta wa yɪnɔi kuli tigin ta kalɪ ɔ toriku me ta duune dɪ data ka ta ɔ karɪma gban dieke Nɔmɔ naazɔa Azaya dɪ maagɪna.

29 Die Nɔmɔ Halikasika die dɪ balɪ a yɪ Filipi dɪ “Vɔɔsɪ gbigi torikuke.”

30 Womi Filipi die dɪ chɔgɪ a ga gbigike a wɔn daa wa dɪ karɪnnana gban dieke Nɔmɔ naazɔa Azaya dɪ maagɪna wa. Die ɔ pɔasɪ wa dɪ “Fɔ sɪba wudieke fɔ karɪnnana chɔnɔ mɔ?”

31 Ta ɔ yɪnɔi balɪ wa dɪ, “N baan yi wo lala a sɔmma ka chɔnɔ, ntaala vuon dagɪ mɔ?” Die wɪa ɔ jɔɔsɪ Filipi dɪ ɔ ken jɔalɪ kala torikuke me anɔn wa.

32 Die ɔ karɪnnana wudieke wo yiwo naa dɪ:
 “Die ɔ nɔasɪ wa yii dieke ba yalla a ga dɪ ba kɔrɔgɪ,
 ta die beri sigisigi sɪba yiipɔlɪ dieke ba nɔana gobe ka kobiti
 ka beri sigisigi die, die ɔ ka yuori ɔ nɔan a balɪ wɔn.

33 Die ba yiwo viivi, ta zeti dɪ ba kaan dii ɔ sarɔya vɔvɔnɔ.

Ta vuon wori a baan nan bɔagɪ a balɪ ɔ haagɪsɪ wɪa,

dama die ba wolij vbari wa v miivoli a nyuj
tujgbaŋka gie me.”

³⁴ Daa wa die dɪ pɪasɪ Filipi dɪ, “Balɪ mɪj,
mɪnɪa wɪa naazba wa die dɪ bala wa? U gbaŋ
gbaŋ v wɪa yaa vuogaan?”

³⁵ Die Filipi dɪ piili a nyuj daa wa die dɪ
karɪnna jigidieke wo v gbaŋ gbaŋ a balɪ wa Nɪmɪj
wɔvɪnaha yaa gamma Yisa wɪa.

³⁶ Die ba sɔna gara sieku me wo, die ba keŋ
tuɠɪ jigɪj kaanɪ nyaan butaŋ dɪ dɪa, daa wa die
dɪ baari, “Ye, nyaan wɔnna bɪa bala ka kagɪ mɪj
amv n daa sɪ Nɪmɪj nyaan?” ((

³⁷ Ta Filipi die dɪ balɪ wa, “Dɪ yi fɔ yi Yisa
Masɪa yada aŋaŋ fɔ sɔj mana, n nan bɪagɪ sɪ
fɔ.” Die v yɪŋɪ balɪ dɪ, “N yi yada dɪ Yisa Masɪa
yiwo Nɪmɪj Bɔadembɪj mɪj.”))

³⁸ Die daayaabɪrɪ dɪ yi ta duunehe dɪ zie, ta
wɔnɪj aŋaŋ Filipi die dɪ sɔj ga nyaabv ma,
Filipi die dɪ sɪ wa Nɪmɪj nyaabv.

³⁹ Die ba kenne nyuj nyaabv ma wa, tɪ
Yɔmɔtɪeŋ Haalɪj die dɪ nagɪ Filipi a nyuj mi
bɔnyɪ, ta daa wa die ka bɪ ye wo bɪbra, ta die
chɔj kule aŋaŋ sugɪfalɪj.

⁴⁰ Filipi die dɪ keŋ ye ta v bie Azotusi a die dɪ
dɪa ka tɪɠɪsɪ mana a mɔsɪa Nɪmɪj wɔvɪnaha, yaa
die a ga tuɠɪ Siisɪria.

9

Sɔɔli tarɪɠɪj wɪa
(Tubma 22.6-16; 26.12-18)

¹ Tɔ, Sɔɔli die ko nɔga nyuŋ dɔ ɔ nan dɔ mugise ta kwa tɔ Yɔmɔtien Yisa kɔaŋandɔsrɔŋ, die ɔ ga Nɔmɔŋ kɔkaabitɔba jakɔɔŋ jigin

² a balɔ wa dɔ ɔ yɔ wa gbantɔ aŋ a dagɔ vuodieke dɔ yine wo aŋaŋ yiko dieke ɔ yalla aŋ ɔ ga Damasikusi a ga dagɔ Nɔmɔŋ jɔamɔŋ juone me nyɔnkɔra a mɔ dɔ yɔ ɔ keŋ ye vuodieke dɔ dɔna sie dieke Yisa dɔ dagɔna, hɔgɔ yaa dembin ɔ nan biagɔ yigi be a yaa ba a yinŋi keŋ Jerusalemi.

³ Die ɔ benne sieku me a gara Damasikusi ta keŋ gbigi tɔka, die chaanɔŋ die dɔ nyɔŋ ŋmɔnsikpen a keŋ chaanɔŋ gilin wo bunyɔ.

⁴ Womi die ɔ nan tɔŋgbaŋ ta wɔŋ lɔlɔŋ dɔ balala a yɔa wa dɔ, “Sɔɔli, Sɔɔli, biɔ yine fu mugise mɔŋ.”

⁵ Die ɔ pɔasɔ dɔ, “Mɔna yine fu n Yɔmɔtien?”

Lɔlɔkɔ die dɔ baarɔ dɔ, “Manɔŋ Yisa, vuodieke fu mugisinene wo.

⁶ Ama hagɔ a ga tɔka sɔŋ, mi ba nan dagɔ fu wudieke fu mɔna fu yɔ.”

⁷ Saŋka mi dembin diekamba die dɔ ganana aŋaŋ Sɔɔli wa die dɔ wɔarɔ zie surumm. Die ba wɔŋ wa lɔlɔkɔ ama die ba ka ye vuonɔ.

⁸ Ta Sɔɔli die dɔ hagɔ tɔŋgbaŋka ma a yuori ɔ nine ama ta ka yese. Die wɔa die ba yigi ɔ nuun me a yaa wa a ga Damasikusi.

⁹ Damɔɔma ataa die ɔ ka biagɔ yese. Die daraa gie nɔŋ mana die ɔ ka dii jaan yaa a nyuu jaan mana.

¹⁰ Die Yisa dɔdɔsrɔ wɔnyɔ die benne Damasikusi ma ba wasa wa Ananiasi, ta tɔ Yɔmɔtien die dɔ wa wa daansa sɔŋ dɔ, “Ananiasi!”

Die ɔ yinɲi a baari dɪ, “Manɲ n wɔnna n Yɔmɔtien.”

¹¹ Tɪ Yɔmɔtien dɪ balɪ a yɪ wa dɪ, “Gɔmɪsɪ ga sie dieke ba wasɪnana Sien-tugɪsɪkɪ ma a ga Judasi tigin me a pɪasɪ daa dieke dɪ nyɪna Taasusi ɔ saan dɪ dɪ Sɔɔli wa wɪa. Ʋ jɔɔsa Nɲmɲ lele gie.

¹² Die Sɔɔli daansa sɔɲ, ɔ ye daa wɔnyɪ ba wasɪnana Ananiasi dɪ kenne juu a nagɪ ɔ nuusi a diisi ɔ ma, a mɔ ɔ nan bɪ yese bɪbra.”

¹³ Ananiasi die dɪ yinɲi balɪ dɪ, “N Yɔmɔtien, vuosi pam wɔɲ balɪ mɲ daa wa gie wɪa, yaa gamma wɔbɪaɲ diekemba ɔ yinene fɔ vuosi dɪ benne Jerusalemi ma wa.

¹⁴ Ta ɔ wa keɲ giena aɲaɲ Nɲmɲ kɪkaabɪtɔ yiko dɪ ɔ yigi vuodieke mana dɪ wasɪnana fɔ saan.”

¹⁵ Ama ta tɪ Yɔmɔtien die dɪ balɪ dɪ, “Fɔnɲ fɔ ko gamma, dama wɔnɲ man vɔari dɪ ɔ tɔma n tɔɔma, ta vaa buurigaasɪ aɲaɲ ba naakpɪɔma aɲaɲ Izara vuosi mana sɪmma n saan:

¹⁶ ta manɲ n nan dagɪ wa gbalɪɲ diekemba mana ɔ bala ɔ gbalɪɲ n saan chɪaɲ ma.”

¹⁷ Die wɪa Ananiasi die dɪ ga a ga juu tigiri me a nagɪ ɔ nuusi a diisi Sɔɔli ma, ta baari dɪ, “N nɔmbɔa Sɔɔli, tɪ Yɔmɔtien Yisa vuodieke dɪ nyɪna fɔ jigin sieku me wo saɲɲa dieke fɔ kennene giena wa tɔnna mɲ amɔ fɔ nan bɪ ye bɪbra ta suuli aɲaɲ Nɲmɲ Halɪkasɪka.”

¹⁸ Lele womi jaan kaanɪ die dɪ sɪna sɪba zaasɲ hagɪtɪ die dɪ nyɲ Sɔɔli nine me a nan, die ɔ bɪ bɪagɪ yese bɪbra. Die ɔ hagɪ a zie, ta ba sɪ wa Nɲmɲ nyaan.

¹⁹ Die ɔ dii nyindiike ta ɔ hagɪɲ dɪ yinɲi keɲ.

Sɔoli die dɔ mɔsɔlɔna Yisa wɔa Damasikusi ma dene

Sanƙa mi Sɔoli die dɔ wɔari Yisa dɔdɔsɔrɔŋ dɔ benne Damasikusi ma wa jigin daraa ale,

²⁰ ta die ga Nɔmɔŋ jɔamɔŋ juone me lagɔ lagɔ a ga mɔsɔla Yisa wɔa dɔ, “Yisa seŋ yiwo Nɔmɔŋ Bɔa.”

²¹ Vuodiekemba mana die dɔ wɔnna wa wa die dɔ yi be mamachi ta ba pɔasa dɔ, “Da daa wa gie die benne Jerusalemi ma a kɔa vuodiekemba die dɔ wasɔnana saari gie wo? U ka keŋ giena dɔ ɔ yigi wo Yisa dɔdɔsɔrɔŋ ta nagɔ ba a yinɔi ga yɔ Nɔmɔŋ kɔkaabɔtɔba nyɔŋkoraha?”

²² Ama ta Sɔoli mɔsɔlɔku die dɔ a ko gɔta aŋaŋ Nɔmɔŋ haɔrɔŋ, ɔ mɔsɔlɔku die dɔ dagɔ dɔ Yisa seŋ yiwo Nɔmɔŋ Vuonɔarɔkɔrɔ Masia wa ta chɔla die dɔ wori: die wɔa Juu vuosi diekemba die benne Damasikusi die ka bɔagɔ a balɔ wa wɔŋ.

²³ Die daraa pam die dɔ tɔaŋ, ta Juu vuosisi die dɔ lagɔsɔ taŋ a sanɔ dɔ ba kɔsɔ wa;

²⁴ ama die vuonɔ dɔ balɔ wa wudieke ba sanna dɔ ba yi wo. Die nɔmɔntɔasi aŋaŋ yuŋ mana die ba nɔaŋ gbarɔ wa tɔka sanɔa mana ma dɔ ba kɔsɔ wa.

²⁵ Ama yuŋ kaanɔ ɔ kɔaŋandɔsɔrɔba dɔ nagɔ wa a yi kparɔŋ ma a nagɔ wa a daagɔ tɔka paŋ sikpenɔ a nyɔŋ.

Sɔoli die dɔ benne Jerusalemi dene

²⁶ Womi Sɔoli die dɔ ga Jerusalemi a mɔa dɔ ɔ nagɔ ɔ gbaŋ a lagɔŋ Yisa kɔaŋandɔsɔrɔba ma, ama die ba ka yiwo yada dɔ lele, ɔ wa yiwo Yisa kɔaŋandɔsɔrɔ, ta die wa chɔɔ wa nɔmaamɔŋ.

²⁷ Ta Banabasi die dɔ keŋ sunɔi wo a yaa wa ga tɔntɔntɔba jiginɔ, a balɔ ba Sɔoli die dɔ yene

tɪ Yɔmɔtɪɛŋ Yisa sien me ta ɔ balɪ wɪa a yɪ wa dene. Die ɔ bɪ balɪ ba Sɔɔli die dɪ dine dembisi a mɔɔla Yisa wɪa Damasikusi ma dene.

²⁸ Die wɪa Sɔɔli die dɪ beri aŋaŋ ba ta die dɪ dɪa Jerusalemi jige mana a mɔɔla tɪ Yɔmɔtɪɛŋ saan aŋaŋ dembisi.

²⁹ Die ɔ bɪ bala aŋaŋ Juu vuodiekemba dɪ bala Giriiki jabalɪkɪŋ yaa gamma Yisa wɪa, ama die ba nɪga nɪnhagɪrɪŋ aŋaŋ wa, ta mɪa dɪ ba kɔɔ wa.

³⁰ Ama saŋŋa dieke ta Yisa dɪdɪsɪrɪŋ die dɪ mɪŋŋɪna naa die ba nagɪ wa a sɔɔŋ ga Siisiria ta vaa ɔ kuli Taasusi me.

³¹ Womi die Yisa kɔaŋandɪsɪrɪba dieke dɪ benne Judia aŋaŋ Galili aŋaŋ Samaria mana ma die ka bɪ ye mugisɪŋ. Die Nɪmɪŋ Halɪkasɪka die dɪ yɪ ba hagɪrɪŋ ta kpaŋŋɪsɪ ba, die ba gɔta ta beri aŋaŋ Nɪmɪŋ chɪgɪla.

Piita die dɪ tɔnna mamachi wɪa Liida aŋaŋ Joopa dene

³² Ka kɔaŋ chaan Piita die dɪ dɪa a ga jigin mana, ta die keŋ sɔɔŋ ga dɪ ɔ kaagɪ Nɪmɪŋ vuosi die dɪ benne Liida.

³³ Mi die ɔ ye daa wɔnyɪ ba wasɪnana Aniasi, die ɔ nyɪŋgbanɪŋ die kpine ta ɔ ka bɪagɪ haga ɔ jadɔakɪŋ ma bɪna anɪ.

³⁴ Piita die dɪ balɪ a yɪ wa dɪ, “Aniasi, Yisa Masia gbaannana fɔ, hagɪ ta wɔnsɪ fɔ jadɔakɪrɪ.” Lele womi die ɔ hagɪ a zie.

³⁵ Die vuodiekemba mana die dɪ benne Liida aŋaŋ Saroni ma die dɪ ye wo die dɪ tarɪgɪ ba berɪŋ, ta dɪ tɪ Yɔmɔtɪɛŋ sien.

³⁶ Hɔgɔ wɔnyɛ dɛn die dɛ benne Joopa ma ba wasa wa Tabita, ama Giriiki jabalukɛn ba wasa wa Dɔkasi, ka chɛn yine “Haabiin” ta die a yi Yisa didɛsɛrɛ. Die ɔ nagɛ ɔ sanɲa mana a ye wɔvuna yɛ vuosi ta sunɲi zɔɔlɛntielɛn.

³⁷ Die sanɲa mi yɔagɛn die dɛ yigi wo die ɔ kpi. Die ba sɛ wa nyaan ta nagɛ wa a jɔalɛ dɔan jarɛnbɛsa juon me.

³⁸ Joopa die ka faast yɔa anan Liida; die wɛa die Yisa didɛsɛrɛba die dɛ wɔnna dɛ Piita bie Liida ma wa die ba tɔn dembisi bale ɔ jigin dɛ ba ga balɛ wa dɛ, “Tɛ jɔɔsa fɔ yi lagɛ lagɛ a ken tɛ jigin.”

³⁹ Die wɛa Piita die dɛ yi siri wɔnɛn anan ba die dɛ ga. Die ɔ gana a ga tɔgɛ wa ba nagɛ wa jɔalɛ ga juoku me. Mi kpihɔgɔba mana die dɛ taan gilin Piita a kɔma ta daga wa nyinyeeki diekamba Dɔkasi die dɛ baalɛna yɛ ba wa sanɲa dieke ɔ benne ɔ mɛsɛ ma wa.

⁴⁰ Ama Piita die dɛ yagɛ ba mana dɛ nyɛn juoku me, ta die sɔɔn a gbirigi ɔ dune me a jɔɔsɛ Nɛmɛn, ta die yinɲi a daansɛ kumbu ta baarɛ dɛ, “Tabita, hagɛ!” Die ɔ yuori ɔ nine a ye Piita, ta die hagɛ a kalɛ.

⁴¹ Piita die dɛ tɛntɛ ɔ nuun a sunɲi wo ɔ hagɛ zie ta wa kpihɔgɔbaha anan Yisa didɛsɛrɛn banɛn ba a nagɛ wa dagɛ ba dɛ ɔ yinɲi ken wo ɔ miivoli me mɛn.

⁴² Wɛrɛ gie die dɛ dɛa ga Joopa mana ma ta vuosi pam die dɛ yi tɛ Yɔmɔtɛn Yisa yada ta dɛ ɔ sien.

⁴³ Piita die dɛ wɛarɛ a bie Joopa ma a yɔasɛ; die ɔ bie wo daa wɔnyɛ die dɛ wɔnsɛnana gbanɛ ba wasa wa Simoni tigin me mɛn.

10

Piita aŋaŋ Koniliawosi wɪa

¹ Die daa wɔnyɪ die benne Siisiria ma ba wasa wa Koniliawosi, die ɔ yiwo sojasisi jakɔɔŋ ta pɔgɪ sojasisi kɔɔɪga ɔ chaaku ma. Die ba wasa ɔ chaaku Itali tɔŋgban chaan.

² Die wɔnɔŋ aŋaŋ ɔ den mana die jɪama Nɔmɔŋ ta chɪga Nɔmɔŋ. Die ɔ kpaŋŋ ɔ gban pam a sunɔe juu vuosi zɔɔɔntielibe, ta die juusa Nɔmɔŋ saŋŋa mana.

³ Daan kaanɪ die agbaa die dɪ nɔgɪna a tɪan hawasɪ ataa die ɔ daansɪ a ye Nɔmɔŋ malaka dɪ kenne juu ɔ jigɪŋ a balɪ a yɪ wa dɪ, “Koniliawosi.”

⁴ Koniliawosi die dɪ yene malakaka die nɔmaamɔŋ dɪ yigi wo, ta ɔ baari dɪ “N Yɔmɔtɪen, dɪ bia?” Die malakaka dɪ yɪŋŋi a balɪ wa dɪ, “Nɔmɔŋ tuo fɔ juusɔŋ mɔŋ aŋaŋ fɔ yɪnana zɔɔɔntielɪŋ piini diekamba ta bɪ tɪnsɪ fɔ wɪa.

⁵ Lele, tɔŋ dembisi batan aŋ ba ga Joopa ma a ga wa daa wɔnyɪ saan dɪ dine Simoni Piita.

⁶ ɔ yiwo chaanɔ a bie gbanwɔnsɪrɔ dieke ba wasɪnana Simoni tigɪŋ, ta ɔ tigiri dɪ gbigi mɔgɪkrɪrɪ.”

⁷ Die malakaka die dɪ balala wɪaha a yɪa wa die dɪ yɪŋŋi ga ta va wa, womi die Koniliawosi die dɪ wa ɔ tɔntɔntɔŋ bale aŋaŋ sojasisi wɔnyɪ, vuodieke die dɪ jɪanna Nɔmɔŋ ta bɪ yɪ ɔ gban gban gbɪgbarɪtɔ wɔnyɪ.

⁸ Die ɔ balɪ ba wudieke dɪ yine, ka kvan chaan ɔ tɔŋ ba Joopa ma ma.

⁹ Ka tunvubsa die ba benne sieku me a gara wa a ken gbigi Joopa, sanƙa mi Piita die dɪ ga jwali kɔsɔŋ sikpen agbaa sanƙa dɪ v jɔsɔŋ Nɓmɔŋ.

¹⁰ Kɔŋ die dɪ ken yigi wo, die v yaala jaan dɪ v dii; die ba yene dige nyindiikehe die v daansɪ.

¹¹ Ta die a ye nɓmɔŋsikpen dɪ yuorine, ta jaan kaanɪ dɪ ken sɔbna a sɪ sɪba gariteelikɪŋ ba yigine ka kvanɔba anɪsa wa a yaa ken sɔbna tɔŋɓaŋ.

¹² Die ka ma dɔŋɪsɪ yiri yiri aŋaŋ nyindiekemba dɪ vuunene tɔŋɓaŋ aŋaŋ nembisi.

¹³ Ta die v wɔŋ lɔlɔŋ dɪ balala a yɪa wa dɪ, “Piita, hagi a kɔv a ŋɔbɪ!”

¹⁴ Ama Piita dɪ yinŋi balɪ dɪ, “N Yɔmɔtɪen, aayɪ, n ye ka ŋɔbɪ jadieke tɪ chɔarɪna.”

¹⁵ Die lɔlɔkɔ dɪ bɪ balɪ yɪ wa bɪbra dɪ, “Da ken wa jadieke Nɓmɔŋ dɪ yine kasɪ jadɪŋɔtɪŋ.”

¹⁶ Naa die yiwo bɔtaa, ta die jaabu dɪ yinŋi a ga jwali nɓmɔŋsikpen.

Vuodiekemba dɪ kana ka yi Juu vuosi die dɪ kenne yi Yisa kvanɔandɪsɪrɪŋ dene

¹⁷ Piita die ye ko yile v daansɪkɔ chɪaŋ, die Koniliawosi die dɪ tɔbna dembin diekemba ba die dɪ ye Simoni tigiri dɪ benne jigidieke a ken zie ka sanɔari tɪŋ,

¹⁸ a wa a pɪasɪ dɪ, “Chaanɔ bie giena v saan dɪ dɪ Simoni Piita mɪŋ?”

¹⁹ Ama Piita die ye ko mɪa v baan yi die a sɪba daansɪkɔ chɪaŋ, ta Nɓmɔŋ Haalɔŋ dɪ balɪ yɪ wa dɪ, “Wɔmɔma dembisi bataa bie giena a dɪ dɪa a yaala fb.

20 Die wɔa haɣɪ a sɔɔɔŋ ga ta da chɪlɪ dɪ fɔ aŋaŋ ba ga, dama manɔŋ n tɔɔna ba.”

21 Naa chɪaŋ ma, Piita die dɪ sɔɔɔŋ a ga balɪ dembisisi dɪ, “Manɔŋ nɪ yaala wa. Bɪa wɔa nɪ keŋ?”

22 Ta ba yɪŋŋi balɪ dɪ, “Jakɔɔɔŋ Koniliawosi tɔɔna tɪ. U yiwo vuovɔvɔŋ ta jɪama Nɔmɔŋ ta Juu vuosi mana dɪ faasɪ yɪa wa jɪlɪma pam. Nɔmɔŋ malakasisi kaantɪ die dɪ balɪ a yɪ wa dɪ ɔ wa fɔ a keŋ ɔ tigiŋ me amɔ ɔ nan wɔŋ wudieke fɔ yalla dɪ fɔ balɪ.”

23 Die Piita dɪ yaa ba a juu gbaaŋ, die ba dɔa mi tɔŋ dɪ vɔŋ.

Tɔŋ die dɪ vɔɔna ɔ yi siri wɔɔŋ aŋaŋ ba dɪ ga; die ɔ chanchaalɔba batan die dɪ benne Joopa ma wa die dɪ beeli wo.

24 Die ka tɔɔnɔɔsa die ba ga tɔɔɪ Siisiria ma, jigidieke Koniliawosi aŋaŋ ɔ deŋ aŋaŋ ɔ zɔalɔŋ die dɪ kalɪna a chɪsa wa.

25 Die Piita die dɪ dɪna baa ɔ juu gbaaŋkɔ sɔŋ, ta Koniliawosi die dɪ keŋ tuoli wo sanɔarɪ ma, ta sɔɔŋ gbirigi ɔ nɔŋŋa aŋaŋ jɪlɪma.

26 Ama ta Piita die dɪ baarɪ dɪ, “Haɣɪ, dama n gbaŋ gbaŋ n yiwo vuota.”

27 Piita die ko bala wɔa a yɪa Koniliawosi ta die a ga juo tigiŋ me, a die ye vuosi pam dɪ lagɪsɪna a kalɪ.

28 Die ɔ balɪ a yɪ ba dɪ, “Nɪ gbaŋ gbaŋ nɪ sɪba a baarɪ tɔɔŋ Juu vuosi mɪra ka yɪ wa sien die tɪ lagɪ yaa a kaagɪ vuodieke dɪ kana a ka yi Juu vuon, ama Nɔmɔŋ dagɪ mɔŋ dɪ n daa zetime vuon ɔ kana ka yi Juu vuoke wɔa.

29 Die wia ni tunna a wa muḡ wa maḡ keḡ ta ka zetiye. Lele ni vaa n piasu ni, ‘Bia wia ni tuḡ a wa muḡ?’ ”

30 Koniliawosi die dı baaru dı, “Deeri kanuḡ wa sanḡa gie gbaḡ gbaḡ agbaa dı nuḡna a tuḡ hawasu ataa die maḡ juusa Nmuḡ n tigiri me, womi maḡ ye daa wonyı dı yeegine nyuḡnyuḡısa dı kenne zie n nuḡḡa,

31 a baaru dı, ‘Koniliawosi! Nmuḡ wuḡ fu juusuḡ ta tunsı piini dieke fu yınana zoolıntielibe.

32 Die wia, tuḡ vuḡ aḡ u ga Joopa ma a ga wa daa wonyı ba wasına Simoni Piıta. U yiwo chaanu a bie Simoni gbaḡwonsıru wa tıḡıḡ me vuodieke tigiri dı gbigine muḡıru.’

33 Die wia maḡ tuḡ a wa fu lagu lagu wa, ta fu dıaḡ fu kpaḡı fu gbaḡ a keḡ. Tu, tı mana bie wo Nmuḡ nuḡḡa dı tı wuḡ wudieke mana tı Yomutıeḡ dı yına fu nuḡ dı fu balı tı.”

Piıta wobalıka

34 Die wia Piıta die dı piili a bala dı, “Lele n wa sıba dı dı yiwo wusie dı Nmuḡ ka luge,

35 ama u tuose buuriḡ nuḡ mana vuodieke dı chıḡnana wa ta yie wudieke dı muḡna.

36 Ni sıba dı Nmuḡ die yı wa Izara vuosi wudieke dı dagına wovunaha wia, dı Yısa Masia ma tuḡ aḡaḡ Nmuḡ dı bı nansı aḡaḡ taḡ; wonuḡ Yısa Masia yiwo tı mana Yomutıeḡ.

37 Ni wuḡ sıba wudieke mana die dı yine Judia mana ma ma muḡ. Die wıaha gie mana die piili wo Galili me, Juon die dı bala dı vuḡ mana tuo Nmuḡ nyaan sıla kuḡḡ chaḡḡ.

38 N̄m̄ū die naḡi wa ʋ Halikasika ān̄ān̄ haḡur̄ū a yi Yisa, vuodieke d̄i nȳna Nazeriti wa. Die ʋ bie wo Yisa jiḡin̄ san̄ā dieke die ʋ d̄ina d̄i d̄ia a t̄oma t̄onv̄una a ȳia vuosi ta gbaama vuodiekemba die d̄i benne Sitaani nuusi me.

39 T̄i mana die ye Yisa die d̄i ȳine wudieke Jerusalemi t̄ūj ma ān̄ān̄ Juu vuosi t̄iḡhan̄ūj ba mana, ta t̄i yiwo ʋ daans̄atielin̄. Die ba kpaasi wa wa dagar̄ik̄ūj ma die ʋ kpi.

40 Ama ta N̄m̄ū die d̄i s̄uḡur̄i wa kumbu me daraa ataa daraan̄ ta yi ʋ haḡi ta t̄i ye wo ʋ sen̄ yi vuota.

41 Daa vuon̄ mana die yene wo. Die d̄i yiwo t̄ūn̄ūj vuodiekemba die N̄m̄ū d̄i v̄ar̄ina d̄i t̄i yi ʋ daans̄a tielin̄ die yene wo, ta die die ta nyuo ān̄ān̄ wa ʋ kumbu s̄uḡur̄ūj k̄vān̄ chaan̄.

42 N̄m̄ū die yi t̄i n̄vān̄ d̄i t̄i m̄v̄ūli ān̄ān̄ n̄ūn̄m̄una a ȳima vuosi d̄i Yisa ȳine vuodieke ʋ v̄ar̄ina d̄i ʋ yi vuodiekemba d̄i benne ba m̄isi ma ān̄ān̄ kunti sar̄iya diiru.

43 N̄m̄ū naaz̄v̄amba mana die baari d̄i vuodieke n̄ūj mana d̄i ȳine Yisa yada, N̄m̄ū nan naḡi ʋ taali a chaa wa Yisa wa saan̄ ma.”

Vuodiekemba d̄i kana ka yi Juu vuosi die d̄i tuone N̄m̄ū Halikasika dene

44 Piita die d̄i yene ko bala w̄aha ta die N̄m̄ū Halikas̄i die d̄i kēj a s̄v̄ūj vuodiekemba mana die d̄i w̄onnana ʋ w̄obal̄kaha ma.

45 Die d̄i yi Yisa d̄id̄us̄ur̄ūj diekemba d̄i ȳine Juu vuosi ta beeli Piita a nyūj Joopa a kēj wo mamachi ān̄ān̄ N̄m̄ū die d̄i naḡuna ʋ piini dieke

dɪ yine ɔ Halikasika a yɪ vuodiekemba dɪ kana ka yi Juu vuosi wo.

⁴⁶ Dama die ba wɔŋ ba dɪaŋ ba balɪnana wɔbalɪki gaasi ta bɪra Nɪmɪŋ saan. Womi Piita dɪ baari dɪ,

⁴⁷ “Vuosi gie tuo wo Nɪmɪŋ Halikasika sɪba die tɪ tuone die wo, vuonɔŋ beri a baanɔŋ biagi kagi ba dɪ ba daa sɪ Nɪmɪŋ nyaan?”

⁴⁸ Die wɪa die ɔ yɪ nɔaŋ dɪ ba sɪ ba; die ba sɪ ba Nɪmɪŋ nyaan Yisa Masia saan ma. Die wɪa die ba balɪ Piita dɪ ɔ wɪrɪ ba jigɪŋ daraa ale.

11

¹ Saŋka mi die Yisa tɔntɔntɔba aanɔŋ Yisa dɪdɪsɪrɪba die dɪ benne Judia lɔga mana die dɪ wɔŋ dɪ vuodiekemba dɪ kana ka yi Juu vuosisi gbanɔŋ tuo Nɪmɪŋ wɪaha.

² Die wɪa Piita die dɪ yɪŋɪne a keŋ Jerusalemi ma, Juu vuosi vuodiekemba die dɪ yine Yisa dɪdɪsɪrɪŋ batanɔŋ dɪ piili a nɪga nɪnhagɪrɪŋ aanɔŋ wa. Die ba yaala vuodiekemba dɪ kana ka yi Juu vuosi ta yi Yisa dɪdɪsɪrɪŋ gobi ba kɔla,

³ ta baari dɪ, “Fɔnɔŋ ga bie wo vuodiekemba dɪ kana ka yi Juu vuosi ta die aanɔŋ ba gbanɔŋ.”

⁴ Womi Piita die dɪ piili a bala ba wudieke gbanɔŋ gbanɔŋ die dɪ yine dɪ:

⁵ “Die n bie wo Joopa tɪŋ ma a jɔusa Nɪmɪŋ ta keŋ a ye nɪmɪŋsikpeŋ dɪ yuorine ta jaan kaanɪ dɪ sɪna sɪba garɪteelikinɔŋ dɪ kenne sɔnɔŋ n jigɪŋ.

⁶ Die n daansɪna ka sɔkɔ die manɔŋ ye tiginɔŋ dɔŋɪsɪ aanɔŋ haagɪŋ dɔŋɪsɪ aanɔŋ nyinvuuke aanɔŋ nembisi.

7 Ta die maŋ wɔŋ lɔlɔŋ dɔ balala yɔ maŋ dɔ, 'Piita, haɣɔ a kɔɔ nyinti gie a ŋɔbɔ.'

8 Die maŋ yinŋi a balɔ dɔ, 'N Yɔmɔtɛŋ n kaan bɔaɣɔ yi die, n ye ka ŋɔbɔ jadieke tɔ chɔarɔna.'

9 Ta lɔlɔkɔ dɔ bɔ nyɔŋ arɔzanna ma a balɔ yɔ maŋ bɔbra dɔ, 'Dɔ yi Nɔmɔŋ dɔ keŋ baa dɔ jaan vɔna aŋaŋ diile da keŋ baa ka ka mɔ aŋaŋ diile.'

10 Naa die yiwo die bɔtaa, ta jaabɔ mana die dɔ yinŋi ga arɔzanna ma.

11 "Lele womi dembisi bataa die dɔ nyɔna Siisiria dɔ keŋ zie tigi dieke n benne wo sanɔarɔ tɔŋ.

12 Die wɔa Nɔmɔŋ Halɔkasɔka die dɔ balɔ yɔ maŋ dɔ n gamma aŋaŋ ba ta da vaa ka mugisi maŋ. Womi Yisa dɔdɔsɔrɔŋ bayɔbaba diekemba die dɔ benne Joopa ma die dɔ beeli maŋ tɔ ga Siisiria a ga Koniliawosi tigin,

13 ɔ balɔ tɔ dɔ Nɔmɔŋ malaka nyɔna ɔ jigin. Dɔ ɔ tɔŋ aŋ ba ga Joopa a ga wa vuɔŋ wɔnyɔ saan dɔ dine Simoni Piita.

14 Dɔ Piita wa nan balɔ wa wɔnɔŋ aŋaŋ ɔ tigin vuosi mana dɔ baan nan yi die a ye gbatɔtanɔŋ.

15 "Die n piiline a bala wa, die Nɔmɔŋ Halɔkasɔ die dɔ a keŋ a sɔɔŋ ba ma sɔba die dɔ kenne sɔɔŋ tɔ ma piiliku me wo.

16 Mi die maŋ tɔnsɔ tɔ Yɔmɔtɛŋ Yisa die dɔ balla dɔ, 'Jɔɔn die sɔwa aŋaŋ nyaan ama Nɔmɔŋ nan su nɔ aŋaŋ ɔ Halɔkasɔka.'

17 Dɔ yi Nɔmɔŋ dɔ yɔ banɔŋ vuodiekemba dɔ kana ka yi Juu vuosi piini dieke die ɔ yɔna tɔ saŋa dieke die tɔ yine tɔ Yɔmɔtɛŋ Yisa Masia yada wa; mɔna yine maŋ dɔ n kaɣɔ Nɔmɔŋ dɔ ɔ da yi wudieke ɔ yaalala ɔ yi?"

18 Die ba wonna Piita baluku wa, die ba ka bu nugu nunhaguru ta piili a bira Nmuṅ a bala dɪ, “Lele Nmuṅ vaa vuodiekemba dɪ kana ka yi Juu vuosi dɪ ba vaa ba tumbiatɪ ta yi Yisa didusuruṅ ta ye miivoli dieke dɪ wone kpatuṅ.”

Yisa didusuruṅ Antiyoku ma wɪa

19 Die Sitiiveni kuvla kuvuṅ chaṅ mugisibuṅ die dɪ keṅ Yisa didusuruṅ ma die ba chigu jaasu jigiuṅ mana. Die batan die chigu ga Fonisia anan Saapurusi anan Antiyoku ta die muvla Yisa wɪa a yɪa Juu vuosi nyuna ma.

20 Ama Yisa didusuruṅ dieke dɪ yine Saapurusi vuosi anan Saarini vuosi die dɪ ga Antiyoku a ga muvla tɪ Yomutien Yisa wovunaha a yɪa vuodiekemba dɪ kana ka yi Juu vuosi.

21 Die Nmuṅ haguruṅ die dɪ bie ba jigiuṅ, die vuosi pam die dɪ tarugu ba beriuṅ ta yi Yisa yada.

22 Die Yisa didusuruṅ diekemba dɪ benne Jerusalemi ma wa dɪ wuṅ wudieke dɪ yinene wo, ta die tuṅ Banabasi Antiyoku ma.

23 Die vɔ gana a ga tugu mi a ye Nmuṅ dɪ sunjine be die wo, vɔ suṅ die dɪ fialɪ ta die vɔ kpanjisu ba mana dɪ ba da vaa Yisa kuvuṅ dusuṅ.

24 Banabasi die yiwo vuovuruṅ ta yaa yada pam ta suuli anan Nmuṅ Halikasika, die vuosi pam die dɪ keṅ yi Yisa yada ta buruṅ vɔ didusuruṅ.

25 Die Banabasi dɪ ga Taasusi dɪ vɔ yaali Sooli.

26 Die vɔ yene wo wo, die vɔ yaa wa a yinji keṅ Antiyoku, mi ba bale wo mana die dɪ nagu bin muvuruṅ a laguma anan Yisa didusuruṅba ta dagu vuosi pam mi Nmuṅ wɪa. Die dɪ yiwo Antiyoku

ma die ba woliŋ wa Yisa dɔdɔsɔrɔŋ dɔ, “Kirisito vuosi.”

²⁷ Die saŋka mi gbaŋ gbaŋ die Ŋmɔŋ naazɔalɔŋ batan die dɔ benne Jerusalemi ma dɔ keŋ Antiyoku.

²⁸ Ba wɔnyɔ saan die yine Agabusi, ta Ŋmɔŋ Haalɔŋ die dɔ sunŋi wo ɔ balɔ dɔ kɔŋ bɔan nan nan jigɔŋ mana dɔnɔa ma. Die dɔ keŋ yi mɔŋ saŋa dieke Kolodiasi dɔ yine naakpɔŋ.

²⁹ Die Yisa dɔdɔsɔrɔŋ dɔ benne Antiyoku ma wa die dɔ saŋ dɔ ba nan sunŋi ba nɔmballɔ diekamba dɔ benne Judia ma, dɔ vuonŋ mana chɔasɔ ɔ baan nan bɔagɔ die.

³⁰ Die ba yi die a nagɔ ligirehe a tɔŋ Banabasi aŋan Sɔɔli dɔ ba yaa ga yɔ Yisa dɔdɔsɔrɔŋ nyɔŋkoraha dɔ benne Judia ma.

12

Herodi die dɔ mugisine Yisa dɔdɔsɔrɔŋ dene

¹ Saŋka gie mi gbaŋ gbaŋ naakpɔŋ Herodi die dɔ mugise Yisa dɔdɔsɔrɔba batan.

² Die ɔ yi sojasi nɔan ba gobi Jemisi, Joɔn nɔmbɔa sikpen aŋan jubɔwan.

³ Die ɔ yene ta Juu vuosi sɔgɔtɔ fɔalya wa aŋan wudieke ɔ yine wo, die ɔ vaa ba yigi Piita saŋa dieke ba dinene paanɔ dieke ba kana ka naga dabɔtɔ a yie wo dɔɔgaka.

⁴ Die ɔ yigine Piita wa kpatɔ wa ɔ yi ba ligi wo dansarɔka ma ta yɔ nɔan dɔ sojasi lagumɔŋ lagumɔŋ bɔnɔsa gbara wa a tarɔguma tan. Die lagumɔŋ mana die yiwo sojasi banɔsa. Ta a yile

sɔba ɔ vɔarɩ wa gasɩtɩaŋkɔ dɔɔgaka saŋŋa a dii ɔ sariya yaalɩŋ ma.

⁵ Die wɩa, die Piita die dɩ bie dansarɩka ma ta Yisa kɔaŋandɩsɩrɩba die dɩ faasi a juɔsa Nɔmɩŋ a yɩa wa.

Malaka die dɩ vɔarɩna Piita a nyɩŋ dansarɩka sɔŋ dene

⁶ Die tɔŋ dɩ bala ka vɔŋ aŋ Herodi nagɩ Piita a yɩ vuosisi, dɩnɩŋ daari yuku mi die Piita dɩ ye ko bɔbɩ aŋaŋ chɔrɩma a dɔa gɔɔra sojasi bale sɔnsɔŋ. Die ba bɔbɩ chɔrɩmaha kaanɩ aŋaŋ sojasi wɔnyɩ ɔ nuudiigin chaaŋ ta kaanɩ dɩaŋ dɩ bɔbɩ ɔ nuugalɩ chaaŋ sojasi ta sojasisi batanɩ dɩaŋ dɩ gbarɩ dansarɩkaka sanɔdaanɩ.

⁷ Womi ta Nɔmɩŋ malaka die dɩ keŋ nyɩŋ, ta chaaŋɩŋ dɩ chaaŋ dansarɩka ka ma. Die malakaka dɩ dɔŋ dɔŋ Piita bɩŋkɩaŋ ma a sugiri wa ta baari dɩ, “Hagɩ lagɩ lagɩ!” Ta ɔ hagɩ. Die ɔ hagɩna wa, chɔrɩma ha dɩ nyɩŋ ɔ nuusi me a nan.

⁸ Malakaka dɩ balɩ wa dɩ, “Mɩŋŋɩ bɔbɩ fɔ gbanɩŋ ta sɔɔ fɔ nɩra.” Piita dɩ yɩ die. Die malakaka dɩ bɩ balɩ dɩ, “Yeegi fɔ jayeekinɩ a dɩa mɩŋ.”

⁹ Piita die dɩ dɩ malakaka a nyɩŋ dansarɩka ka ma, ama die ɔ ka sɔba dɩ ɔ daansa mɩŋ yaa ka seŋ yie mɩŋ.

¹⁰ Die ba ga garɩsɩ nɩŋŋaŋ sojasisi die dɩ gbarɩna wa aŋaŋ banɩŋ ba die dɩ diisine wo ta die keŋ tɔgɩ kɔɔtɩ gbɩabɩ dieke dɩ benne gaamɩŋ ma die dɩ yuorinene a juo tɩka sɔŋ, die ka gbanɩŋ gbanɩŋ ka yuori. Die ba chɔŋ a nyɩŋ a chɔŋ a sɔɔna

siekpukɔ ma womi malakaka die dɔ bɔa ta va Piita.

11 Die Piita dɔ wa mɔŋŋɔ wudieke dɔ yinene wo ta baarɔ dɔ, “Lele n sɔba a baarɔ dɔ seŋ yiwo wusie, dɔ Nɔmɔŋ tɔnna ɔ malaka ɔ keŋ vɔarɔ mɔŋ a nyɔŋ Naan Herodi nuusi me, ta bɔ vɔarɔ mɔŋ a nyɔŋ Juu vuosisi die dɔ yilinene dɔ ba yi mɔŋ die wo mana mana ma ma.”

12 Die ɔ mɔŋŋɔna naa wa, die ɔ ga Joɔn Maki nuɔ Meri tigin. Die vuosi pam die lagɔsɔna mi a juɔsa Nɔmɔŋ

13 Piita die dɔ ga kpaasɔ sanvɔarɔ ta havɔɔbiŋ wɔnyɔ die dɔ yine tɔntɔntɔ mi ta Roda die dɔ keŋ dɔ ɔ ye vuodieke dɔ kpaasɔnana wa.

14 Die ɔ mɔŋŋɔna Piita lɔlɔkɔ die dɔ yiwo nansɔŋ die ɔ chɔŋ a yiŋŋi a ga ta ka yuori sanvɔarɔ, a nata a baarɔ dɔ, “Piita zie sanvɔarɔ tɔŋ.”

15 Die ba balɔ wa dɔ, “Juɔ yɔŋyaatɔ.” Ama die ɔ kpaŋŋɔ ɔ gban a bala dɔ dɔ yiwo wusie. Die ba baarɔ dɔ, “Dɔ nan yiwo ɔ malaka.”

16 Ta Piita die dɔ ye ko a kpaasa sanvɔarɔ, die ba ga yuori a ye wo, die dɔ yi be mamachi.

17 Die ɔ kɔtɔ ɔ nuuŋ dɔ ba tarɔ watɔ, ta balɔ ba tɔ Yɔmɔtɔien dɔ yine die a vɔarɔ wa a nyɔŋ dansarɔka ka sɔŋ. Ta die balɔ dɔ, “Nɔ balɔ Jemisi anan Yisa dɔdɔsɔri banɔŋ ba wudieke dɔ yine.” A kvan chaan ɔ nyɔŋ mi a ga jigigaan.

18 Die tun dɔ vɔɔna sɔkɔɔŋ die dɔ faasɔ mugisi sojasisi die dɔ gbarɔna wa. Die ba pɔasa tan dɔ, “Bɔa yine Piita wa?”

19 Naan Herodi die dɔ yɔ nuan dɔ ba yaalɔ wa, ama die ba ka ye wo. Die wɔa die ɔ vaa ba pɔasɔ

gbɔgbarɔtɔba wɔpɔasɔka ta die yi nɔaŋ dɔ ba kɔɔ ba.

Naa kɔaŋ chaan, Naan Herodi die dɔ nyɔŋ Judia a sɔɔŋ ga Siisiria a die yi daraa ale mi.

Herodi kuŋ wɔa

²⁰ Herodi die dɔ jɔ sɔnyɔɔɔŋ aŋaŋ Taya aŋaŋ Sidoni vuosi; die wɔa die ba lagɔŋ taŋ dɔ ba ga ye wo. Die ba wolɔŋ ye Bilasitusi dɔ ɔ sunŋi be, die ɔ yiwo vuodieke die dɔ yine naan wa tigiri nyɔŋkɔraha wɔnyɔ. Die ba keŋ ga Herodi jigɔŋ a ga nɔŋ nɔpɔɔŋ dɔ ɔ vaa sɔŋfɔlɔŋ bemme ba sɔnsɔŋ dama Taya aŋaŋ Sidoni die yese ba nyindiike a nyɔna naan Herodi tɔŋbaŋ ma.

²¹ Die naan Herodi die vɔarɔ daan a zien, die daarɔ dɔ tɔgina wa Herodi die dɔ yeegi ɔ naala nyɔnyeeekikpɔma, ta nyɔŋ kalɔ ɔ naan gbanɔtɔ mama ta balɔ wɔa a yɔ vuosisi.

²² Die vuosisi die dɔ natɔ a baarɔ dɔ, “U lɔlɔkɔ sɔ sɔba ŋmɔŋ daa vuota.”

²³ Lele wo mi Nɔmɔŋ malaka die dɔ vaa yɔagɔbɔaŋ dɔ yigi wo, die ɔ nyuuti die dɔ suuli aŋaŋ gbarɔtɔ a nyuo wo ɔ kpi dama die ɔ ka yi Nɔmɔŋ kanɔŋ jɔlɔma ka mi.

²⁴ Ama saŋka mi die vuosi pam die dɔ wɔŋ wɔaha ta yi yada.

²⁵ Saŋŋa dieke Banabasi aŋaŋ Sɔɔli die dɔ kpatɔna ba tɔɔmaha dieke die ba gana dɔ ba yiwo, die ba nagɔ Jɔɔn Maki a gɔtɔ ba ma a nyɔŋ Jerusalemi a ga Antiyoku.

13

Nmɔŋ Halikasika die di vvarina Banabasi aŋaŋ Sɔɔli dene

¹ Antiyoku ma, die Nmɔŋ naazvalɔŋ aŋaŋ dɔdagurɔŋ batan die bie wo Yisa dɔdɔsrɔŋ sɔŋ: die ba yine Banabasi aŋaŋ Simiani (vuodieke die ba wasɔnana Daasɔbilɔŋ), aŋaŋ Lususi, vuodieke di nyɔna Sarene aŋaŋ Manani (vuodieke die ba lagɔŋ na a wubi aŋaŋ Naan Herodi die ba yine ballɔbɔsɔ) aŋaŋ Sɔɔli.

² Daan kaanɔ die ba jɔanna tɔ Yɔmɔtɔien ta bɔbɔ nɔaha, Nmɔŋ Halikasika die di balɔ a yɔ ba di, “Nɔ vvarɔ Banabasi aŋaŋ Sɔɔli aŋ ba tɔŋ tɔŋ dieke wɔa n wana ba wa di ba tɔŋ wa.”

³ Naa kɔaŋ chaan die ba bɔ bɔbɔ nɔa ta jɔsɔ Nmɔŋ ta nagɔ ba nuusi a dɔsɔ ba ma ta die taan ba ba ga.

Saapurusi tɔŋ wɔa

⁴ Saŋa dieke Nmɔŋ Halikasika die di tɔnna Banabasi aŋaŋ Sɔɔli wa di ba ga tɔŋ ɔ tɔmaha, die ba sɔŋ ga Selusia ma a nagɔ haariŋ a ga Salamasi, tɔŋdieke die benne Saapurusi tɔŋban ma.

⁵ Die ba tɔŋna Salamasi ma wa die ba ga juu juu vuosi Nmɔŋ jɔamɔŋ juone me a ga mɔbɔ Nmɔŋ wɔaha mi. Die Jɔɔn Maki die bie mi a yi ba susɔŋjiru.

⁶ Ka kɔaŋ chaan die ba nyɔŋ Salamasi ma ta die a dɔa a tɔan ga tɔŋ Pafosi. Mi die ba haari daa wɔnyɔ die di yine yuŋaŋvuon ɔ saan di di Bajaasusi, ta yi juu vuodieke die di gaanana vuosi di ɔ yiwo Nmɔŋ naazva.

⁷ Die ɔ yiwo tɔŋgbaŋka mi jakɔɔɔŋ Sejusi Pɔɔlusi zɔa. Die jakɔɔɔɔ die yiwo yɔantien ta die tɔŋ wa Banabasi aŋaŋ Sɔɔli dɔ ba ken a balɔ Njɔɔŋ wɔa aŋ ɔ wɔŋ.

⁸ Ama die yuŋaŋvuoke, vuodieke die dɔ dine Elimasi Giriiki jabalɔkɔŋ ma wa die ka saagɔ a yɔ ba: ta die mɔa dɔ ɔ kagɔ jakɔɔɔɔ aŋ ɔ daa ken yi Yisa yada.

⁹ Womi die Njɔɔŋ Halɔkasɔ die dɔ suuli Sɔɔli vuodieke die dɔ bɔna a dɔ Pɔɔli, die ɔ daansɔ yuŋaŋvuoke die

¹⁰ ta balɔ wa dɔ, “Fɔɔŋ fɔ yiwo Sitaani bɔa ta bɔ yi tɔɔvɔna mana dataaŋ ta suuli aŋaŋ wɔbɔatɔ yiri yiri mana, ta mɔa saŋŋa mana dɔ fɔ tarɔŋ Njɔɔŋ wusie wɔbalɔkaha a yi ŋmɔnchɔbɔsɔ.

¹¹ Lele Njɔɔŋ baa ɔ datɔ fɔ tɔɔŋ ta vaa fɔ yɔŋ ta kaŋ dɔ yese daraa ale.”

Lele womi die mɔlɔŋsɔbɔlɔŋ dɔ nan daa wa nine me ta ɔ dɔ dɔa a gaba a yaala vuodieke dɔ baŋ nan yigi ɔ nuuŋ me.

¹² Die jakɔɔɔɔ dɔ yene wudieke dɔ yine wo, die ɔ yi Yisa yada, dama die dɔ faasɔ yiwo mamachi aŋaŋ wudieke ba dagɔnana yaa gamma tɔ Yɔmɔtien ma wa.

Antiyoku dieke dɔ benne Pisidia tɔŋgbaŋ ma wɔa

¹³ Naa kɔaŋ chaŋ die Pɔɔli aŋaŋ ɔ chanchaalɔba die dɔ nagɔ haarɔŋ a nyɔŋ Pafosi me a ga Pega dɔ benne Pamifilia tɔŋgbaŋ ma, mi die Joɔn Maki dɔ vaa ba ta yinŋi ga Jerusalemi.

¹⁴ Die ba nyɔŋ Pega a tɔaŋ ga Antiyoku dɔ benne Pisidia tɔŋgbaŋ ma. Die davɔsɔkɔrɔ daari die ba ga juu Njɔɔŋ jɔamɔŋ juoku me a sɔɔŋ kalɔ.

15 Die ba karinna Mosisi muraha sɔŋ aŋaŋ Nɔmɔŋ naazɔalɔba maagiku sɔŋ a kpatɔ wa, Nɔmɔŋ jɔamɔŋ juoku sɔŋ nyɔŋkuraha dɔ balɔ ba dɔ, “Tɔ nɔmballɔ, dɔ yi nɔ yaa wɔvɔtɔna a baan nan balɔ yi vuosisi gie nɔ balɔ.”

16 Womi Pɔɔli die dɔ hagu zie ta a kotɔ v nuun ta piili a bala dɔ:

“Nɔnɔŋ Izara vuosi aŋaŋ vuodiekemba mana dɔ jɔanna Nɔmɔŋ dieke Izara vuosi dɔ jɔanna, nɔ wɔmma mɔŋ.

17 Tɔnɔŋ Izara vuosi Nɔmɔŋ die vɔarɔna tɔ chɔɔŋkɔsɔlɔba a yi ba faastɔ dala saŋŋa dieke die ba benne Ijipiti me a yi chaamba wa. Wɔnɔŋ Nɔmɔŋ die vɔarɔna ba a nyɔŋ mi aŋaŋ v haguɔŋ.

18 Ta die daansɔ ba bɔna banɔsɔ-nɔsa saŋŋa dieke die ba benne haguɔ ma, aŋaŋ ba dene ka tuo v nɔarɔ mana.

19 Die ka kɔanɔ chaanɔ die v chɔsɔtɔ buurinɔ ayɔpɔɔyɔ die dɔ benne Keenani tɔŋgbanɔ ma ta die vaa v gbanɔ gbanɔ v vuosi Izara vuosi dɔ sɔ.

20 Wɔaha gie mana die yiye mɔŋ bɔna kɔbɔsɔ-nɔsa aŋaŋ banɔsɔ-nɔ sɔnsɔŋ.

“Saŋŋa dieke ba sɔna tɔŋgbanɔka, Nɔmɔŋ die dɔ yi ba nɔŋhandɔsɔrɔŋ dɔ ba dii ba nɔŋŋa a ga tɔgɔ saŋŋa dieke Nɔmɔŋ naazɔa Samuli dɔ kenne.

21 Naa kɔanɔ chaanɔ die ba bɔ kenɔ pɔasɔ Nɔmɔŋ naazɔa Samuli dɔ v yi ba naanɔ, die wɔa, Nɔmɔŋ die dɔ vɔarɔ Sɔɔli, Kisi bɔa vuodieke dɔ nyɔna Benjamani buurinɔ ma dɔ v yi ba naanɔ. Die v yiwo ba naanɔ bɔna banɔsɔ-nɔsa.

22 Die Nɔmɔŋ dɔ kenɔ wuuri v naarɔ ta vaa Davidi dɔ dii naarɔ. Naa die Nɔmɔŋ dɔ balɔ yaa gamma Davidi ma dɔ, ‘Davidi, Jese bɔa wa yine daa dieke

chanchaalij n yaalala, ɔ yie wudieke mana n yaalala di ɔ yi.’

²³ Nɔmij die di yi nɔan di Davidi haagisi ma vuonj wɔnyɔ bala ɔ kenj a gbatɔ Izara vuosi a taan, wɔnɔj vuoke mi yine Yisa.

²⁴ Ama Jɔɔn die di wolij kenj a mɔsɔ a yi Izara vuosi mana di ba vaa ba tɔmbiatɔ anj ɔ sɔ ba Nɔmij nyaabu, ka kɔanj chaanj Yisa die di wa kenj.

²⁵ Die Jɔɔn tɔmaha die di gbine kpatij die ɔ piasɔ vuosisi di, ‘Mɔnta nɔ yile di yi ye? N ka yi Nɔmij Vuonvɔarɔkij Masia wa. Nɔ wɔmma, wɔnɔj ɔ baa ɔ kenj wo n kɔanj chaanj ta manj ka mɔ di n vɔarɔ ɔ nɔra gbanj.’

²⁶ “Lele, nɔnɔj Abarahami haagisi anjan nɔnɔj vuodieke di kana ka yi Juu vuosi ta bie giena a jɔama Nɔmij, nɔ wɔmma wudieke Nɔmij di yɔna ti di ka daga ti baanj nan yi die a ye gbatitaanij dama ka yiwo vuonj mana sɔti.

²⁷ Die vuodiekemba die di benne Jerusalemi ma anjan ba nyɔnkɔraha die ka sɔba a baarɔ di Yisa yine Gbɔgbatitaantɔ wa, ta ka bi sɔba Nɔmij naazɔalɔba wɔbalɔkaha ba nɔana karɔma davɔsɔsɔkij daanj mana wa chɔanj. Die wɔa die ba balɔ a chɔsɔ wa sɔba Nɔmij naazɔalɔba die di bala die wo.

²⁸ Anjan die ba kana a ka ye wudieke ɔ yine a chɔsɔ wa ta mɔ di ba kɔsɔ wa wa mana, ama die ba balɔ a yi Paliti di ɔ yi ba kɔsɔ wa.

²⁹ Die ba yine wo wudiekemba mana Nɔmij gbanjku di bala yaa gamma ɔ ma wa a kpatɔ wa, die ba nagɔ wa a kenj sɔnɔj dagarɔku ma a nagɔ wa a ga sɔnɔj dɔanj vɔrɔnɔj ma.

³⁰ Ama ta Nɔmij die di sɔgɔrɔ wa kumbu me.

31 Die ɔ nyɛɛ vuodiekemba die dɛ dɛna ɔ kɔaɛ a nyɛɛ Galili a keɛ tugi Jerusalemi wa jigiɛ daraa pam. Lele banɛɛ ba wana yi ɔ daansɛatieliɛ vuosisi jigiɛ.

32 Nɛmɛɛ die yi wa ti choɔɛkɔsɔlɛba nɔaɛ, ta ti bie gie dɛ ti bala nɛ wɔwɛnaha,

33 dɛ ɔ seɛ yi he mɛɛ a yi ti tɛnɛ vuodiekemba dɛ yine ba haagɛɛ aɛaɛ ɔ sɔgɛɛna Yisa a nyɛɛ kumbu me wo. Die Nɛmɛɛ gbanɛɛ sɛɛ, yɛla die dɛ gɛtɛna bule wa ma dɛ wɔnɛɛ Nɛmɛɛ dɛ baari dɛ,

‘Fɔnɛɛ fɔ yine n Bɔadembɛɛɛ,

ta jinne n nan dagɛ vuosi dɛ n seɛ yiwo fɔ Chɔa.’

34 Ta Nɛmɛɛ die dɛ bɛ baari dɛ ɔ nan sɔgɛɛ Yisa kɛɛ me ta ɔ kaɛɛ bɛ kpi bɛbra. Sɛba Nɛmɛɛ die dɛ bala dɛ, ‘N nan yi nɛ nɔaɛ kasɛ dieke gbanɛɛ gbanɛɛ die n yɛna Davidi wo.’

35 Ta yɛlaha gbanɛɛ sɛɛ bɛbra Davidi die balɛ Nɛmɛɛ dɛ, ‘Fɔ kaɛɛ vaa fɔ Vuokasɛ wa nyɛɛgbaniɛ hɔsɛɛ vɔɔɛɛ ma.’

36 Die Davidi dɛ benne ɔ mɛɛɛ ma wa die ɔ dɛ wa Nɛmɛɛ. Die ɔ kpine wo ba guu wo ba buuriɛ vuota jigiguusikiɛ ta ɔ nyɛɛgbaniɛ dɛ hɔsɛɛ.

37 Ama Nɛmɛɛ die sɔgɛɛ wa Yisa a nyɛɛ kɛɛ me ta ɔ nyɛɛgbaniɛ die dɛ ka hɔsɛɛɛɛ.

38 Die wɛa n nɛmballɛ, n yaala nɛ sɛmma dɛ dɛ yi nɛ yi Yisa yada Nɛmɛɛ nan nagɛ nɛ wɔbɛati a chaa nɛ. Ama Mosisi miraha nɛɛ kaɛɛ biagi a gbatɛ nɛ a nyɛɛ nɛ wɔbɛati ma.

39 Ama vuodieke mana dɛ yine Yisa yada ye wo gbatɛtanɛɛ a nyɛɛ biɛɛ ma.

⁴⁰ Nɪ sɪmma dɪ wudieke Nɪmɪŋ naazɔalɪba dɪ bala wa da keŋ yi nɪ. Die ba baarɪ dɪ,

⁴¹ ‘Wɔmma, nɪnɪŋ kalinbaantielin, vaa a ka yi nɪ mamachi aŋ nɪ kpi!

Nɪnɪŋ vuodiekemba dɪ vɔarɪnana Nɪmɪŋ fala ha aŋaŋ ɔ bala wudieke wo

N nan yi wɪnɪ nɪ yene bie nɪ mɪsɪ ma ta nɪ kaan tuo dii

dɪ yi vuon dɪ keŋ dagɪ nɪ a chɪasɪ gbaŋ.’ ”

⁴² Die Pɔɔli aŋaŋ Banabasi die dɪ nɪnɪnana lagɪŋkɔ jigiri, vuosisi die dɪ jɔɔsɪ ba dɪ ba viiri keŋ davɔɔsɪkɪrɪ daa dieke dɪ kienene wo a faasɪ dagɪ ba wɪaha gie bɪbra.

⁴³ Die lagɪŋkɔ die dɪ haɪna wa, Juu vuosi pam aŋaŋ vuodiekemba die dɪ kana ka yi Juu vuosisi ama ta tarɪɪ ba jɪamɪŋ ta dɪ Juu vuosi jɪaŋkɔ, die ba mana die dɪdɪ Pɔɔli aŋaŋ Banabasi kɔaŋ. Die Pɔɔli aŋaŋ Banabasi die dɪ kpaan ba pam dɪ ba kraŋŋɪ ba gbaŋ a dɪa Nɪmɪŋ die aŋ ɔ chɪɪ ba zɔɔlɪŋ.

⁴⁴ Kɔaŋ chaan davɔɔsɪkɪrɪ daari die dɪ tɔɪna die dɪ ko sɪ sɪba tɪka vuosi mana die gana dɪ ba wɪnɪ Nɪmɪŋ wɪaha.

⁴⁵ Die Juu vuosi die dɪ yene kpɪkpaakɔ die dɪ yi be sɔɪɪɔɔŋ pam. Die ba zɪa Pɔɔli ta bala chɔɔsa wudieke mana ɔ balala.

⁴⁶ Ama Pɔɔli aŋaŋ Banabasi die dɪ wa a faasɪ bala aŋaŋ sikimin dɪ, “Dɪ yiwo talasɪ dɪ tɪ wolɪŋ balɪ Nɪmɪŋ wɪaha a yi nɪnɪŋ Juu vuosi ta wa balɪ vuogaasɪ. Ama nɪnɪŋ nɪ zeti wɪaha mɪŋ ta bɪ yile dɪ nɪ ka mɔ aŋaŋ miivoli dieke dɪ wone kpatɪŋ wɪa, die yine tɪ vasa nɪ, ta gara vuodiekemba dɪ kana ka yi Juu vuosi jigɪŋ.

⁴⁷ Dama nɔari gie Nɔmɔn dɔ yi tɔ dɔ:
 ‘Manɔn n vɔara fɔ mɔn dɔ fɔ yi chaanɔn a yi
 vuodiekemba dɔ kana ka yi Juu vuosisi,
 amɔ dɔnɔa mana ye gbatɔtanɔn.’ ”

⁴⁸ Die vuodiekemba die dɔ kana ka yi Juu vuosi
 dɔ wɔnna naa wa, ba sɔgɔtɔ dɔ fɔalɔ, ba birɔ Nɔmɔn
 wɔbalɔkaha. Ta vuodiekemba mana Nɔmɔn dɔ
 vɔarɔna dɔ ba ye miivoli dieke dɔ wone kpatɔkɔ
 dɔ yi Yisa Masia yada.

⁴⁹ Ta tɔ Yɔmɔtɔn Yisa wɔa die dɔ dɔa mi tɔgɔsɔ
 mana mana.

⁵⁰ Naa kɔanɔn chaanɔn Juu vuosisi nɔnɔandɔsɔrɔba
 dɔ ga tɔka dembisi dieke dɔ yine vuokpɔma
 anɔn hɔgɔkpɔma die dɔ jɔanna Nɔmɔn ta ba yie
 ba jɔlɔma pam, a vaa ba sɔnyɔrɔn dɔ hagi yaa
 gamma Pɔɔli anɔn Banabasi ma, ta piili yaala
 wɔa a yɔa ba a yagi ba a nyɔn tɔngbanɔka mi lɔgɔn.

⁵¹ Die wɔa Pɔɔli anɔn Banabasi die dɔ kpaantɔ
 ba nataala tanɔkɔlɔn a taanɔ tɔka mi dɔ ka yi dagɔtɔ
 bɔanɔn a yi ba ta die ga Yikonumi tɔn ma.

⁵² Ta Yisa dɔdɔsɔrɔba dɔ benne Antiyoku ma wa
 die dɔ suuli anɔn Halɔkasɔka anɔn sɔgɔfɔalɔn.

14

Yikonumi tɔn wɔa

¹ Die Pɔɔli anɔn Banabasi dɔ kenne tɔgɔ Yikon-
 umi ma, die ba ga Juu vuosi Nɔmɔn jɔamɔn juonɔn
 me a ga mɔsɔlɔ Yisa wɔvɔna mi sɔba die ba yine
 die Antiyoku ma wa, ta vuosi pam die yi Yisa
 yada, batanɔ die yiwo Juu vuosi batanɔ dɔanɔn dɔ yi
 vuodiekemba dɔ kana ka yi Juu vuosi.

² Ama ta Juu vuodiekemba dɔ kana ka yi Yisa
 yada wa dɔ balɔ vuodiekemba dɔ kana ka yi

Juu vuosisi dɪ ba da ken tuo dii, ta die balɪ ba dɪ wudieke ba bala yaa gamma Yisa ma ka yi wusie. Die wɪa vuodiekemba die dɪ kana ka yi Juu vuosisi dɪ ju sɪnyurɪŋ aŋaŋ Yisa dɪdɪsɪrɪba die dɪ benne mi wo.

³ Pɔɔli aŋaŋ Banabasi die dɪ bie mi daraa pam ta die a faasɪ bala Yisa wɪa aŋaŋ dembisi. Die Nɲmɪŋ die dɪ yɪ ba hagurɪŋ die ba tɔŋ mamachi tɔɔma, ta die dagɪ dɪ ba wɪaha yaa gamma ɔ zɔɔlɪnɪhɪgɪlaha seŋ yiwo wusie.

⁴ Die tɪka vuosi die dɪ puo bule, batan die dɪ dɪ Juu vuosisi kɔaŋ ta batan dɪaŋ dɪdɪ tɔntɔntɪba kɔaŋ.

⁵ Die wɪa vuodiekemba dɪ kana ka yi Juu vuosi batan aŋaŋ Juu vuosisi aŋaŋ ba nɪŋŋandɪsɪrɪŋ batan die dɪ saŋ dɪ ba yi Pɔɔli aŋaŋ Banabasi bɪaŋ ta taa ba aŋaŋ tana a kɔɔ.

⁶ Ama tɔntɔntɪba bale wo dɪ mɪŋŋɪna wudieke dɪ yinene wo die ba maansɪ a nyɪŋ chɪgɪ a ga Likaonia tɪŋbɔaŋ ma. Die ba ga wa Lisitira aŋaŋ Debe tɪgɪsɪ aŋaŋ tɪŋkpaŋŋɪsɪ diekemba dɪ gbɪgɪne mi.

⁷ Mi die ba mɔsɪ Nɲmɪŋ wɔwɪnaha.

Lisitira aŋaŋ Debe tɪgɪsɪ wɪa

⁸ Lisitira ma daa wɔnyɪ die dɪ beri a yi gbarɪŋ a nyɪŋ ɔ ballɪbɪsɪ me ta ka bɪagɪ chɔŋ.

⁹ Ta die kalɪ mi a wɔmma Pɔɔli wɔbalɪkaha. Pɔɔli die dɪ daansɪ wa die a ye dɪ ɔ yaa yada Yisa ma ta nan bɪagɪ ye gbaamɪŋ.

¹⁰ Die wɪa Pɔɔli dɪ natɪ aŋaŋ lɔlɪkpɪŋ dɪ, “Hagɪ a zie fɔ nagɪsɪ ma!” Daa wa die dɪ hagɪ a yugi a zie ta piili a chɔŋ gilime.

11 Die kpɔkpaaku dɔ yene wudieke Pɔoli dɔ yine wo, ba piili a nata ba gban gban jabalikuŋ ma dɔ, “Tɔ nminaha birɔŋ wa vuota a ken sɔɔŋ tɔ jigɔŋ.”

12 Womi vuosisi die dɔ yi Banabasi saan dɔ Zusi ta Pɔoli dɔan dɔ Hemisi dama die ɔ yine vuodieke dɔ balla wobalɔkaha.

13 Die Zusi jɔamɔŋ juoku die zie gbɔgi wo sanɔa dieke dɔ kenne juu tɔka sɔŋ, die ka bukaabitɔ anan kpɔkpaaku dɔ yaa naarasɔ anan tɔwute a ken mi dɔ ba yi kaaba a yɔ Banabasi anan Pɔoli.

14 Ama Banabasi anan Pɔoli die dɔ wɔnna ba bala ba yi wudieke wo, die ba churu ba nyinye-eeke anan sugɔchɔsɔsɔŋ ta chɔŋ juu kpɔkpaaku sɔŋ a nata dɔ:

15 “Bɔa nɔ yie die? Tɔ yiwo vuota sɔba nɔnɔŋ! Tɔ ken wo gie dɔ tɔ mɔsɔli Yisa wɔwɔnaha an nɔ chɔŋ nyɔŋ wɔtɔgɔtɔ gie me a ken Nabidie Nɔmɔŋ jigɔŋ, vuodieke dɔ naanna arɔzanna anan tɔngban anan nyaakpɔɔbɔ anan nyindiekemba mana dɔ benne a sɔŋ.

16 Saŋŋa dieke dɔ tɔanna wa Nɔmɔŋ die vaa buurin mana dɔ yie ba dɔŋŋɔ.

17 Ama saŋŋa gie ɔ daga dɔ ɔ sen beri mɔŋ anan wɔwɔnɔŋ diekemba ɔ yinene wo; ɔ yɔnana nɔ nɔŋ a nyɔna nɔmɔnsikpen ta vasa nyinti dɔ birɔma, a yie nɔ nyindiike ta vasa nɔ sugɔtɔ dɔ fɔala.”

18 Banabasi anan Pɔoli die dɔ bala wudieke wo mana yɔrɔ, die dɔ haguɔ mɔŋ dɔ ba kagɔ ba dɔ ba da yi kaaba a yɔ ba.

19 Ka kɔan chaan die Juu vuosi nɔŋŋandɔsɔrɔŋ batan die dɔ nyɔŋ Antiyoku dieke dɔ benne Pisidia tɔngban ma anan Yikonumi a ken balɔ a yɔŋŋi kpɔkpaaku sugɔtɔ ba juu sɔnyurɔŋ anan

Pɔoli. Ta die taa wa tana a datɔ wa nyɛn tɔka lɔgɔn ta yile dɔ ɔ kpiye mɛn.

²⁰ Ama Yisa dɔdɔsrɔba die dɔ ken taan a gilin wo die ɔ ken hagu zie a yinɛi ga tɔka sun. Ka tɔnɔɔsa die wɔnɔn anan Banabasi dɔ nyɛn ga Debe ma.

Pɔoli anan Banabasi dɔ yinɛine ga Antiyoku dɔ benne Siria tɔngban ma dene

²¹ Die Pɔoli anan Banabasi dɔ mɔsɔlɔ Yisa wɔnɔnaha Debe ma ta die ye vuosi pam ba yi Yisa yada. Womi die ba yinɛi ga Lisitira a nyɛn mi ga Yikonumi ta bɛ nyɛn mi a ga Antiyoku dɔ benne Pisidia ma.

²² Die ba kpaan Yisa dɔdɔsrɔba ta juɔsɔ ba dɔ ba ko yi yada dene. Die ba balɔ ba dɔ, “Dɔ mɔ tɔ tuoli wahala ta ye juu Nɛmɛn naari ma.”

²³ Pɔoli anan Banabasi die dɔ vɔari nɔnɔandɔsrɔn Yisa dɔdɔsrɔba lagumɛn lagumɛn mana ma. Womi die ba bɔbɔ nɔa a juɔsɔ Nɛmɛn dɔ Nɛmɛn sunɛi nɔnɔandɔsrɔba mi.

²⁴ Pɔoli anan Banabasi die dɔ daagu Pisidia tɔngban ma a ga Pamifilia tɔngban ma,

²⁵ mi die ba mɔsɔlɔ Yisa wɔaha Pega tɔn ma. Womi die ba sɔsɔn ga Atalia ma,

²⁶ ta die a wa nyɛn mi a nagi haarɛn a yinɛi ga Antiyoku dɔ benne Siria ma. Mi die Yisa dɔdɔsrɔn die wɔn nagi ba yi Nɛmɛn nuusi me dɔ ɔ sunɛi be ba tɔuma ma. Ta lele ba wa tɔn tɔumaha kpatɔ mɛn.

²⁷ Die ba kenne a tɔgtɔ Antiyoku wa die ba lagusɔ Yisa dɔdɔsrɔba mana. A die a balɔ ba wudieke mana Nɛmɛn dɔ sunɛine be ba yi, anan ɔ yuorine

sienj a yi vuodiekemba dɔ kana ka yi Juu vuosi dɔ ba yi Yisa yada a yi v dɔdɔsɔrɔn dene.

²⁸ Ama die ba wɔarɔ mi anan Yisa dɔdɔsɔrɔba a yɔasi.

15

Tɔntɔntɔn anan Yisa dɔdɔsɔrɔn nyɔnkɔra lagɔmɔn wɔa

¹ Saɔna mi vuosi batan die dɔ nyɔn Judia ma a keɔ Antiyoku ma a die a piili a daga Yisa dɔdɔsɔrɔba dɔ ba kaan bɔagɔ ye gbatɔtaantɔn sie ba gobi ba kɔla sɔba Mosisi die dɔ dagina dene wo.

² Die Pɔɔli anan Banabasi anan ba die dɔ faasi a nɔgɔ nɔnhagɔrɔn pam yaa gamma wɔrɔ gie ba dagɔnana wa, die ba vɔarɔ Pɔɔli anan Banabasi anan Yisa dɔdɔsɔrɔba batan a tɔn ba Jerusalemi ma dɔ ba ga ye Yisa tɔntɔntɔba anan v dɔdɔsɔrɔn nyɔnkɔraha yaa gamma wɔrɔ gie wɔa.

³ Die vuodiekemba Yisa dɔdɔsɔrɔba dɔ tɔnna wa die dɔ daagɔ Fonisia anan Samaria a bala yɔa Yisa dɔdɔsɔrɔba dɔ benne mi dɔ vuodiekemba dɔ kana ka yi Juu vuosi batan tarɔgɔ wa ba berin a birɔn Yisa dɔdɔsɔrɔn. Wɔrɔ gie die dɔ yi Yisa dɔdɔsɔrɔba sɔgɔfɔalɔn pam.

⁴ Die ba gana a ga tɔgɔ Jerusalemi wa die Yisa dɔdɔsɔrɔba anan tɔntɔntɔba anan ba nyɔnkɔra die dɔ tuo be chaantɔ. Die wɔa Pɔɔli anan Banabasi die dɔ balɔ ba wudieke mana Nɔmɔn dɔ sunɔne be ba tɔn.

⁵ Ama Farasisi batan die dɔ yine Yisa dɔdɔsɔrɔn die dɔ hagɔ zie a baari dɔ, “Dɔ yiwo talasi dɔ buuri

gaasi dɔ yine Yisa yada wa gobi ba kola ta bi dɔa Mosisi muraka.”

⁶ Die wɔa, die tɔntɔntɔba aɲaɲ Yisa didɔsɔrɔba nɲɲandɔsɔrɔba dɔ lagɔsɔ taɲ dɔ ba daansi jabalkɔrɔ.

⁷ Die ba balɔ ka a yɔasi aɲaɲ taɲ, ta Piita die dɔ keɲ haɲ a baari dɔ, “N zɔalɲ, nɔ sɔba dɔ saɲɲa dieke dɔ tianna wa Nɲmɲ die vɔari mɲ mɲ a nyɲ nɔ ma dɔ n mɔsɔ Yisa wɔvɔvɔnaha a yɔ vuodiekemba dɔ kana ka yɔ Juu vuosisi, amɔ ba nan wɔɲ ta yɔ Yisa yada ta birɲ ɔ didɔsɔrɲ.

⁸ Ta Nɲmɲ, vuodieke dɔ sɔbɔna vuota sɔɲ die dɔ dagɔ dɔ ɔ tuo be mɲ ta yɔ ba Halɔkasɔka sɔba die ɔ yɔna tɔ die wo.

⁹ Die Nɲmɲ die ka luge tɔnɲ aɲaɲ ba, dama die ba yine Yisa yada wa wɔa, die wɔa Nɲmɲ dɔ nagɔ ba tɔmbɔatɔ a chaa ba.

¹⁰ Bia nɔ yaala nɔ magɔsɔ Nɲmɲ? Bia nɔ yaala nɔ yɔ buurigaasi diekemba dɔ birɔnna Yisa didɔsɔrɲ pɔgɔlɔ mɔrɔ dieke tɔnɲ aɲaɲ tɔ chɔɔɲkɔsɔlɲ dɔ kana ka biagi pɔgɔlɔ?

¹¹ Ama tɔ Yɔmɔtiɲ Yisa die chɔgɔ tɔ wa zɔɔlɲ tɔ ye gbatɔtanɲ tɔ yine wo yada wa wɔa sɔba buurigaasi die.”

¹² Die vuɔɲ mana die dɔ tarɔ ta wɔmma Banabasi aɲaɲ Pɔɔli die dɔ balala yaa gamma Nɲmɲ dɔ yɔna ba haɲɔrɲ ba tɔɲ mamachi tɔɔma a yɔ vuodiekemba dɔ kana ka yɔ Juu vuosi dene.

¹³ Die ba bala naa a kpatɔ, Jemisi die dɔ baari dɔ: “N nɔballɔ, nɔ wɔmma mɲ!

¹⁴ Simoni Piita wɔɲ balɔ tɔ, Nɲmɲ dɔ wolinne a ga vuodiekemba dɔ kana ka yɔ Juu vuosi jigɲ a vɔari batɲ ba birɲ ɔ gbɲɲ gbɲɲ ɔ vuosi dene.

15 Naa, N̄m̄uṅ naazbaliba wɔbalika die dɪ daɣi sɪba dɪ maagɪna N̄m̄uṅ gbanɪ ma dɪ,

16 ‘Naa kɔaŋ chaŋ manɪŋ Nabidie N̄m̄uṅ nan yin̄ŋi a keŋ,

a keŋ mu Davidi tɪɣidieke dɪ nanna wa.

N nan mu ka a zie a nyɪŋ ka chɔsɪŋ ma ta vaa ka haɣɪma bɪbra.

17 Ta vuota mana nan keŋ n jigin

aŋaŋ vuodiekemba mana dɪ kana ka yi Juu vuosi ta maŋ wa dɪ ba yi n vuosi wo.

18 Naa Nabidie N̄m̄uṅ die dɪ balɪ, wɔnɪŋ vuodieke dɪ vana ba sɪba wuri gie a nyɪŋ kɔrɪŋ ma wa.’ ”

19 Jemisi die dɪ bi balɪ a gɔti dɪ, “Dɪ yiwo manɪŋ n sɔŋanyile dɪ ti da mugisi buurigaasɪ dɪ yin̄ŋine a dɪ N̄m̄uṅ sien aŋaŋ wudieke dɪ tɔana.

20 Ama dɪ mu dɪ ti maagɪ gbanɪŋ a balɪ ba dɪ ba da keŋ dii jadiiki dieke ba kaabɪna a yi bugile, ta balɪ ba dɪ ba yigi ba gban aŋaŋ daakpana yaa hɔgɔkpana tɔuma, ta bi daa ŋɔbɪma dɔŋ diekemba ba ŋmɔna kɔs ta daa bi ŋɔbɪma zuŋ.

21 Mosisi miraha nɪŋ, ba karɪŋ ha muŋ N̄m̄uṅ juamuŋ juone me davisikiri daaŋ mana kɔrɪŋ ma wa, ta muɔlaha tɪŋ mana ma.”

Die ba maagɪna gbanɪŋ a yi vuodiekemba dɪ kana ka yi Juu vuosi dene

22 Die wɪa die tuntuntɪba aŋaŋ nɪŋandusɪrɪba aŋaŋ Yisa didusɪrɪba mana die dɪ yigi zien dɪ ba vɔarɪ dembisi batan aŋ ba dɪa Pɔɔli aŋaŋ Banabasi a ga Antiyoku. Die ba vɔarɪ wa Silasi aŋaŋ Judasi vuodieke saan dɪ

bɔna yi Basabasi, vuosi bale wa gie die yiwo Yisa dɔdɔsɔrɔba nɔnɔandɔsɔrɔn batan ba ya jɔlɔma.

²³ Die ba maagɔ wa gbanɔn dɔ:

Tɔnɔn Yisa tɔntɔntɔba aɔan Yisa dɔdɔsɔrɔn nɔnɔandɔsɔrɔn maagina gbanɔku gie a waasa nɔnɔn tɔ nɔmballɔ diekemba dɔ kana ka yi Juu vuosi ta bie Antiyoku aɔan Siria aɔan Silisia ma mana.

²⁴ Tɔ wɔnɔya dɔ tɔ vuosi batan ken nɔ jigin, a balɔ wɔa atan dɔ mugisi nɔ pam ta chɔɔsɔ nɔ sɔgɔtɔ, ama tɔnɔn tɔ ka tɔn ba nɔ jigin.

²⁵ Die wɔa tɔ mana dɔ lagɔsɔ a saagɔ dɔ tɔ vɔarɔ dembisi batan a tɔn ba aɔan tɔ nɔmballɔ choti Banabasi aɔan Pɔɔli nɔ jigin.

²⁶ Vuosi gie, Judasi aɔan Silasi, yiwo vuodiekemba die dɔ nagɔna ba mɔsɔ a dɔan talɔma tɔ Yɔmɔtɔien Yisa Masia wɔaha gie wɔa.

²⁷ Judasi aɔan Silasi nan bɔ balɔ nɔ ka chɔan, wudiekemba tɔ maaginana wa.

²⁸ Nɔmɔn Halikasɔka die dagɔ tɔ mɔn dɔ tɔ da ken nagɔ mɔrɔ gaasɔ a gɔtɔ nɔ bɔbra.

²⁹ Wudieke dɔ kana ka mɔ dɔ nɔ yi wɔnna: Nɔ da ken a dii jadiiki dieke mana ba nagɔna a yi kaaba a yɔ bugile, nɔ da ken nɔɔbɔ zɔn, nɔ da ken nɔɔbɔma dɔn dieke ba nɔmɔna kɔsɔ, ta bɔ yigi nɔ gban aɔan daakpana aɔan hɔgɔkpana tɔɔma ma. Du yi nɔ dɔ wɔaha gie, dɔ nan dɔ vɔna a yɔ nɔ.

A mana wonde.

³⁰ Die ba tɔn ba, ba sɔɔn ga Antiyoku, mi die ba lagɔsɔ Yisa dɔdɔsɔrɔba mana ta nagɔ gbanɔku a yɔ ba.

³¹ Die vuosisi dɔ karɔn gbanɔku gie, ba sɔgɔtɔ die

dɩ fɩalɩ aɳaɳ ka kpaɳɳɩsɩna ba dene wo.

³² Die Judasi aɳaɳ Silasi, vuodiekemba dɩ yine Nɳmɩɳ naazɔalɩɳ die bie ba jigin a yɔasɩ ta die a balɩ wɩa pam a kpaɳɳɩsɩ ba ta yi ba yada dɩ bɩ hagɩɩ a gutɩ.

³³ Die ba bie mi a yɔasɩ, ka kvaɳ chaan Yisa dɩdɩsɩɩɩba dɩ benne mi wo dɩ taan ba dɩ ba waasɩ tigin, ba yinɳi ga vuodiekemba dɩ tunna ba jigin. ((

³⁴ Ama ta Silasi die dɩ wɩarɩ mi.))

³⁵ Die Pɔɔli aɳaɳ Banabasi gban die dɩ yɔasɩ Antiyoku ma, mi banɩɳ aɳaɳ vuosi pam die dɩ daga ta muɔla tɩ Yɔmɔtien Yisa wɩa a yɩa vuosi.

Pɔɔli aɳaɳ Banabasi puole wɩa

³⁶ Die dɩ yɔasɩna bɩta Pɔɔli die dɩ balɩ yi Banabasi dɩ, “Vaa aɳ tɩ yinɳi ga a kaagu tɩ Yisa dɩdɩsɩɩɩ diekemba dɩ benne tɩɳ diekemba mana die tɩ muɔlɩna tɩ Yɔmɔtien Yisa wɩaha a ye ba sɩna dene.”

³⁷ Banabasi die dɩ yaala ɔ nagɩ Joɔn Maki a gutɩ ba ma aɳ ba ga.

³⁸ Ama Pɔɔli die ka yaala dene dama Maki die ka kpatɩ tɔɔmaha aɳaɳ ba ta die vaa ba Pamifilia ma ta yinɳi kuli.

³⁹ Die Pɔɔli aɳaɳ Banabasi dɩ nɩɳ nɩnhagɩɩɳ ta die puo taɳ. Banabasi die dɩ nagɩ Maki ba nagɩ haarɩɳ a ga Saapurusi.

⁴⁰ Ta Pɔɔli dɩaɳ dɩ nagɩ Silasi ta Yisa dɩdɩsɩɩɩba die dɩ nagɩ ba yi Nɳmɩɳ nuusi me dɩ Nɳmɩɳ sunɳi be.

⁴¹ Die ba chɔɳ daagu Siria aɳaɳ Silisia chaan ma a kpaɳɳɩsa Yisa dɩdɩsɩɩɩba.

16

Timoti die dɩ tɔnna aŋaŋ Pɔɔli aŋaŋ Silasi dene

¹ Ka kɔaŋ chaanŋ Pɔɔli aŋaŋ Silasi die dɩ yinŋi ga Debe aŋaŋ Lisitira ma, mi die ba haari Yisa diduɣɣɩba wɔnyɩ ba wasɩnana Timoti. U nuŋ gban die yiwo Yisa diduɣɣɩba. Die ɔ nuŋ wo yiwo Juu vuonŋ ta ɔ chɔonŋ dɩ yi Giriiki vuonŋ.

² Die Yisa diduɣɣɩba die dɩ benne Lisitira aŋaŋ Ikonumi ma wa die dɩ balɩ wɔvɩna yaa gamma Timoti ma.

³ Pɔɔli die dɩ yaala ɔ nagi Timoti a gɩti ɔ ma aŋ ba dia ɔ dɩasɩɩ, die wɩa die ɔ gobi ɔ kɔli. Die ɔ yi wo die dama Juu vuodiekemba die dɩ benne mi chaaku die sɩba a baari Timoti chɔonŋ yiwo Giriiki vuonŋ.

⁴ Die ba dina didɩa tɩgɩsɩɩ, die ba bala a yɩa Yisa diduɣɣɩba mɩɩ diekemba Yisa tɔntɔntɩba aŋaŋ Yisa diduɣɣɩba nyɩŋkoraha dɩ benne Jerusalemi ma wa dɩ ziene wo, ta die balɩ ba dɩ ba dia ha.

⁵ Die wɩa Yisa diduɣɣɩba yada die dɩ gɩti ta die daanŋ mana vuosi pam dɩ yie yada a gɩta Yisa diduɣɣɩba ma.

Pɔɔli dɩ kana ka gɩriya ta daansi dene

⁶ Die Pɔɔli aŋaŋ ɔ zɩalɩba die dɩ dia a daagu Firigia aŋaŋ Galasia chaaku, ama Nmɩŋ Halɩkasɩka die ka vaa ba balɩ Yisa wɩa Asia tɩŋgbanŋ ma.

⁷ Die ba gana ga tɔgɩ Misia, die ba mɩa dɩ ba juu Bitinia tɩŋ ma, ama Yisa Halɩkasɩka die ka yɩ ba sienŋ.

⁸ Die wɩa die ba daagu Misia ma a sɔonŋ ga Tiroasi ma.

⁹ Dɔɔnɔŋ daari yuku mi, Pɔɔli die dɔ ye ɔ daansa ma vuonɔ wɔnyɔ dɔ nyɔna Masedonia a ken zie a juɔsa wa dɔ, “Ken Masedonia ma a ken sunɔi tɔ!”

¹⁰ Pɔɔli daansaha kɔaɔŋ chaanɔ, die tɔ gɔmɔsɔ lagɔ lagɔ dɔ tɔ nyɔn ga Masedonia, dama die tɔ ye a baari Nɔmɔn balɔ tɔ dɔ tɔ ga Masedonia chaaku a ga muɔli Yisa wɔwɔnaha a yɔma vuosi mi.

Lidia die dɔ yine yada dene

¹¹ Die tɔ nagɔ haarɔn a nyɔn Tiroso a daagu ga Samotirasi, ka tɔnɔvɔsa die tɔ ga Niipolisi. Mi die tɔ vaa haarɔku,

¹² ta nyɔn mi a ga Filipi me, jigidieke die dɔ yine tɔgɔkɔnɔn Masedonia tɔngbanɔ ma. Die ka yiwo Romani vuosi sɔtɔ. Die tɔ yi daraa a nɔmɔna mi.

¹³ Ka davɔɔsɔkɔrɔ daari die tɔ nyɔn tɔka sɔn a ga jigidieke dɔ gbigine muɔgɔrɔ, die tɔ yile dɔ Juu vuosi Nɔmɔn juɔsɔnɔn jiginɔ nan dɔ bie mi. Ta die sɔnɔn kalɔ a bala wa aɔnɔn hɔgɔ diekemba dɔ kenne mi wo.

¹⁴ Ba wɔnyɔ saanɔ die yine Lidia, die ɔ nyɔn wa Tiatira tɔn ma ta yaa garɔnmɔnɔ diekemba dɔ yalla ligire pam a daa ta die bɔ yi vuodieke dɔ juanna Nɔmɔn. Nɔmɔn die yuori ɔ sɔn dɔ ɔ wɔn wudieke Pɔɔli dɔ balala wa.

¹⁵ Die tɔ sɔ wɔnɔn aɔnɔn ɔ tiginɔ vuosi Nɔmɔn nyaanɔ. Ka kɔaɔŋ chaanɔ ɔ juɔsɔ tɔ dɔ, “Dɔ yi nɔ sɔba dɔ n sɔn yi tɔ Yɔmɔtɔnɔn yada aɔnɔn wusie nɔ ken a bemme n tiginɔ.” Die tɔ saagu ɔ juɔsɔku.

Ba kparɔna Pɔɔli aɔnɔn Silasi dansarɔka ma dene

¹⁶ Daanɔ kaanɔ die tɔ ken bɔ gara Nɔmɔn juɔsɔnɔn jiginɔ, a tuoli havɔɔbinɔ wɔnyɔ dɔ yine yɔmɔ. Die ɔ yaa wa juɔmbɔanɔ ɔ ma ka yɔa wa hagɔrɔn ɔ bɔagu

bala sorinɗ daanɗ wɔa. Die ɔ yie naa a yese ligire pam a yɔa ɔ tielinɗ.

17 Havɔɔbɩke gie die dɩdɩ Pɔɔli ananɗ tɩ kɔanɗ a nata nɔmɩnsɩkpenɗ a bala dɩ, “Dembisi gie yiwo Nabidie Nɔmɩnɗ dɩ benne nɔmɩnsɩkpenɗ wo tɔntɔntɩnɗ. Ba bala nɩ wudieke nɩ baanɗ yi a ye gbattaanɩnɗ.”

18 Die ɔ ko bala naa daraa pam. Ka kɔanɗ chaanɗ Pɔɔli die dɩ kenɗ jɩ sunyɩurɩnɗ a yɩnɗi a balɩ yi jumbɩakɩ dɩ, “Yisa Masia saanɗ ma, n yɩ fɩ nɔanɗ, nyɩnɗ ɔ ma!” Lele womi jumbɩakɩ die dɩ nyɩnɗ ɔ ma.

19 Die ɔ tielibɩe dɩ yene dɩ sie dieke ba nagɩna yese ligirehe chɔɔsɩya wa die ba yigi Pɔɔli ananɗ Silasi a datɩ ba ga sarɩya diile jigɩnɗ.

20 Die ba balɩ a yɩ Romani nyɩnɗkɔraha dɩ, “Dembisi gie yiwo Juu vuosi ta yaala ba chɔɔsɩ tɩ tɩka.

21 Ba daga tɩ wudiekemba tɩnɩnɗ Romani vuosi dɩ kana ka mɩ dɩ tɩ yi.”

22 Die kpɩkpaakɩ die dɩ benne me gbanɗ die gutɩ a yaala ba nɩgɩ Pɔɔli ananɗ Silasi.

Womi die Romani nyɩnɗkɔraha die dɩ wuuri Pɔɔli ananɗ Silasi nyinyeeke ta yɩ nɔanɗ dɩ ba vɩurɩ ba ananɗ kpaasɩnɗ.

23 Die ba faasɩna a vɩurɩ ba a kpatɩ wa, ba nagɩ ba a yi dansarɩka ma, ta die balɩ dansarɩka gbɩgbarɩtɩ wa dɩ ɔ mɩnɗi gbara ba vɩurɩnɗ.

24 Die gbɩgbarɩtɩ wa die dɩ yi sɩba ba bala wa dene. Die ɔ nagɩ ba a yi dansarɩka sɩnɗ saasaa ta bɔbɩ ba nagɩtɩ ananɗ chɔɩuma a yaa ga bɔbɩ dakɔɔlɩkpɩuma juoku sɩnɗ.

25 Sɩba yunɗ tanseese, Pɔɔli ananɗ Silasi die dɩ

juɔsa Nɔmɔŋ ta chɔa yɔla a bɔra Nɔmɔŋ, ta ba dansarɔka jujuri taŋ dɔ wɔmma ba.

²⁶ Lele wo mi tɔŋbaŋka die dɔ dɔŋ bɔnyɔ dansarɔka juoku chɔaŋ. Lagɔ lagɔ ka sanɔaha dɔ yuori ta chɔɔmaha die dɔ kpaa kpaa dansarɔka jujuribe mana nuusi aŋaŋ ba nagɔsɔ ma ta nan.

²⁷ Die dansarɔka gbɔgbarɔtɔ wa die dɔ haɔna a ye ta sanɔaha yuori ye wo, die ɔ yile dansarɔkaka jujuribe mana chɔɔɔ bɔa mɔŋ. Womi die ɔ datɔ a vɔarɔ takoobi dɔ ɔ kɔsɔ ɔ gbaŋ.

²⁸ Ama ta Pɔɔli die dɔ faasɔ a natɔ dɔ, “Da keŋ a yi fɔ gbaŋ danŋa ta tɔ mana bie giena.”

²⁹ Die gbɔgbarɔtɔ wa die dɔ pɔasɔ a yaalɔ popoli a chɔɔɔ juu dansarɔka sɔŋ ta sɔsɔŋ gbirigi Pɔɔli aŋaŋ Silasi nɔŋŋa ta ɔ nyɔŋgbaniŋ mana dɔ cheeli.

³⁰ Womi die ɔ dii ba nɔŋŋa a yaa ba a keŋ nyɔŋ ta pɔasɔ ba dɔ, “Nyɔŋkɔra, bɔa maŋ nan yi a ye gbatɔaanɔŋ?”

³¹ Ba yɔŋŋi a balɔ wa dɔ, “Yi tɔ Yɔmɔtɔien Yisa yada, ta nan ye gbatɔaanɔŋ, funɔŋ aŋaŋ fɔ den mana.”

³² Womi Pɔɔli aŋaŋ Silasi dɔ balɔ wa aŋaŋ vuodiekemba mana dɔ benne ɔ tigiŋ me Nɔmɔŋ wa.

³³ Yuku mi gbaŋ gbaŋ die gbɔgbarɔtɔ wa die dɔ nagɔ ba a ga sugiri ba kujagaha, ka kɔaŋ chaan die ba sɔ wɔnɔŋ aŋaŋ ɔ tigiŋ vuosi mana Nɔmɔŋ nyaan.

³⁴ Ta die ɔ wa nagɔ Pɔɔli aŋaŋ Silasi a ga ɔ tigiŋ me a die yɔ ba nyindiike ba dii. Die wɔnɔŋ aŋaŋ ɔ den mana sɔgɔtɔ die dɔ fɔalɔ dama die ba wa yiwo Nɔmɔŋ yada.

35 Die ka tɔnɔɔsa Romani nyɛŋkɔraha die dɛ tɔŋ ba susɔŋŋirin dɛ ba ga balɛ gbɛgbarɛtɔ wa dɛ ɔ vaa Pɔɔli aŋaŋ Silasi ga.

36 Die gbɛgbarɛtɔ wa dɛ balɛ a yi Pɔɔli dɛ, “Nyɛŋkɔraha yɛ wa nɔaŋ dɛ n vaa fɔnɔŋ aŋaŋ Silasi ga yɔri. Die wɛa nɛ gamma aŋaŋ sɔgɛfɛalɛ.”

37 Ama ta Pɔɔli die dɛ yiŋŋi balɛ a yɛ susɔŋŋiribe dɛ, “Tɛ gbaŋ tɛ yiwo vuodiekemba Romani vuosi dɛ yɛna tɛ sien,* ta Romani nyɛŋkɔraha die dɛ ka dii tɛ sarɛya ama ta vaa ba vɔri tɛ aŋaŋ kpaasɔŋ yaalɛ ma, ta nagɛ tɛ a yi dansarɛka sɔŋ. Lele ba yile dɛ ba nan biagi a lɔbɔri vɔari tɛ a taŋ? Aayi, ba kaŋ biagi, sie ba keŋ gie ba gbaŋ gbaŋ a vɔari tɛ.”

38 Die susɔŋŋiribe dɛ gana a balɛ nyɛŋkɔraha wudieke Pɔɔli aŋaŋ Silasi dɛ bala wa, die ŋmaamɔŋ die dɛ yigi be.

39 Die wɛa die ba ga Pɔɔli aŋaŋ Silasi jigin a ga nɔgɛ nuupɔɔŋ. Die ba dɛ ba nɔŋŋa a yaa ba a keŋ nyɛŋ dansarɛka ka sɔŋ ta die balɛ ba dɛ ba jɔɔsa ba ba nyɛŋ tɛka sɔŋ.

40 Ta Pɔɔli aŋaŋ Silasi die dɛ nyɛŋ mi a ga Lidia tigin me. Mi die ba ye Yisa didɔɔsɔɔŋ ta kpaan ba ta wa nyɛŋ tɛka ma.

17

Tesalonika tɛŋ wɛa

---

* **16:37 16:37** Dɛ yi Romani vuosi dɛ yɛ vuɔŋ sien, ba mɛraha ka saagɛya dɛ vuɔŋ datɛ ɔ tɛbɔŋ, ta ye ka dii ɔ sarɛya.

¹ Die Pɔɔli anan̄ Silasi die dɪ dɪa a daagɪ Am-
ifipolisi anan̄ Apolonia ma a ga tugɪ Tesalonika.
Mɪ die Juu vuosi N̄mɪn̄ jɪamɪn̄ juon̄ die dɪ beri.

² Pɔɔli die dɪ ga juu juoku me ta jɪama
N̄mɪn̄ sɪba v̄ n̄aana yie dene wo. Ta die nagɪ
davv̄sɪkɪrɪ daraa ataa a balɪ N̄mɪn̄ wɪa a yɪ
vuosisi. Die v̄ nagɪ wa N̄mɪn̄ gban̄kɪ,

³ a daga ba dɪ Masia wa mɪ ba kɪv̄ wa mɪn̄,
ama v̄ nan̄ hagɪ kun̄ me. Pɔɔli dɪ balɪ ba dɪ Yisa
wa yine Masia ka v̄ balala wa.

⁴ Die batan̄ die dɪ tuo Pɔɔli dɪ bala wudieke
wo a dii ta die bɪrɪn̄ Yisa dɪdɪsɪrɪn̄ a gutɪ Pɔɔli
anan̄ Silasi ma. Die vuodiekemba dɪ kana ka yɪ
Juu vuosi ama ta jɪama Juu vuosi jɪan̄kɪ batan̄
anan̄ hɔgɪkɪrɪma pam die dɪ tuo wɪrɪ dii.

⁵ Juu vuosi die dɪ yene dɪ vuosi pam gutɪ Pɔɔli
anan̄ Silasi ma wa, die ba jɪ sɪnyɪrɪn̄ anan̄ ba,
die wɪa die ba lagɪsɪ vuotɔgɪtɪ nyɪkɪ jɪgɪn̄ a yɪ
kɪkɪpaan̄. Die ba yie watɪ ta piili yaala waagɪn̄
ta die ga a ligi daa wɔnyɪ ba wasɪnana Jasoni
tɪgɪn̄ a yaala Pɔɔli anan̄ Silasi dɪ ba vɔarɪ ba a yɪ
vuosisi.

⁶ Ama die ba kenne ta ka ye be wo die ba yigi
Jasoni anan̄ Yisa dɪdɪsɪrɪba batan̄ a yaa ba ga
tɪka nyɪkɪra jɪgɪn̄ ta natɪ dɪ, “Pɔɔli anan̄ Silasi
dɪ dɪa a chɔsa tɪgɪsɪ. Lele ta wa keɲ giena

⁷ ta Jasoni dɪ tuo be chaantɪ v̄ tɪgɪn̄ me. Ba
mana chɔsa naakɪrɪka mɪraha ta baarɪ dɪ
naakɪrɪn̄ wɔnyɪ benne ba wasa wa Yisa.”

⁸ Ba nyɪkɪraha anan̄ vuotamba dɪ wɔnna
naa, die dɪ faasɪ mugisi be.

⁹ Die wɪa nyɪkɪraha dɪ vaa Jasoni anan̄ Yisa
dɪdɪsɪrɪba ban̄n̄ ba dɪ tun̄ ligire ta die ba vaa

ba ba ga.

Beria tɪŋ wɪa

¹⁰ Yuŋ die dɪ kenne a sibi, die Yisa dɪdɪsɪrɪba die dɪ vaa Pɔɔli aŋaŋ Silasi dɪ nyuŋ ga Beria ma. Die ba gana a ga tɔgɪ mi wo ba ga juu Juu vuosi Nɪmɪŋ jɪamɪŋ juoŋ me.

¹¹ Beria vuosi die dɪ faasi yaala ba wɔŋ Nɪmɪŋ wɪaha a tɪaŋ Tesalonika vuosisi. Die ba wɔmma wɪaha aŋaŋ ba sɔgɪtɪ mana ta die daaŋ mana ba karɪma Nɪmɪŋ gbaŋkɔ dɪ ba ye dɪ wɪaha yiwo wusie.

¹² Ba vuosi pam die dɪ yi yada a bɪrɪŋ Yisa dɪdɪsɪrɪŋ. Giriiki hɔgɔkɔpɪma aŋaŋ dembisi pam gbaŋ die dɪ yi Yisa yada.

¹³ Die Juu vuosi die dɪ benne Tesalonika ma wa die dɪ wɔnna dɪ Pɔɔli bala Nɪmɪŋ wɪa Beria ma wa die ba bɪ ga mi a piili a bala chɔɔsa Pɔɔli a yɪa kpɪkpaako ta vaa ba ju sɪnyɪrɪŋ aŋaŋ wa.

¹⁴ Lele womi Yisa dɪdɪsɪrɪba die dɪ taŋ Pɔɔli aŋaŋ dembisi dɪ sɔɔŋ ga mɔgɪkɔpɪrɪ chaŋ ama Silasi aŋaŋ Timoti die dɪ wɪarɪ a bie Beria ma.

¹⁵ Dembisi batŋ die dɪ ga aŋaŋ Pɔɔli a ga tɔgɪ Atensi ta die yɪŋŋi aŋaŋ tɔntɔmɪŋ a keŋ balɪ Silasi aŋaŋ Timoti dɪ ba keŋ wɔnɪŋ Pɔɔli jɪgɪŋ lagɪ lagɪ.

Atensi tɪŋ wɪa

¹⁶ Die Pɔɔli dɪ chɪsɪnana Silasi aŋaŋ Timoti Atensi ma wa die ɔ sɔŋ dɪ faasi chɔɔsɪ ɔ yene dɪ tɪka suuli wo aŋaŋ bugile.

¹⁷ Die wɪa die ɔ ga Juu vuosi jɪamɪŋ jɪgɪŋ a bala yɪa banɪŋ aŋaŋ vuodiekemba mana dɪ

jianna aɲaɲ ba. Ta daaɲ mana ɔ bala a yɔa vuodiekemba ɔ haarɩna nyɔku jigiɲ.

¹⁸ Bataɲ die yiwo Epikuriani aɲaɲ Sitoyiki dɔdagurɩɲ ta die nɔga nɩnhagurɩɲ aɲaɲ Pɔɔli. Bataɲ die dɩ baarɩ dɩ, “Bɩa vuodieke dɩ bala dɩ ɔ yiwo sɩsɩburɔ wa gie dɩ yaala ɔ dagɩ?”

Ta bataɲ dɩaɲ die dɩ baarɩ dɩ, “U bala tɩngban gaasi bugile wɩa.” Die ba balɩ wa naa dama Pɔɔli die bala Yisa aɲaɲ kuɲ hagɩɲ wɩa.

¹⁹ Die wɩa die ba yaa wa a ga tɩka nyɩkura lagɩmɩɲ jigiɲ ba wasɩnana Aropagusi a baarɩ dɩ, “Balɩ tɩ fɔ dagɩhaalɩku chɩaɲ.

²⁰ Tɩ wɔɲya fɔ bala wɔhaala a taɲ ta wa yaala tɩ summa a chɩasi.”

²¹ (Dama Atensi vuosi aɲaɲ chaamba dieke mana die dɩ benne mi die yaala ba nagɩ ba saɲɲa mana a balɩma ta wɔmma wɔhaala wɩa.)

²² Die Pɔɔli dɩ hagɩ zie lagɩku nɩɲɲa a baarɩ dɩ: “Atensi vuosi, n yeye dɩ nɩ yiwo vuodiekemba dɩ jianna ɲmɩna pam aɲaɲ nɩɲɲmɩna.

²³ Dama n chɔnnana a gilime tɩka sɔɲ a daansa jigidiekemba nɩ jianna wa, maɲ ye kaabɩɲ korɩɲ kaanɩ ba maagɩna ka ma dɩ,

‘N̄mɩɲ DIEKE Tɩ ZɩNA.’

Nɩ jiama N̄mɩnnɩ gie ta ka mɩɲɲɩ sɩba wa. N yaala n balɩ nɩ mɩɲ ɔ wɩa.

²⁴ N̄mɩnnɩ gie naanna dɔnɩa aɲaɲ nyindiekemba mana dɩ benne ka sɔɲ. Ta yi ɲmɩnsikpen aɲaɲ tɩngbanka gie tien ta ka bie N̄mɩɲ jiamaɲ juone me vuota dɩ nagɩna ba nuusi a mɩ.

²⁵ U ka yaala sɔɲɲɩɲ a nyɩna vuon mana jigiɲ, ɔ yɩnana vuota miivoli aɲaɲ voosɩɲ aɲaɲ jaan mana.

26 Nɔmɔŋ die naaŋ wa vuota yiri yiri mana a nyɔŋ chɔɔŋkɔbalɔmɔŋ ma ta vaa ba bie tɔŋgbaŋka gie mana ma. U gbaŋ gbaŋ die ɔ ziene saŋŋa dieke aŋaŋ jigidiieke buuriŋ mana dɔ baŋ nan dɔ beri.

27 Nɔmɔŋ die yiwo naa amɔ tɔ nan yaalɔ ɔ jigɔŋ a ye wo, dama ɔ ka yɔa aŋaŋ tɔ wɔnyɔ mana,

28 ta yɔa tɔ hagiɔŋ tɔ baŋ dɔ beri ta dɔ dɔa chɔŋ ta bɔ yi vuodiekemba tɔ yine. ‘Tɔ yiwo ɔ ballɔ’, sɔba vuɔŋ wɔnyɔ die dɔ bala die wo.

29 Tɔ wana yi ɔ ballɔ naa tɔ ka mɔ tɔ yilime dɔ ɔ sɔ sɔba buuŋ vuɔŋ dɔ nagɔna salɔma yaa taŋ mɔ. U ka sɔ sɔba jadiieke vuota dɔ yiline ta mɔ.

30 Saŋŋa dieke dɔ tɔanna wa ta vuosi die dɔ ka sɔba Nɔmɔŋ wa, die ɔ ka naga ba taalɔ. Ama lele wo ɔ baarɔ vuodieke mana dɔ benne jigidiieke mana vaa ba tɔmbɔatɔ ta yɔŋŋi keŋ ɔ jigɔŋ.

31 Dama ɔ vɔarɔ wa daaŋ a zien ɔ baŋ nan dii dɔnɔa vuosisi mana sarɔya aŋaŋ wusie. Ta vɔarɔ Yisa dɔ ɔ dii sarɔya ka a yɔ wa. Nɔmɔŋ dagɔ tɔ mɔŋ dɔ ka seŋ yiwo wusie aŋaŋ ɔ sɔgɔrɔna Yisa a nyɔŋ kuŋ me wo.”

32 Die ba wɔnna kumbu hagiɔku wa wɔa batan dɔ vɔara Pɔɔli fala ta batan dɔ baarɔ, “Tɔ yaala fu bɔ a balɔ die tɔ wɔŋ.”

33 Die wɔa Pɔɔli die nyɔŋ lagɔŋku jigɔŋ.

34 Dembisisi batan die dɔ ɔ kɔaŋ ta yi Yisa yada. Ba sɔŋ die wone Diyonisusi die ɔ yiwo Aropagusisi vuosi wɔnyɔ aŋaŋ hɔgɔ dieke saan dɔ dɔne Damerisi aŋaŋ vuosi batan.

18

Korinti tɔŋ wɔa

¹ Naa kwan̄ chaan̄ Pɔoli die dɪ nyɪn̄ Atensi ma a ga Korinti ma,

² mi die ɔ haarī Juu daa wɔnyɪ ba wasɪnana Akuyila ama die ba mɪrɪ wa wa Pontusi ma, ta die nyɪn̄ Itali an̄an̄ ɔ hɔgɔ Pirisila, dama naakpɪn̄ Kolodiawosi die yɪ wa nwan̄ dɪ Juu vuosi mana nyɪn̄ Roma tɪngban̄ ma. Ta Pɔoli die dɪ ga dɪ ɔ ye be,

³ ta die ye dɪ ba yiwo gban̄wɔnsɪrɪn̄ sɪba ɔ gban̄ gban̄. Die wɪa die ɔ wɪarī ba jigɪn̄ ba lagɪsa tɔma.

⁴ Ta davn̄ɔsɪkɪrɪ daan̄ mana Pɔoli n̄aan̄ ga wa Juu vuosisi N̄mɪn̄ jɪamɪn̄ juone me a bala yɪa Juu vuosisi an̄an̄ buurigaasɪrɪ a yaala ɔ tarɪgɪ ba.

⁵ Ama Silasi an̄an̄ Timoti die dɪ nyɪna Masedonia a ken̄ kwan̄ chaan̄ die ɔ nagɪ ɔ san̄n̄a mana a mɔsɪla a yɪa Juu vuosisi dɪ Yisa yɪne N̄mɪn̄ Vuov̄arɪkɪn̄ Masia wa.

⁶ Ka kwan̄ chaan̄ die ba yɪn̄n̄i a waga wa ta zɪa wa. Die wɪa die ɔ kpaantɪ ɔ nyɪnyeeke tan̄kɔlɪn̄ a taan̄ ta balɪ ba dɪ, “Dɪ yɪ nɪ ken̄ waarī nɪ miivoli, ka wa chii wo nɪ sikpen̄ me. N nuun̄ bɪ wo mi. A nyɪn̄ jinne yaa gamma sie n vaa nɪ ta ga mɔsɪlɪ Yisa wɪaha a yɪ buurigaasɪrɪ.”

⁷ Die wɪa die ɔ nyɪn̄ mi a ga daa wɔnyɪ ba wasɪnana Titusi Jusitusi tɪgɪn̄. Die ɔ ka yɪ Juu vuon̄ ama ta jɪama N̄mɪn̄ ta ɔ tɪgɪn̄ die dɪ gbɪgɪ Juu vuosi N̄mɪn̄ jɪamɪn̄ juoku.

⁸ Kirisipusi vuodieke die yɪne N̄mɪn̄ jɪamɪn̄ juoku nɪn̄n̄andɪsɪrɪɔ die dɪ yɪ Yisa yada, wɔn̄n̄ an̄an̄ ɔ den̄ mana; ta vuodiekemba dɪ benne Korinti ma die dɪ wɔn̄ wɪaha ta yɪ yada ta die ba sɪ ba N̄mɪn̄ nyaabu.

⁹ Yurɔ kaanɔ Pɔɔli die dɔ daansi, ta Nɔmɔ dɔ baari dɔ, “Da kenɔ vaa nɔmaamɔ yalla fu, funɔ ko a mɔblɔma n wɔaha ta da kenɔ vaa,

¹⁰ dama n bie wo fu jiginɔ, vuonɔ wori a baan nan buagɔ a yi fu danɔa, dama n yaa vuosi pam tɔka gie me.”

¹¹ Die wɔa Pɔɔli die dɔ bie mi bin ananɔ chɔtu ayɔaba a daga vuosisi Nɔmɔ wɔa.

¹² Die sanɔa dieke Galiwo die dɔ yine Akaya tɔngban jakɔvɔri, die Juu vuosi nɔnɔandɔsɔrɔba batanɔ die dɔ lagɔsɔ a yigi Pɔɔli ta die a yaa wa ga sarɔya diile jiginɔ,

¹³ a ga baari dɔ, “Daa wa gie mɔa dɔ v vaa tɔ vuosisi jɔama Nɔmɔ sie dieke tɔ mɔrɔka dɔ kana ka yɔ sienɔ.”

¹⁴ Pɔɔli die baa v balɔ wɔurɔ ta Galiwo dɔ balɔ a yɔ Juu vuosisi dɔ, “Nɔ wɔmma, nɔnɔ Juu vuosi dɔ tɔnɔ yi daa wa dɔ yiwo wɔbɔanɔ n tɔnɔ nan wɔnɔ a yɔ nɔ,

¹⁵ ama ka yine nɔnhagɔrɔnɔ yaa gamma wɔbalɔka ananɔ saara ananɔ nɔ gbanɔ gbanɔ nɔ mɔraha wɔa nɔnɔ, n kaanɔ dii a die sarɔya nɔ gbanɔ gbanɔ nɔ wɔnsɔ wɔurɔ.”

¹⁶ Ta die yagɔ ba a nyɔn sarɔya diilehe juoku me.

¹⁷ Die wɔa kpɔkpaaku die dɔ yigi Sosetenesi vuodieke dɔ yine Nɔmɔ jɔamɔn juoku nɔnɔandɔsɔrɔ wa a nɔgɔ wa sarɔya diile juoku nɔnɔa, ama Galiwo baga die wo ba ma.

Pɔɔli dɔ yinɔine kenɔ Antiyoku dene

¹⁸ Pɔɔli die dɔ bie Korinti tɔnɔ ma ananɔ Yisa dɔdɔsɔrɔba daraa pam, ta die vaa ba ta nagɔ Piriisila ananɔ Akuyila a gutɔ v ma ba nagɔ haarɔnɔ

a dɔŋ gara Siria. Die ba yaalala dɔ ba ga wa Pɔɔli die dɔ wɔŋ ɔ sikpen Senkiria ma dama die ɔ yi wa nɔaŋ Nɔmɔŋ nɔŋŋa.

¹⁹ Die ba ga a tɔgtɔ Efesusi, Pɔɔli die dɔ vaa Pirisila aŋaŋ Akuyila mi. Ta die ga Juu vuosi Nɔmɔŋ jɔamɔŋ juoku ma ta die dɔ balɔ Yisa wɔa aŋaŋ vuosisi.

²⁰ Die ba balɔ dɔ ɔ bemme ba jigɔŋ a yɔasɔ ama die ɔ zeti.

²¹ Ama die ɔ taan ba ta baarɔ dɔ, “Dɔ yi Nɔmɔŋ dɔŋŋɔ n nan yɔŋŋi ken nɔ jigɔŋ.” Ta die yɔŋŋi ken juu haarɔkɔ a ga.

²² Die ɔ kenne tɔgtɔ Siisiria ma die ɔ tɔaŋ ga Jerusalemi a ga waasɔ Yisa dɔdɔsɔrɔba mi ta sɔŋ ga Antiyoku,

²³ die ɔ yi daraa ale mi, ta die nyɔŋ mi a ga Galasia aŋaŋ Firigia chaatɔ a sunŋe Yisa dɔdɔsɔrɔba mana mi dɔ ba yada gɔtɔ.

Apolosi wɔa

²⁴ Die Juu daa wɔnyɔ die ba wasɔnana Apolosi die dɔ ken Efesusi, die ba mɔrɔ wa wa Alekizandira tɔŋ ma. Die ɔ yiwo vuodieke dɔ sɔbɔna balɔŋ ta bɔ sɔba Nɔmɔŋ gbaŋkɔ wɔa pam.

²⁵ Die ɔ mɔŋŋɔ bɔgɔrɔ tɔ Yɔmɔtɔien Yisa wɔaha, ta balɔ ha aŋaŋ sɔgɔfɔlɔŋ pam. Ta wudieke ɔ dagɔnana yaa gamma Yisa ma wa die dɔ yi wusie, ama wudieke die ɔ sɔbɔna die yine Jɔɔn wɔbalɔka yaa gamma Nɔmɔŋ nyaabɔ sɔla wɔa nyɔna.

²⁶ Apolosi die dɔ piili a bala Nɔmɔŋ wɔaha Juu vuosi Nɔmɔŋ jɔamɔŋ juon me ta ka chɔga ŋmaamɔŋ. Ama Pirisila aŋaŋ Akuyila die dɔ wɔnna ɔ balɔkɔ die ba nagɔ wa ga ba tɔŋŋ a

mɔŋŋi a dagi wa sie dieke Nɔmɔŋ dɔ dagina dɔ ti dɔaha.

²⁷ Naa kwanɔŋ chaanɔŋ die Apolosi die dɔ sanɔŋ dɔ ɔ ga Akaya ma, die wɔa Yisa dɔdɔsɔrɔba die dɔ benne Efesusi ma dɔ maagi gbanɔŋ a yi Yisa dɔdɔsɔrɔba die dɔ benne mi wo dɔ ba tuo wo chaanti. Die ɔ gana a ga tɔgi mi wo die ɔ sunɔŋi vuodiekemba mana dɔ yine yada Nɔmɔŋ zɔɔlɔŋ chɔgɔla wɔa.

²⁸ Die wɔnɔŋ ananɔŋ Juu vuosisi die dɔ faasi nɔgi nɔnhagɔrɔŋ pam yaalɔŋ ma ta die ɔ nagi Nɔmɔŋ gbanɔku wɔa a dagi ba dɔ Yisa yine Nɔmɔŋ Vuovɔarɔkɔrɔ Masia wa ta die nyanɔŋi ba.

19

Pɔɔli die dɔ gana Efesusi ma dene

¹ Die Apolosi die dɔ yine bie Korinti ma wa, Pɔɔli nɔŋ die dɔ ga Galasia ananɔŋ Firigia chaati a ga Efesusi. Mi die ɔ haari Yisa dɔdɔsɔrɔŋ batanɔŋ.

² Ta die pɔasi ba dɔ, “Die nɔ yine Yisa yada wa die Halikasika kenɔ nɔ ma mɔŋ?”

Die ba yinɔŋi a baari dɔ, “Aayi, ti ye ka wɔnɔŋ wɔŋ Nɔmɔŋ Halikasika wɔa.”

³ Pɔɔli die dɔ pɔasi dɔ, “Die nɔŋ ba sina nɔ Nɔmɔŋ nyaabu wa chɔanɔŋ?”

Ba yinɔŋi a baari dɔ, “Ba sɔ ti sɔba Jɔɔn die dɔ ŋaana sɔa vuosi die wo.”

⁴ Pɔɔli die dɔ yinɔŋi baari dɔ, “Jɔɔn die sɔa vuosi Nɔmɔŋ nyaanɔŋ ka dagi dɔ ba chɔgi nyɔŋ ba wɔbɔati ma ta yinɔŋi kenɔ Nɔmɔŋ jigɔŋ. Ama ta die a bɔ balɔ ba dɔ vuonɔŋ wɔnyɔ kienɔ ɔ kwanɔŋ chaanɔŋ dɔ ba yiwo yada. Yisa die yine vuodieke Jɔɔn dɔ balala yaa gamma wa.”

⁵ Die ba wɔnna naa wa, die ba sɔ ba Nɔmɔn nyaabu ti Yɔmɔtien Yisa saan ma.

⁶ Ta Pɔɔli die dɔ nagɔ ɔ nuusi a diisi ba ma ta Nɔmɔn Halikasika die dɔ ken a sɔɔn ba ma, die ba bala nyɔnbalkɔ haala, ta bala wudiekemba dɔ nyɔnna Nɔmɔn jigin.

⁷ Die ba yiwo sɔba dembisi ban anan ale.

⁸ Pɔɔli die dɔ chɔn gara Nɔmɔn jamɔn juoku me die chɔtɔ ataa ta daga vuosisi yaa gamma Nɔmɔn naari wɔa ta ka chɔga nmaamɔn ta die mɔa dɔ ɔ tariɔ ba yan.

⁹ Ama vuosisi batan die yiwo sikpen hagiri-tielin ta zeti dɔ ba kaan tuo a dii ta die balɔ wɔbiatɔ pam yaa gamma sie dieke ti Yɔmɔtien dɔ dagɔna wa kpɔkpaaku nine me. Naa chɔan ma Pɔɔli die dɔ vaa ba ta nagɔ Yisa dɔdɔsrɔba ba ga Tiranusi dagɔn juon me ta daga mi daan mana.

¹⁰ Die ɔ dagɔ wa die bɔna ale ta vuodiekemba mana die dɔ benne Asia tungbanɔa ma wa ta yi Juu vuosi yaa buurigaasi die dɔ wɔn ti Yɔmɔtien waha.

Sikeva Ballɔ wɔa

¹¹ Sanɔa mi Nɔmɔn die dɔ yɔ Pɔɔli hagɔrɔn ɔ tɔma mamachi tɔnkɔuma.

¹² Die vuosi batan die dɔ nagɔ garɔ diekemba dɔ gbɔna Pɔɔli nyɔngbanɔn a chihe gara vuodiekemba dɔ yɔagɔna jigin ta garɔtɔ gie dɔ vasa be yese alaafia, ta jumbiatɔ dɔ nyɔna ba ma.

¹³ Die Juu dembisi batan die dɔ piili a dɔdɔa a mɔa dɔ ba vɔari jumbiatɔ vuosi ma anan ti Yɔmɔtien saan ma. Die ba nan balɔ yɔ jumbiatɔtɔ

dɩ “N yɩa nɩ nɔaŋ, Yisa dieke Pɔoli dɩ balala ɔ wɩaha saan ma dɩ nɩ ken nyɩ.”

14 Die Nɩmɩŋ kɩkaabitɩba jakɔɔŋ ba wasɩnana Sikeva ballɩ bayɔɔɔyɩ dɩ yie naa.

15 Ama jɩmbɩakɔ die dɩ balɩ a yɩ ba dɩ, “N sɩba vuodieke Yisa dɩ yine ta wɔŋ Pɔoli wɩa, ta nɩnɩŋ nɩŋ mɩnɩa yine nɩ?”

16 Womi daa dieke jɩmbɩatɩ dɩ yalla wa die dɩ yugi a jɔalɩ ba a nɩŋ ba pam ta yi ba danŋa a chɩrɩ ba garɩtɩ, ba chɩŋ nyɩŋ tigiri me yɔrɩ.

17 Die Juu vuosisi aŋaŋ buurigaasɩtɩ dɩ benne Efesusi ma wa dɩ wɔŋ naa wa, die dɩ yi be ŋmaamɩŋ pam ta burɩ tɩ Yɔmɔtɩeŋ Yisa saan pam.

18 Die Yisa dɩdɩsɩrɩba pam die dɩ piili a bala wɔbɩatɩ diekɩmba ba yine a yɩa vuosisi yaalɩŋ ma.

19 Ta vuodieke die dɩ yalla yuŋ die chii ba gbantɩ a ken nyɩŋ a jɔɔ ha daadamba nine me. Die gbantɩ gie ligire die yi sɩba ligire bie* tuse banɩsɩ-nɔ.

20 Naa chɩaŋ ma tɩ Yɔmɔtɩeŋ wɩaha die dɩ mɔɔlɩ ga jigin mana ta bɩ gɩta aŋaŋ hagɩrɩŋ.

Efesusi tɩŋ mugisɩŋ wɩa

21 Genhe mana kɔaŋ chaan die Nɩmɩŋ Halɩkasɩka die dɩ vaa Pɔoli dɩ saŋ dɩ ɔ ga kaagu Masedonia aŋaŋ Akaya ta tɩaŋ ga Jerusalemɩ. Ta die baarɩ “Maŋ ken nyɩŋ mi n nan ga Romɩ.”

22 Die wɩa die ɔ tɔŋ ɔ susunŋɩru bale, Timoti aŋaŋ Erasitɩsɩ dɩ ba ga Masedonia ma, ama die ɔ wɩarɩ Asia tɩŋgban ma daraa ale.

* **19:19 19:19** Ligoribin die yiwo damɔɔmɩŋ tune.

23 Saŋka mi die wumugisike pam die dɪ nan yaa gamma sie dieke tɪ Yɔmɔtien dɪ dagɪna wɪa.

24 Die macheeri wɔnyɪ ba wasɪnana Demetirusi, die ɔ naga siliva a wɔnsa juobisi sɪba ba ŋmɪŋ Diana jɪamɪŋ juoku, ta die tɔɔmaha dɪ yɪa ɔ tɔntɔntɪba nyɔarɪ pam.

25 Die wɪa die ɔ wa ɔ tɔntɔntɪba mana aŋaŋ vuodieke dɪ tɔnnana ɔ tɔɔmaha chanchaŋ a lagɪsɪ a balɪ yɪ ba dɪ, “N zɔamba, nɪ sɪba a baarɪ tɪ yese tɪ nyɔarɪ a nyɪna tɪ tɔɔmaha gie mi.

26 Nɪ gbaŋ gbaŋ nɪ yeye ta wɔŋ wudieke Pɔɔli dɪ yinene. Ʋ baarɪ dɪ ŋmɪna diekemba vuota dɪ wɔnsɪna ka yɪ ŋmɪna, ta bɪagɪ a tarɪgɪ vuosi pam yɪaŋ Efesusi ma giena aŋaŋ Asia lɔga mana.

27 Vuosi nan piili a bala wɔɔɪatɪ yaa gamma tɪ tɔɔmaha, ba kaan bɪ yɪ Diana jɪamɪŋ juoku juluma, ŋmɪŋ dieke Asia aŋaŋ dɔnɪa mana dɪ jɪanna. Ba nan daaŋ tɪ ŋmɪŋ kpɪkɔ Diana wɪa.”

28 Die kpɪkpaakɔ dɪ wɔnna naa wa ba jɪ sɪnyurɪŋ ta piili a nata dɪ, “Tɪnɪŋ Efesusi vuosi ŋmɪŋ Diana yɪwo ŋmɪŋ kpɪŋ.”

29 Ta tɪka mana die dɪ dɔŋ. Ta ba yigi Gayusi aŋaŋ Arisitakusi vuodiekemba die dɪ dɪna Pɔɔli a nyɪŋ Masedonia a keŋ wo a nagɪ ba ga tɪka lagɪmɪŋ jigɪŋ.

30 Pɔɔli die dɪ yaala ɔ nyɪŋ ga a balɪ wɪa a yɪ vuosisi ama Yisa dɪdɪsɪrɪba die ka yɪ wa sien.

31 Die tɪka nyɪŋkɔraha batan die dɪ yine Pɔɔli zɔalɪŋ die dɪ tɔŋ vuon dɪ ɔ keŋ a balɪ wa dɪ ɔ da keŋ keŋ lagɪŋkɔ jigɪŋ.

32 Saŋka mi die vuodiekemba die dɪ benne lagɪŋkɔ jigiri die dɪ nata tɔra tɔra ta vuon mana

ka sɪba wudieke ɔ yinene, ta pam dɪaŋ dɪ ka sɪba lagɪŋkɔ chɪaŋ.

³³ Ta Juu vuosisi nɪŋŋandɪsɪrɪba pam die kpaŋŋɪ daa wɔnɪ ba wasɪnana Alekizanda a nyɪŋ zien kpɪkpaaku nɪŋŋa a piili a bala wa wudieke ɔ baan nan balɪ. Ta Alekizanda die dɪ kɔtɪ ɔ nuuŋ ŋmɪŋsikpɛŋ ta mɪa dɪ ɔ dagɪ wudieke dɪ yinene wo chɪaŋ.

³⁴ Ama kpɪkpaaku die dɪ mɪŋŋɪna dɪ ɔ yiwo Juu vuoke ba mana die dɪ natɪ die hawasɪ ale dɪ “Tɪnɪŋ Efesusi ŋmɪnɪ Diana yiwo ŋmɪŋ kpɪŋ.”

³⁵ Ka kpatɪŋ ta tɪka jakɔɔŋ dɪ yi kpɪkpaaku dɪ tari watɪ, ta baarɪ dɪ, “Nɪnɪŋ Efesusi vuosi, mɪnɪa benne dɔnɪa ka gie me ta ka sɪba dɪ Efesusi vuosi gbarɪna ta daansa Diana ŋmɪŋ kpɪŋ juoku. Mɪnɪa kana ka sɪba dɪ ɔ buubu die dɪ nyɪnna ŋmɪŋsikpɛŋ a keŋ sɔɔŋ wa bie wo giena?”

³⁶ Vuon worɪ a baan bɪagɪ a chiisi wɪrɪ gie, die wɪa nɪ fɪalɪ nɪ gban ta nɪ da keŋ yi wudieke dɪ kana ka mɔ.

³⁷ Nɪ chii wo vuosi gie keŋ juu gie, vuodiekemba dɪ kana ka gaarɪ tɪ jɪaŋkɔ juoku jaan yaa a balɪ wobɪatɪ a yɪ tɪ ŋmɪŋ Diana.

³⁸ Dɪ yi Demetirusi aŋaŋ ɔ tɔntɔntɪba dɪ yaa wɪŋ aŋaŋ vuosi gie, tɪ yaa sarɪya diile juone aŋaŋ sarɪya diirin, nɪ vaa ba yaa ba wɪa ga mi.

³⁹ Ama dɪ yi nɪ yaala nɪ yi wɪŋ a tɪaŋ die, die nɪŋ dɪ mɔ nɪ yaa wɪrɪ keŋ wo tɪka nyɪŋkɔra nɪŋŋa.

⁴⁰ Romani vuosi nan bɪagɪ galɪŋ tɪ yaa gamma wudieke tɪ yine jinne wo. Dama tɪ gban gban tɪ kaan bɪagɪ a balɪ watɪtɪ gie chɪaŋ.”

41 Die ɔ bala naa a kpatɔ kwanɔ chaanɔ ɔ taanɔ vuosisi.

20

Pɔɔli die dɔ gana Masedonia ananɔ Giriisi wɔa

¹ Die watɔtɔ dɔ tɔanna kwanɔ chaanɔ Pɔɔli die dɔ wa Yisa dɔdɔsɔrɔba a kpanɔtɔ ba ta die taanɔ ba ta nyɔnɔ ga Masedonia.

² Die ɔ dɔa ga mi chaaku tɔgɔtɔ mana a kpanɔtɔ Yisa dɔdɔsɔrɔba ananɔ wɔa pam. Ka kpatɔnɔ die ɔ wa ga Giriisi,

³ ta die bie mi a ga tugɔ chɔtɔ ataa. Ka kwanɔ chaanɔ die ɔ gɔmɔtɔ dɔ ɔ ga Siiria ta die mɔnɔnɔ dɔ Juu vuosisi sanɔya mɔnɔ a gbarɔ wa; naa chɔanɔ mana die ɔ sanɔ dɔ ɔ yɔnɔnɔ a daagu Masedonia a ga.

⁴ Die vuodiekemba die dɔ gɔtɔna ɔ ma wa die yiwo Sopata, Pirusi bɔa ta nyɔnɔ Beria ananɔ Arisitakusi ananɔ Sekondusi vuodiekemba die dɔ nyɔnɔna Tesalonika. A nagɔ Gayusi vuodieke dɔ nyɔnɔna Debe, ananɔ Tichikusi ananɔ Tirofimusɔ vuodiekemba die dɔ nyɔnɔna Asia tɔngbanɔ ma ananɔ Timoti.

⁵ Die ba wolɔnɔ dii tɔ nɔnɔnɔ ga a chɔsa tɔ Tiroasi ma.

⁶ Die dɔɔga dieke ba dinene paanɔ ta ka nagɔ dabɔtɔ a yi dɔ kenne a tɔanɔ wa kwanɔ chaanɔ, die tɔ nagɔ haarɔnɔ a nyɔnɔ Filipi, a gara Tiroasi. Daraa anɔ kwanɔ chaanɔ die tɔ ga haarɔ ba Tiroasi ma, ta die bie mi daraa ayɔpɔyɔ.

Tiroasi tɔnɔ wɔa

7 Die ka davɔɔsɔkɔrɔ daraan jɔnmɔ, die tɩ lagɩsɩ tan dɩ tɩ dii tɩ Yɔmɔtɩen nyɩndiike. Pɔɔli die dɩ bala Nɔmɔ wɩa a yɩa vuosisi die a ga tɔgɩ tanseese dama die v baa v nyɩn wa tɩka ma ka tɔnvɔɔsa.

8 Die popolisi pam die benne juodieke ma tɩ lagɩsɩna jarɩnbɩsaka sikpeku.

9 Die dalɔakɩn wɔnyɩ die ba wasɩnana Yutikusi die dɩ kalɩ a takɔɔ ma, ta Pɔɔli die dɩ balala wɩaha gbien die dɩ faasɩ yigi Yutikusi. Ta die ken gɔɔrɩ ta yɩnɩ nan kɔan a nyɩn jarɩnbɩsaka butaa wa ma a ken nan tɩngban. Die ba sɔɔn nagɩ wa ta v kpiye mɩn.

10 Die Pɔɔli die dɩ sɔɔn ga a sɔɔn zɔɔrɩ Yutikusi ma a nagɩ wa anan v nuusi ta baarɩ dɩ, “Nɩ da vaa nɩ sɔgɩtɩ chɔɔsɩ ta v ka kpiye.”

11 Pɔɔli die dɩ wa jɔalɩ ga jarɩnbɩsaka sikpen a gbieri paanv tɩ anan wa dɩ nɔɔ. Ka kɔan chaan v bɩ mɔɔlɩ Nɔmɔ wɩaha die tɩn die dɩ ga vɔɔn ta v wa ga.

12 Die Yisa dɩdɩsɩrɩn die dɩ ga nagɩ dalɔagɩrɩ ta v bie v mɩsɩ ma, ba yaa wa a kuli tigin anan sɔgɩfalɩn.

Pɔɔli die dɩ nyɩna Tiroasi a ga Militusi wɩa

13 Pɔɔli die dɩ san dɩ v chɔn nagɩsɩ a ga Asosi ama tɩ vuɔtalɩkaha die dɩ nagɩ haarɩn a wolɩn ga mi, mi die tɩ baa tɩ nagɩ wa.

14 Die v haarɩna tɩ Asosi ma die v ken juu haarɩkɔ die tɩ dɔn ga Mitilene.

15 Ka tɔnvɔɔsa die tɩ ken jigin kaanɩ dɩ gbine Kiyosi ta ka tɔnvɔɔsa dɩan die tɩ ga tɔgɩ Samosi. Ka tɩn die dɩ bɩ vɔn tɩ ga tɔgɩ Militusi.

16 Pɔɔli die wɔŋ saŋ muŋ dɪ ɔ dɔŋ tuŋ Efesusi dama die ɔ ka yaala ɔ yɔasi Asia tuŋgbaŋ ma. Die ɔ yaala lagi lagi dɪ ɔ ga tuŋ Jerusalemi ɔ tuŋ nan biagi a tuŋ dɔɔga dieke ba wasɪnana Pentikosi daraŋ.

Pɔɔli die dɪ bala wudieke a taŋ Efesusi Yisa didusuriŋ nyiŋkɔraha

17 Die Pɔɔli die dɪ tuŋ tontɔmuŋ a nyiŋ Militusi dɪ Yisa didusuriŋ nyiŋkɔraha mana die dɪ benne Efesusi keŋ haari wa mi.

18 Die ba kenne tuŋ mi wo ɔ balɪ ba dɪ, “Nɪ sɪba wudieke mana n yine saŋŋa dieke n wolinne a keŋ Asia ma ta bie nɪ jigiŋ.

19 Die Juu vuosi batan die dɪ saŋ yaa gamma n ma ta die vaa maŋ dii wahala aŋaŋ zɔɔluŋ pam. Ama die maŋ tuma Nɪmuŋ tɔuma ta sɔuna n gban tuŋgbaŋ.

20 Die n muɔlɪnana Nɪmuŋ wɪaha yaaluŋ ma wa aŋaŋ nɪ tige me wo, die n ka lɔbɪri wudieke dɪ baan suŋŋi nɪ.

21 Die n balɪ Juu vuosisi aŋaŋ buurigaasɪ dɪ ba vaa tontɔmbiatɪ yiile ta dɪa Nɪmuŋ sien ta yi tɪ Yɔmɔtien Yisa yada.

22 “Ama lele n tuone Nɪmuŋ Halɪkasɪ nɔari wɪa maŋ gara Jerusalemi ama ta ka sɪba wudieke dɪ baan nan yi muŋ mi.

23 Ama n dɪna dɪ dɪa tɪgɪsɪ mana Nɪmuŋ Halɪkasɪka ŋaŋ balɪ yɪ muŋ dɪ dansarɪka juule aŋaŋ wahala gbara muŋ Jerusalemi ma.

24 Ama n ka daansiya ta n muɪ yiwo jaan, dama manɪŋ n yaala n tuŋ tuŋ dieke tɪ Yɔmɔtien Yisa dɪ yɪna muŋ wa a kpatɪ, ta tɔumaha yiwo

di n mɔsɔlɔma wɔwɔɔ dieke di dagɔnana Njɔmɔ
zɔɔlɔnchɔgɔla wa.

²⁵ “Die n di dia mɔmɔ jige a mɔsɔla Njɔmɔ naari
wia a yɔa nɔ. Ta lele, n sɔba a baari nɔ wɔnyɔ
kaanɔ bɔ ye mɔmɔ bɔbra.

²⁶ Die wia jinne n bala nɔ aɔaɔ nɔnɔmɔna di
di yi nɔ wɔnyɔ di bia n nuunɔ bɔ wo ɔ ma.

²⁷ Dama manɔmɔ n bala nɔ wudieke mana Njɔmɔ
di yaalala di nɔ sɔmma.

²⁸ Die wia nɔ mɔmɔmɔ pɔgɔlɔ nɔ gbanɔ aɔaɔ
Yisa didɔsɔrɔba Njɔmɔ Halɔkasɔka di nagɔna yi
nɔ nuusi me di nɔ yi ba nɔnɔandɔsɔrɔba ta
daansɔma ba wa. Nɔ yi sɔba yiyagɔrɔmɔ a yɔ
Yisa didɔsɔrɔba. Di yiwo banɔmɔ vuodiekemba ɔ
gbatɔna a taanɔ aɔaɔ ɔ gbanɔ gbanɔ ɔ Bɔadembɔn
Yisa zɔmɔ.

²⁹ N sɔba a baari n garɔmɔ kɔanɔ chaanɔ vuobiatɔ
batanɔ nan kenɔ a chɔsɔsɔ Yisa didɔsɔrɔba batanɔ
sɔba gbaanchɔra di nɔaana yige yiise dene wo.

³⁰ Ta sanɔmɔ bɔ kienɔ ta vuosi batanɔ nan daansɔ
nyɔmɔ nɔ gbanɔ gbanɔ nɔ jiginɔ a chɔba nɔmɔnchɔbɔsɔ
di ba tarɔmɔ Yisa didɔsɔrɔba yɔanɔ anɔ ba dia ba.

³¹ Die wia nɔ gbara nɔ gbanɔ ta tɔnsɔma
die n kpaanana nɔ aɔaɔ nɔnɔtaantɔ yunɔ aɔaɔ
nɔmɔntɔbasɔ die bɔna ataa wa.

³² “Lele manɔmɔ n nagɔ nɔ yie Njɔmɔ nuusi me
aɔaɔ ɔ zɔɔlɔnchɔgɔla wɔaha, wɔrɔrɔ gie nan bɔagɔ
sunɔmɔ nɔ ta yɔ nɔ jadieke di yine nɔ sɔrɔmɔ sɔba Njɔmɔ
vuosi.

³³ Nɔ gbanɔ nɔ sɔba a baari n ka wɔnɔ yaala vuonɔ
ligire yaa ɔ nyinyeeke.

³⁴ Nɔ gbanɔ gbanɔ nɔ sɔba a baari di die n nagɔ wa
n nuusi gie a tɔma tɔma a yaala jadieke manɔmɔ

aŋaŋ n chanchaalɔba dɔ yaalala.

³⁵ Die n yine wudieke mana, dagɔya dɔ nɔ yallɔma nɔŋmɔna aŋaŋ tɔɔma ta biagɔ a sunŋime wabɔtɔ, ta tɔnsɔma tɔ Yɔmɔtien Yisa die dɔ bala dɔ, ‘Sɔgɔfialɔŋ pam nan yi vuodieke dɔ yɔnana piini a tɔaŋ vuodieke dɔ tuosinene.’ ”

³⁶ Pɔɔli die dɔ balɔna naa a kpatɔ wa kɔaŋ chaan, die ɔ sɔsɔŋ gbirigi aŋaŋ ba ta jɔsɔ Nɔmɔŋ.

³⁷ Die ba yaala ba taan wa saŋŋa dieke wo, zɔɔlɔŋ die dɔ yigi ba mana ba mana die dɔ kɔma ta nagɔ ba nuusi a goori wo.

³⁸ Die ba sɔgɔtɔ die faasɔ chɔsɔ mɔŋ aŋaŋ ɔ bala ba dɔ “Nɔ kaan bi ye mɔŋ bɔbra.” Die ba beeli wo a ga haarɔkɔ jigin.

21

Pɔɔli die dɔ gana Jerusalemi dene

¹ Die tɔ balɔ a taan ba ta nagɔ haarɔŋ a ga Kosi. Ka tɔnɔnɔsa die tɔ ga tɔgɔ Rodesi, ta bi nyɔŋ mi a nagɔ haarɔkɔ a ga Patara.

² Mi die tɔ ye haarɔŋ dɔ ganana Fonisia tɔŋgban ma, die tɔ juuke a ga.

³ Saŋŋa dieke tɔ kenne yese Saapurusi tɔ daagɔ tɔ nuugalɔ chaan a ga Taya, Siiria tɔŋgban ma. Mi die ba baa ba vɔarɔ chiititi a nyɔŋ haarɔkɔ ma.

⁴ Mi die tɔ ye Yisa dɔdɔsɔrɔba batan ta die bie ba jigin a ga tɔgɔ daraa ayɔpɔyɔ. Nɔmɔŋ Halɔkasɔka die dɔ vaa ba balɔ Pɔɔli dɔ ɔ da ken ga Jerusalemi.

⁵ Ama daraa ayɔpɔyɔ wa kɔaŋ chaan die tɔ bi piili chɔnɔŋ bɔbra. Die dembisisi mana aŋaŋ ba hɔgɔba aŋaŋ ba ballɔ die dɔ beeli tɔ a nyɔŋ tɔka

ma a ga tugi muguri nwan, mi die ti mana die di soun a gbirigi a juusi Nmin.

⁶ Die ti wana a bal taan tamba wa die ti juu haaruku ta ba yinji kuli tigin.

⁷ Die ti nagu haaruku a nyin Taya a ga Tolemaysi. Mi die ti ga waasi Yisa didusiriba ta wari ba jigin dabalim.

⁸ Ka tonvosa die ti ga tugi Siisiria ta die ga juu Filipi vuodieke die di mublnana Yisa wovunaha tigin ta die bie mi. Die v yiwo dembisi bayopoy diekema die ba varina Jerusalemi ma di ba yi susunjiribe wonyi.

⁹ Die v yaa wa hogulan banusa vuodiekema di yene ka yalliya, ta ba gban die di bala Nmin wia.

¹⁰ Die ti bie mi daraa pam ta Nmin naazua wonyi ba wasinana Agabusi die di nyin Judia ma a ken mi.

¹¹ Die v ken ti jigin a nagu Pooli gbanu a bobu v gban gban v nuusi anan v nagisi ta baari di, "Naa Nmin Halikasika di bal di Juu vuosi nan bobu gbanu gie tien siba naa Jerusalemi ma, ta nagu wa yi buuri gaasisi nuusi me."

¹² Die ti wonna naa, tinu anan vuon banu ba mana die di juusi Pooli di v da ken a ga Jerusalemi ma.

¹³ Ama die v yinji a bal ti di, "Bia ni kuma ta chusa n sun? N ka yiwo siri di ba bobu min Jerusalemi ma nyuna ma, ama n yiwo siri di n kpi mi ti Yomtien Yisa wia."

¹⁴ Die ti kana ka biagi a bal a tarigi v sun wia, die ti baari di, "Ti Yomtien vaa fu duhny yi."

15 Die tɔ yine daraa aɲmuna mi kwanɲ chaanɲ die tɔ gɔmɔsɔ tɔ nyinti a nyɲɲ ga Jerusalemi.

16 Ta Yisa dɔdɔsɔrɲɲ batanɲ die nyɲna Siisari wa gbanɲ die dɔ tɔ a ga mi, ta yaa tɔ ga Minasoni tiginɲ me, mi die tɔ baa tɔ bemme. Manasoni die nyɲɲ wa Saapurusi ta die yi Yisa dɔdɔsɔrɲɲkɔraha wɔnyɲ.

Pɔɔli die dɔ kaagina Jemisi dene

17 Die tɔ gana a ga tɔgɔ Jerusalemi wa, Yisa dɔdɔsɔrɲɲba die dɔ mɲɲɲ a tuo tɔ chaanti aɲanɲ sɔgɲɲɲɲɲ.

18 Ka tunɲ vɔusa Pɔɔli die dɔ naga tɔ dɔ tɔ ga waasɔ Jemisi. Die Yisa dɔdɔsɔrɲɲba nyɲɲkɔraha mana die bie mi.

19 Pɔɔli die dɔ waasɔ ba mana ta balɔ ba wudiekemba mana Nɲmɲɲ dɔ yine a yɲ vuodiekemba dɔ kana ka yi Juu vuosisi, wɔnɲɲ Pɔɔli tɔuma wɔa.

20 Die ba wɔnna naa kwanɲ chaanɲ die ba mana dɔ birɔ Nɲmɲɲ ta die balɔ Pɔɔli dɔ, “Tɔ nɔmbɔa Pɔɔli, sɔba a baarɔ Juu vuosi tuse tuse birɲna Yisa dɔdɔsɔrɲɲ ta ba mana dɔ bɔ dɔ Mosisi mɲraha kenɲ kenɲ.

21 Ama ba balɔ ba mɲɲ fɔ wɔa dɔ daga Juu vuodiekemba mana dɔ benne buurigaasɔ tɲɲɲɲɲ ma wa dɔ ba vaa Mosisi mɲraha taanɲ, ta bɔ balɔ dɔ ba da gobi ba dembibisi kɔla ta da bɔ dia Juu vuosi chɔraha.

22 Bɔa tɔ baanɲ yi lele ba wɔnna dɔ kenɲɲ naa?

23 Die wɔa yi wudieke tɔ bala fɔ. Dembisi banɲsa benne giena ta kaa kaati aɲanɲ Nɲmɲɲ.

24 Die wɔa gamma aɲanɲ ba a ga wɔnsɔ nɲ gbanɲ ta tunɲ ba wɔnsɔkɔ ligirehe ta nɲ wa wɔnɲ nɲ

sikpigile. Fɔ yi naa vuonɔ mana nan dɛ sɪba dɛ wudieke ba bala yaa gamma fɔ ma wa ka yi wusie, ba nan dɛ sɪba a baarɪ fɔ gbanɔ dɛ Mosisi mɪraha mɪɲ.

25 Ama buurigaasɪ die dɛ bɪrɪna Yisa dɪdɪsɪrɪba nɪɲ tɪ wɔɲ maagɪ wa gbanɪɲ a yɪ ba dɛ ba da keɲ a dii nyindiike dieke ba kaabɪna a yɪ bugile, yaa a ɲɔbɪma zɪɲ yaa dɔɲ dieke ba ɲmɔna a kɔv, ta bɪ vɔarɪ ba gbanɔ a nyɪɲ daakpana aɲaɲ hɔgɔkpana tɔɔma ma.”

26 Naa chiɲ ma ka tɔnɔvɔsa Pɔɔli die dɛ nagɪ dembisi wɔnɪɲ aɲaɲ banɪɲ mana die dɛ wɔnsɪ ba gbanɔ ta juu ɲmɪɲ jɪamɪɲ juokpenkɔkɔ ma a dagɪ daa dieke ba bala ba wɔnsɪ ba gbanɔ a kpatɪ wa aɲaɲ sanɲa dieke ba bala ba kaabi a yɪ ba wɔnyɪ mana.

Die ba yigine Pɔɔli dene

27 Die daraa ayɔpɔyɪ daraaɲ dɛ gbinene die Juu vuosi batanɔ die dɛ nyɪna Asia tɪɲgbanɔ ma die dɛ ye Pɔɔli ɲmɪɲ jɪamɪɲ juokpenkɔkɔ sɔɲ ta die wa kɔkpaanɔ a keɲ lagɪɲ ta piili a tuole wo.

28 Ta die nata dɛ, “Juu vuosi! Nɪ sunɲi tɪ. Daa wa gie dɪna dɛ dɪa a bala wɔbɪatɪ yaa gamma tɪ tɪɲgbanɔka gie aɲaɲ Mosisi mɪraha aɲaɲ ɲmɪɲ jɪamɪɲ juokpenkɔkɔ gie. Ta lele a bɪ nagɪ vuodiekemba dɛ kana ka yi Juu vuosi a keɲ juu ɲmɪɲ jɪamɪɲ juokpenkɔkɔ gie a yi ke dɪgɪntɪ.”

29 Die ba balɪ wa naa dama, die ba ye wo Tirofimusi vuodieke dɛ nyɪna Efesusi aɲaɲ Pɔɔli tɪka sɔɲ ta yile dɛ Pɔɔli nagɪ wa mɪɲ a ga juu ɲmɪɲ jɪamɪɲ juokpenkɔkɔ sɔɲ.

30 Die tɔka mana die dɔ dɔŋ ta vuosi mana dɔ chɔgɔ a keŋ lagɔsɔ tan a yigi Pɔɔli a datɔ wa a nyɔŋ Nɔmɔŋ jɔamɔŋ juokpenkpɔku sɔŋ. Die lele wo mi die ba ligi Nɔmɔŋ jɔamɔŋ juokpenkpɔku sanvaha mana.

31 Die ba wa mɔa dɔ ba kɔv Pɔɔli. Womi Romani sojasisi jakɔvɔŋ die dɔ wɔŋ dɔ waagɔŋ bala ka nan Jerusalemi ma.

32 Die v yi lagɔ lagɔ a nagɔ sojasi aŋaŋ nyɔŋkɔra batan ba chɔgɔ ga jigidieke kpɔkpaaku dɔ lagɔsɔna wa. Die kpɔkpaaku dɔ dene a ye jakɔvɔri aŋaŋ sojasisi die ba vaa Pɔɔli nɔgɔŋ.

33 Die sojasisi jakɔvɔri die dɔ ga a ga yigi Pɔɔli ta vaa ba bɔbɔ wa chɔrɔsɔ ale ta pɔasɔ ba dɔ, “Mɔna yine daa wa gie? Ta bia v yi?”

34 Die kpɔkpaaku dɔ nata tɔra tɔra. Die ba watɔ wɔa die sojasi jakɔvɔri dɔ ka biagɔ sɔba wudieke dɔ yine, die wɔa die v yi v sojasi nvaŋ dɔ ba yaa Pɔɔli a jɔaltɔ ga ba sojasisi jigiberisikiri.

35 Die ba kenne tɔgɔ ka sanvɔri kpɔkpaaku die dɔ wa faasɔ tɔagɔ die wɔa sojasisi die dɔ nagɔ Pɔɔli a chii.

36 Die kpɔkpaaku die dɔ dɔ ba kɔvaŋ a nata dɔ, “Nɔ kɔv wa! Nɔ kɔv wa!”

Pɔɔli die dɔ bala wɔa a yi kpɔkpaaku dene

37 Die sojasisi die dɔ bala ba yaa wa juu wo, v pɔasɔ jakɔvɔri dɔ, “N nan biagɔ a balɔ wɔŋ a yi fɔ?”

Jakɔvɔri die dɔ pɔasɔ wa dɔ, “Lalta fɔ yi a biagɔ bala Giriiki jabalɔkɔŋ?”

38 Daa fɔ yine Ijipiti vuoke die dɔ vana waagɔŋ dɔ nan tɔŋgbanɔka mi sanɔa dieke dɔ tianna wa

ta die dɔ vuokɔɔla tuse anɔsa nɔŋŋa a yaa ba juu haɣɔyɛŋ?”

³⁹ Pɔɔli die dɔ yɔŋŋi balɔ dɔ, “Manɔŋ n yiwo juu vuonɔ, ta ba mɔrɔ mɔŋ Taasusi ma, tɔgɔkrɔŋ dieke dɔ benne Silisia tɔŋgbaŋ ma. N juɔsa fɔ, yi mɔŋ sien aŋ n balɔ wɔa a yɔ kpɔkpaaku.”

⁴⁰ Die sojasisi jakɔɔrɔ die dɔ yi wa sien, die Pɔɔli dɔ haɣɔ zie a naɣɔ ɔ nuuŋ a diiŋ kpɔkpaaku ta balɔ ba dɔ ba tarɔ watɔ. Die ba tarɔna watɔtɔ Pɔɔli die dɔ naɣɔ juu vuosi jabalɔkɔŋ a bala wɔa a yɔa ba:

22

¹ “N chɔamba aŋaŋ n zɔalɔŋ nɔ wɔmma wudieke n bala n balɔ a yɔ nɔ wa.”

² Die ba wɔnna ɔ bala juu vuosi jabalɔkɔŋ a yɔa ba wa, die ba tarɔ sɔmm. Womi Pɔɔli dɔ baarɔ dɔ,

³ “N yiwo juu vuonɔ, ta ba mɔrɔ mɔŋ Tasusi tɔŋ dieke dɔ benne Silisia tɔŋgbaŋ ma, ama ta ba wubi mɔŋ Jerusalemi ka gie mi. N dɔdagɔrɔ die yiwo Gamaliali ta die ɔ mɔŋŋɔ a dagɔ mɔŋ tɔ chɔɔŋkɔɔlɔba mɔraha. Ta die maŋ paalɔ dɔa Nɔmɔŋ aŋaŋ nɔŋŋmɔna sɔba nɔ mana dɔ dɔna die wo jinne.

⁴ Ta die mugise vuodieke mana die dɔ dɔna tɔ Yɔmɔtɛŋ sieku ta kɔɔ batanɔ gbanɔ. Ta die yigi ba dembisi batanɔ aŋaŋ hɔgɔba batanɔ a ligi be dansarɔka sɔŋ.

⁵ Nɔmɔŋ kɔkaabɔtɔba jakɔɔrɔ aŋaŋ tɔka nyɔŋkɔraha nan dii siara dɔ dɔ yiwo wusie. Die ba ŋaŋ yɔ mɔŋ gbanɔtɔ gbanɔ dɔ n yaa ga juu vuosi nɔŋŋandɔɔrɔba die dɔ benne Damasikusi ma wa jigɔŋ, amɔ n nan bɔaɣɔ yigi vuodiekemba

dɪ dɪna tɪ Yɔmɔtien sieku mi a yaa ba a yinɔi keɔ Jerusalemi aɔ ba datɪ ba tɪbɪ.

Pɔɔli die dɪ bala v tarɔɔɔ wɪa dene

⁶ “Die daaɔ kaanɪ yaa gamma agbaa saɔɔa die maɔ ga gbige Damasikusi, womi die chaankpenkpuɔ die dɪ nyɔɔɔ bɔnyɪ a chaan gilin maɔ.

⁷ Die maɔ nan tɔɔbaɔ ta die wɔɔ lɔlɔ dɪ balala a yɪa maɔ dɪ, ‘Sɔɔli, Sɔɔli bɪa wɪa fɔ mugise maɔ?’

⁸ Die maɔ yinɔi a balɪ dɪ, ‘Mɪnɪa yine fɔ n Yɔmɔtien?’ Ta die v yinɔi a balɪ maɔ dɪ, ‘Manɔ n yiwo Yisa, Nazeriti vuoɔe, manɔ n yine vuodieke fɔ mugisinene wo.’

⁹ Die vuodieɔemba die dɪ beelinene maɔ die ye chaanɔv ama die ba ka wɔɔ lɔlɔ.

¹⁰ Die maɔ pɪasɪ dɪ, ‘N Yɔmɔtien, bɪa fɔ yaala n yi?’ Womi die v balɪ a yɪ maɔ dɪ, ‘Hagɪ a ga Damasikusi, dɪ yi fɔ keɔ tɔɔ mi ba nan dagɪ fɔ fɔ bala fɔ yi wudieke.’

¹¹ Die chaanɔv die faasɪ nyɔɔɔ maɔ die maɔ yɪɔ. Die wɪa manɔ aɔaɔ vuodieɔemba dɪ chɔnnana wa die dɪ datɪ n nuuɔ a yaa maɔ a ga Damasikusi ma.

¹² “Daa wɔnyɪ die benne mi ba wasa wa Ananiasi. Die v yiwo vuodieke dɪ jɪanna Nɔma aɔaɔ wusie ta dɪ Mosisi mɪraha ta Juu vuosisi mana die dɪ benne Damasikusi ma die faasɪ yɪa wa jɪma.

¹³ Die v keɔ a zie n jigin ta baarɪ dɪ, ‘N zɔa Sɔɔli, yesime bɪbra.’ Lele womi die maɔ bɪagɪ yese.

14 Womi Ananiasi die dɛ balɛ a yɛ mɛn dɛ, ‘Nɛmɛn dieke tɛ chɔɔŋkɔsɔlɛba dɛ jɛanna wa vɔarɛna fɔ dɛ fɔ sɛmma wudieke ɔ yaalala dɛ fɔ yi. Ʋ vɔarɛ fɔ mɛn dɛ fɔ ye Masia wa ta bɛ wɔn ɔ gban gban ɔ lolɛn.

15 Dɛ mɔ fɔ balɛ vuon mana wudieke fɔ yene ta wɔn wa.

16 Ta lele bia fɔ bɛ chɛsa? Hagɛ an n sɛ fɔ Nɛmɛn nyaabu, an Nɛmɛn vaa fɔ wɔbɛatɛ a chaa fɔ fɔ jɔsɛna wa wɛa.’

17 “Ta die man yinɛi ga Jerusalemi a ga juu Nɛmɛn jɛamɛn juokpenkpɛkɛ sɔn dɛ n jɔsɛ Nɛmɛn. Mi die man daansɛ

18 a ye tɛ Yɔmɔtien dɛ bala a yɛa mɛn dɛ, ‘Yɛ lagɛ lagɛ a nyɛn Jerusalemi ma, dama dɛ yi fɔ bala ba n wɛaha ba kaan tuo dii.’

19 Die man yinɛi a balɛ dɛ, ‘N Yɔmɔtien ba wɔn sɛba dɛ die n nɛan gara Nɛmɛn jɛamɛn juone me a yige ta nɛga vuodiekemba dɛ tuone fɔ a dii wo.

20 Ta sanɛa dieke die ba kɔna fɔ daansɛatien Sitiiveni wa die n gban bie mi ta saagɛ dɛ ba kɔsɔ wa, ta die zie a gbarɛ kɔkɔsɔrɛba nyinyeeke.’

21 Ama die tɛ Yɔmɔtien die dɛ balɛ a yɛ mɛn dɛ n gamma, ta yɛ mɛn nɔan dɛ ɔ nan yaa mɛn a ga saasaa vuodiekemba dɛ kana ka yi Juu vuosisi jigin.”

22 Die kpɛkpaaku die dɛ wɔmma Pɔɔli a ga tugɛ sanɛa dieke ɔ bala naa a kpatɛ wa. Womi die ba piili a nata dɛ, “Nɛ kɔsɔ daa wa gie ɔ ka mɔ dɛ ɔ bemme ɔ mɛsɛ ma.”

23 Die ba keese ta naga ba garɛtɛ viise nɛmɛnsikpen ta yɔɔra tantɛ a taana nɛmɛnsikpen.

Pɔɔli aɲaŋ Romanisi sojasisi jakuɔri wɔa

²⁴ Die Romani sojasisi jakuɔri die dɛ yi nɔaŋ dɛ ba naŋ Pɔɔli a juu juoku me ta tɛbi wa aɲaŋ kpaasiŋ. Amɔ ɔ nan balɛ wudieke ɔ yine wo ta Juu vuosi gie dɛ nata aɲaŋ wa.

²⁵ Die ba bɔbi wa a duɔŋ dɛ ba tɛbi wa wa die ɔ pɔasi sojasisi nyɛkɔraha wɔnyɛ dɛ zene mi dɛ, “Mɔra yi sien muŋ dɛ nɛ tɛbi vuodieke Romani naaŋ wa dɛ yɛna wa sien ta ye ka dii ɔ sariya?”

²⁶ Die sojasisi jakuɔri dɛ wɔnna naa wa die ɔ ga ba nuŋanduɔrɔ jigɛŋ a baari dɛ, “Bɛa fɔ yie? Daa wa gie yiwo vuodieke ta Romani naaŋ wa dɛ yɛna wa sien.”

²⁷ Sojasisi nyɛkɔra nuŋanduɔrɔ wa die dɛ ga Pɔɔli jigɛŋ a pɔasi wa dɛ, “Balɛ muŋ, yiwo vuodieke ta Romani naaŋ wa dɛ yɛna sien?” Pɔɔli die dɛ yɛŋŋi a baari dɛ, “Wa.”

²⁸ Sojasisi nyɛkɔra nuŋanduɔrɔ wa dɛ baari dɛ, “Manuŋ n tɔŋ wo ligire pam ta wa biruŋ vuodieke Romani naaŋ dɛ yɛna sien.” Ama Pɔɔli die dɛ yɛŋŋi a balɛ wa dɛ, “Manuŋ nuɔŋ ba wɔŋ mɔri muŋ muŋ aɲaŋ kanuŋ sieku.”

²⁹ Die dembiŋ diekemba dɛ mɔnana dɛ ba tɛbi wa ta pɔasi wa wɔpɔasi ka ha die dɛ yɛŋŋi kuɔŋ lagɛ lagɛ. Ta die ŋmaamuŋ die yigi sojasisi nyɛkɔraha nuŋanduɔrɔ wa gbaŋ die ɔ muŋŋuna dɛ ɔ vaa ba bɔbi wa vuodieke Romani naaŋ wa dɛ yɛna wa sien aɲaŋ chɔrɔmaha wɔa.

Die ba dine Pɔɔli sariya dene

³⁰ Die ka tɔnɔɔsa die sojasisi nyɛkɔraha nuŋanduɔrɔ wa dɛ yaala ɔ muŋŋi wudieke wɔa Juu vuosisi nuŋanduɔrɔba die dɛ bala dɛ Pɔɔli

yi chɔɔsɔ mɔŋ. Die wɔa die ɔ vaa ba vuari chɔɔmahaha Pɔɔli ma ta die yi nɔaŋ dɔ Nɔmɔŋ kɔkaabitɔba nyɔŋkɔraha aŋaŋ tɔka nyɔŋkɔraha lagɔŋ. Womi die ɔ yaa Pɔɔli a ken juu ta vaa ɔ zie ba nɔŋŋa.

23

¹ Pɔɔli die dɔ daansi nyɔŋkɔraha die dɔ lagɔsɔna wa nine mi die ta die ken a baari dɔ, “N nɔmballi, n ka chɔɔɔya n sɔŋ ma yaa gamma n berinɔ Nɔmɔŋ nɔŋŋa a yaa ken tɔgɔ jinne.”

² Die Nɔmɔŋ kɔkaabitɔba jakɔɔŋ Ananiasi die dɔ yi vuodiekemba dɔ zene Pɔɔli lɔgɔri nɔaŋ dɔ ba nɔgɔ ɔ nɔaŋ ma.

³ Pɔɔli die dɔ balɔ a yi wa dɔ, “Fɔnɔŋ gaamɔŋ dieke ba pentine jayɔalɔŋ a zien, Nɔmɔŋ nan nɔgɔ fɔnɔŋ. Kalɔ wa giena a die mɔŋ sarɔya aŋaŋ Mosisi mɔraha ta bɔ balɔ dɔ ba nɔgɔ mɔŋ ta chɔɔsɔ mɔraha dama tɔ mɔraha ka yi sienɔ dɔ ba nɔgɔ vuɔŋ.”

⁴ Dembinɔ diekemba dɔ zene gbigi Pɔɔli wa die dɔ balɔ wa dɔ, “Fɔ ka sɔba a baari dɔ zɔa wa Nɔmɔŋ kɔkaabitɔba jakɔɔŋ?”

⁵ Pɔɔli die dɔ yinɔŋi a balɔ ba dɔ, “N nɔmballi, n ka sɔba a baari dɔ ɔ yiwo Nɔmɔŋ kɔkaabitɔba jakɔɔŋ. Nɔmɔŋ gbaŋkɔ balɔ tɔ dɔ tɔ da ken a balɔ wobɔati a yi tɔ nɔŋŋandɔsɔrɔba.”

⁶ Die Pɔɔli dɔ mɔŋŋuna dɔ lagɔŋkɔ nyɔŋkɔraha batanɔ die yiwo Sadusisi ta batanɔ dɔaŋ dɔ yi Farasisi die ɔ baari dɔ, “N nɔmballi n yiwo Farasi vuɔŋ ta bɔ yi Farasisi vuɔŋ bɔa. Ba die mɔŋ sarɔya giena dama n tuo dii mɔŋ dɔ kunti nan daansi hagɔ kuŋ me.”

7 Die ɔ bala naa kpatɩ wa, nɩnhagurɩŋ die dɩ nan Farasisi anan Sadusisi sunsun ta die ba puo bule.

8 (Dama die Sadusisi vuosisi die tuo dii dɩ kunti kaan daansi hagi kun mi ta bi baari dɩ malakasi yaa haalɩti wori: Ama Farasisi vuosisi nɩŋ die tuo wo wɩa ataa wa gie mana a dii.)

9 Die wɩa die ba wa faasi nata ta mɩraha didagurɩba batan die dɩ yine Farasisi vuosisi die dɩ hagi zie ta baari dɩ, “Tɩnɩŋ tɩ ka ye wudieke daa wa gie dɩ yine chɔɔsɩ, dɩ nan biagi yi haalɩŋ yaa malaka bala wɩaha a yɩa wa.”

10 Die nɩnhagurɩbɔ die dɩ wa faasi ga tua ta nmaamɩŋ die dɩ yigi sojasisi nyɩŋkuraha nɩŋnandusɩrɔ wa dɩ ba nan ken yi Pɔɔli danɩa. Die wɩa die ɔ yi nwan dɩ ɔ sojasisi juu kpɩkpaaku sun a gbatɩ Pɔɔli a taan a nagi wa a yɩŋŋi ga ba jigiberisikiri.

11 Ka yun tɩ Yomɔtien die dɩ ken zie Pɔɔli jigɩŋ a baari dɩ, “Da vaa nmaamɩŋ yalla fɔ, sɩba die fɔ bala n wɩa die Jerusalemi ma wa die gban gban fɔ nan balɩ n wɩa Romi ma.”

Die ba sanna dɩ ba kɔɔ Pɔɔli dene

12 Ka tunvɔɔsa sukɔɔŋ Juu vuosi batan die lagɩsɩ a san. Die ba huɔ dɩ ba kaan dii jadiikin yaa a nyu nyaan a ga tugi sanɩa dieke ba baan nan kɔɔ Pɔɔli.

13 Die vuodiekemba die dɩ sanna wa die tɩan vuosi banɩsɩ-nɩsa.

14 Die wɩa die ba ga Nɩmɩŋ kɩkaabitɩba nyɩŋkuraha anan tɩka nyɩŋkuraha jigɩŋ a baari dɩ, “Tɩ lagɩŋ huɔ mɩŋ dɩ tɩ kaan dii jaan mana a ga tugi sanɩa dieke tɩ baan nan kɔɔ Pɔɔli.

15 Die wɔa nɔnɔ aɲaɲ lagɔŋkɔ nyɔŋkɔraha ga Romani sojasisi jakɔɔri jigɔɲ a paali balɔ sɔba nɔ yaala nɔ paali ye wudieke ɔ yine a chɔɔsɔ. Ta balɔ ba dɔ ba yaa wa keɲ nɔ sariya diile jigɔɲ. Ama tɔ nan yi siri dɔ tɔ kɔɔ wa ta ɔ wa keɲ juu giena.”

16 Ama die Pɔɔli taa bɔa die dɔ wɔɲ ba saɲkɔ, die wɔa die ɔ ga sojasisi jigiberisikiri a balɔ Pɔɔli.

17 Pɔɔli die dɔ wɔnna naa wa die ɔ wa sojasisi nyɔŋkɔraha wɔnyɔ a balɔ yɔ wa dɔ, “Yaa dalɔakɔri gie a ga jakɔɔri jigɔɲ, ta ɔ yaa wa wɔɲ a baa ɔ balɔ wa.”

18 Ta nyɔŋkɔraha wɔnyɔ wa die dɔ ɔ nɔɲɲa a yaa wa a ga jakɔɔri jigɔɲ a balɔ wa dɔ, “Pɔɔli vuodieke dɔ benne dansarɔka ma wa wana mɔɲ, a balɔ mɔɲ dɔ n yaa dalɔakɔri gie a keɲ fɔ jigɔɲ dama ɔ yaa wɔɲ a baa ɔ balɔ fɔ.”

19 Jakɔɔri die dɔ yigi ɔ nuun me a yaa wa nyɔɲ lɔgɔɲ a pɔasi wa dɔ, “Bɔa wɔɲ fɔ yaala fɔ balɔ mɔɲ?”

20 U yinɲi a balɔ wa dɔ, “Dembisi batanɲ sannana dɔ ba keɲ balɔ fɔ dɔ sorɔɲ fɔ yaa Pɔɔli a keɲ sɔɔɲ juu vuosisi nyɔŋkɔra lagɔŋkɔ jigɔɲ. Ba nan paali yi sɔba ba yaala ba sɔmma wudieke ɔ paali a yi chɔɔsɔ.

21 Ama da keɲ a tɔgɔɲ ba dama dembisi tɔaɲ banɔsɔ-nɔsa lɔburɔna a gbarɔ wa. Dama ba hɔɔya mɔɲ dɔ ba kaanɲ dii jaan yaa a nyuu nyaanɲ a ga tɔgɔ saɲɲa dieke ba baanɲ nan kɔɔ wa. Ta lele ba wa yiwo siri dɔ ba yi wudiekemba ba sanna wa ta chɔsa wudieke fɔ baanɲ nan balɔ.”

22 Jakɔɔri die dɔ baari dɔ, “Da keɲ balɔ vuonɲ mana dɔ balɔ mɔɲ wɔri gie.” Ta die taanɲ wa ɔ

ga.

Die ba yalla Pɔɔli a ga vuokpɔɔn Felikisi jigijn dene

²³ Womi die jakɔɔri die dɪ wa ɔ nyɪnkɔra bale a balɪ ba dɪ, “Nɪ vɔari sojasi kɔbɪsɪ-le aɲaɲ duunɟalɪtɪɲ baɲɪsɪ-yɔpɔyɪ aɲaɲ tɪɲtaariɲ kɔbɪsɪ-le aɲ ba ga Siisiria yuku gie yaa gamma bimbilimiɲ awayɪ saɲɲa.

²⁴ Ta nɪ yaalɪ duune a yɪ Pɔɔli aɲ ɔ ɟɔalɪ ta nɪ mɪɲɲɪ a daansɪma wa a yaa ga tɔɟɪ vuokpɔɔn Felikisi jigijn.”

²⁵ Jakɔɔri die dɪ maagɪ gbanɪɲ dɪ:

²⁶ Manɪɲ Kolodiasi Lisiasi waasa fɔnɪɲ vuokpɔɔn Felikisi.

²⁷ Juu vuosi batan die yigine daa wa gie a mɪa dɪ ba kɔɔ wa. Ama die n mɪɲɲɪna dɪ ɔ yiwo vuodieke Romani naan wa dɪ yɪna sien, die wɪa man aɲaɲ n sojasi batan dɪ ga gbatɪ wa taan.

²⁸ Die n tɪɲ yaala n sɪmma wudieke ba bala dɪ ɔ yi chɔɔsɪ wa, die wɪa die man yaa wa a ga ba nyɪnkɔra lagɪɲko jigijn.

²⁹ Die man mɪɲɲɪ dɪ ɔ ka yi wudieke dɪ mɔna dɪ ba kɔɔ wa yaa ba nagɪ wa yi dansarɪka sɔɲ; die ba balala wudieke a galɪma wa die yiwo ba gban gban ba mɪraha wɪa.

³⁰ Die man wɔɲ dɪ Juu vuosi batan sama mɪɲ dɪ ba kɔɔ wa, man tɔɲ dɪ ba yaa wa ken fɔ jigijn. Ta balɪ vuodiekemba dɪ galɪnnana wa dɪ ba yaa wɪurɪ a ken fɔ jigijn.

³¹ Sojasisi die dɛ yi wudieke jakuɔri die dɛ bala wa, ta die nagɛ Pɔɔli yuku mi a yaa ga Antipatirisi tɛŋ ma.

³² Ka tunvɔsa die sojasisi die dɛ chunna nagɛsɛ die dɛ yinɛi a keŋ ba jigiberisikiri ta vaa duunɔalɛba dɛ ba gamma aŋaŋ Pɔɔli.

³³ Die ba nagɛ wa a ga Siisiria ta die nagɛ gbanɔu a yi vuokpuɔu Felikisi ta nagɛ Pɔɔli yi v nuusi me.

³⁴ Vuokpuɔu die dɛ karɛŋ gbanɔu ta die pɛasɛ Pɔɔli tɛɔdieke v nyɛna. Die v muɛɛna dɛ Pɔɔli nyɛŋ wa Silisia tɛŋbaŋ ma wa,

³⁵ v baari dɛ, “N nan wɔŋ fu wɛaha dɛ yi vuodiekemba dɛ galɛnnana fu wa dɛ keŋ.” Die v balɛna kvaŋ chaŋ die v yi nvaŋ dɛ ba yaa Pɔɔli a ga yi naaŋ Herodi tigin me a gbarɛ wa sɛba dansarɛka vuon.

24

Juu vuosisi die dɛ galɛnnana Pɔɔli vuokpuɛ Felikisi nɛŋa dene

¹ Ka daraa anɔ kvaŋ chaŋ Nmuɛ kɛkaabɛba jakuɔŋ Aniasi aŋaŋ ba nyɛkɔraha batan aŋaŋ lɔya wɔnyɛ ba wasɛnana Tetulusi die dɛ ga Siisiria ta ga vuokpuɛ Felikisi jigin dɛ ba balɛ wudieke Pɔɔli dɛ yine a chɔvɛ.

² Die wɛa die ba wa Pɔɔli a keŋ juu ta Tetulusi die dɛ wa bala Pɔɔli dɛ yine wudieke wo dɛ:

“Jakɔŋ Felikisi, fu wɛa yine tɛ tɛŋbaŋka gie dɛ fɛalɛ ta fu бага dɛ benne tɛ ma wɛa fu wɔnsa tɛŋbaŋka.

³ Tɛ mana nine suuliye aŋaŋ wudieke fu yine wo ta tɛ waasa fu.

4 N ka yaala n chvstı fı saŋŋa ama ko dii suguru aŋaŋ tı ta fı wŋ tı waha gie bita.

5 Tı ye ta daa wa gie yiwo vuobtaŋ ta yi jiginmabırv ta vasa Juu vuosisi dı waga tıngbanka gie mana. Wŋnıŋ v bı yiwo Nazarenesi jıamıŋ nıŋhandısrıv gban.

6 Die v mıa dı v chvstı Nıııŋ jıamıŋ juokpenkpıkv, die wıa tı yigi wo. ((Die tı tıŋ yaala tı dii v sarıya aŋaŋ tı gban gban tı mıraha dı dagına die wo

7 ama ta sojasisi jakvŋ Lisiasi die dı keŋ juu aŋaŋ tvan a gbatı wa nıŋ tı jigin.

8 Naa kvan chaan Lisiasi die dı yi nvan dı vuodiekemba dı balala dı v yiwo bıabv keŋ fı nıŋŋa.)) Dı yi fı pıası daa wa gie fı gban nan dı sıba wudieke tı balala dı v yiwo mana yiwo wusie.”

9 Die Juu vuosisi die dı lagısrına mı die dı baarı dı waha mana yiwo wusie.

Pvli die dı balı a vvarı v gban dene

10 Mı die naan wa die dı nagı v nuun a diin Pvli dı v balı wıa. Die v piili dı:

“N sıba a baarı fı yine tıııŋ Juu vuosi sarıya diiru bına pam, die wıa n yaa svgrıfıalıŋ dı n balı vvarı n gban fı naalıkv gie me.

11 Dı yi fı yaala, nan bıagı a pıası a sımma dı ka ka tıan daraa ban aŋaŋ ale die man jbalı ga Jerusalemi dı n ga jıan Nıııŋ.

12 Die Juu vuosisi die ka ye mıŋ ta n nıga nınhagırvıŋ aŋaŋ vuon Nıııŋ jıamıŋ juokpenkpıkv svŋ yaa a lagısa vuosi a vasa ba

sunyuruj di haga Nmuj jiamuj juone me yaa tika sunj.

13 Ba kaan biagi a dagi di nmunchibisi dieke ba chibina a yi muj wa yiwo wusie.

14 Manuj n bala ni di sie dieke n dina ta Juu vuosisi di bala di die sieku ka vuna wa ama manuj n ye ko jama ti chowkubulin Nmuni. Wudieke mana di maagina Mosisi muraha gbanji sunj anan Nmuj naazbaliba gbanji sunj wa, n yi a mana yada muj.

15 N yaa tama siba vuosi gie, di Nmuj nan daansi vaa vuovuna yaa vuobati hagi kunj me.

16 Die wia n mia muj di n yi wudieke di muna Nmuj anan vuota nija ta ka chulya n sunj ma.

17 “Die n nyina Jerusalemi a yvasi wa wia, manj yinji ga anan piini di n yi zoolntielin mi ta bi yi kaaba a yi Nmuj.

18 Die n wonsina n gbanj a kpati wa ta die bie Nmuj jiamuj juokpenkpuku suku ta die yie kaabaha die ba juu ye muj. Sanja mi ta vuosi ye ka dala mi ta wati die di wori.

19 Ama Juu vuosi batan die di nyina Asia tunghan ma gbanj die bie mi sanja mi: ta du yi die ba ye n chubun ka tun mu ba kenj gie a kenj bal chubun muj.

20 Yaa vaa vuodiekemba di benne gie dagi wudieke a yine a chubun sanja dieke n zene ba nyinkoraha nija wa.

21 Die ba ka ye wudieke n chubun ntaala wabalumuj nyuna ma manj bal ba sunj di, ‘Ni die muj saruya jinne dama n tuone a dii di kunti nan daansi hagi kunj me wo.’ ”

²² Felikisi die sɔba tɪ Yɔmɔtien sieti wɪa ta die vaa wɪurɪ ta baarɪ dɪ, “N nan balɪ wudieke n yalla dɪ yi sojasisi jakɔɔn Lisiasi dɪ kenɪ tɔgɪ.”

²³ Ta die yi soja dieke dɪ gbarɪna Pɔɔli nɔan dɪ ɔ gbarɪ wa, ama ta vaa Pɔɔli bemme ɔ dɔnɔnɔ ta vaa ɔ zɔalɪn yɪma wa jadieke ɔ yaalala.

Pɔɔli die dɪ bala wɪa a yi jakɔɔn Felikisi anan ɔ hɔgɔ dene

²⁴ Daraa a nɔmɪna kɔanɔn chaanɔn, jakɔɔn Felikisi dɪ kenɔn ananɔn ɔ hɔgɔ Dirusila, vuodieke dɪ yine Juu vuonɔn ta die vaa ba wa Pɔɔli ɔ kenɔn, ta Pɔɔli die dɪ bala yaa gamma vuonɔn dɪ baanɔn nan yi Yisa Masia yada dene. Ta wɔnɔnɔn Felikisi die dɪ wɔmma.

²⁵ Ama Pɔɔli die dɪ bɪ bala yaa gamma vɔnɔnɔn yiile ananɔn yigi n gbanɔn ananɔn dɔnɔnɔn kpatɪ sarɪya diile wɪaha, nɔmaamɔn die dɪ yigi jakɔɔn Felikisi ɔ baarɪ dɪ, “Lele nan bɪagɪ ga. N nan bɪ wa fu manɔn kenɔn ye sienɔn.”

²⁶ Ama Felikisi sanɔka mi die yile dɪ Pɔɔli nan kpatɪ wa ananɔn ligire, die wɪa ɔ nɔnɔn wa wa mɔnɔn, ɔ ananɔn wa dɪ bala wɪa.

²⁷ Ka bɪna ale kɔanɔn chaanɔn Posiwosi Fesitusi die dɪ tuo vuokpɔnɔn Filikisi nanɔn ma a zie. Ama vuokpɔnɔn Filikisi die dɪ balla ɔ vaa tɔmaha, die ɔ yaala Juu vuosi yallɔma sɔgɪfɪalɔn ananɔn wa, die wɪa die ɔ vaa Pɔɔli dansarɪka sɔnɔn.

25

Pɔɔli die dɪ nagɪna ɔ wɪa a poli ga naanɔn Siiza jigɪnɔn dene

¹ Jakɔɔn Fesitusi die dɪ kenne Siisiria, ka daraa ataa kɔanɔn chaanɔn ɔ nyɔnɔn mi ta jɔbalɪ ga Jerusalemi.

2 Mi die Nɔmɔn kɔkaabɔtɔba nyɔnkɔraha aɔaɔn Juu vuosi nyɔnkɔraha die dɔ ken Fesitusi jigɔn a chɔbɔ nɔmɔnchɔbɔsɔ a yɔ Pɔɔli ta die jɔɔsɔ Fesitusi dɔ

3 ɔ vaa Pɔɔli ken Jerusalemi ma. Die ba jɔɔsɔ wa dɔ ɔ yi naa dama die ba wɔn saɔn mɔn dɔ ba lɔbɔrɔ a kɔsɔ Pɔɔli sien me mɔn.

4 Fesitusi die dɔ yɔnɔnɔ a balɔ dɔ, “Pɔɔli bemme dansarɔka sɔn Siisiria, ta n gbaɔn n nan yɔnɔnɔ a ga mi daraa ale ka gie nɔaɔn.

5 Die wɔa, nɔ vaa nɔ nɔnɔnɔndɔsɔrɔba batɔn ga aɔaɔn mɔn Siisiria a ga balɔ wudieke ɔ yine, dɔ yi ɔ yi wɔn a chɔɔsɔ.”

6 Fesitusi die dɔ bɔ dii daraa anɔ yaa daraa baɔn ba jigɔn ta die nyɔn ga Siisiria. Ka tɔnɔvɔɔsa die ɔ juu kalɔ ɔ sarɔya diile gbaɔnɔ ma ta yɔ nɔaɔn dɔ ba yaa Pɔɔli ken juu.

7 Die Pɔɔli dɔ kenne juu wo die Juu vuodiekemba dɔ nyɔna Jerusalemi a ken wo dɔ zie a gilɔn wo, a piili bala wɔbɔtɔ a chɔɔsa wa, ama die ba ka biagɔ dagɔ dɔ ba wɔrɔ yiwo wusie.

8 Die wɔa Pɔɔli die dɔ bala dɔ ɔ gbatɔ ɔ gbaɔn dɔ, “Manɔn n ka yi wɔn a chɔɔsɔ Juu vuosi mɔraha yaa Nɔmɔn jɔamɔn juokpenkɔrɔkɔ jaɔn yaa Romani vuosi naakɔrɔka.”

9 Ama Fesitusi die dɔ yaala ɔ yi aɔn Juu vuosisi sɔn fiakɔ, die wɔa die ɔ pɔasɔ Pɔɔli dɔ, “Nan dɔ yaala fɔ ga Jerusalemi aɔn n ga dii fɔ sarɔya aɔaɔn wɔaha gie mi?”

10 Pɔɔli die dɔ baarɔ dɔ, “Aayɔ, n yaala Romani naakɔrɔn gbaɔn dii n sarɔya. N ka yi wɔn a chɔɔsɔ Juu vuosisi sɔba fɔ gbaɔn gbaɔn fɔ sɔbɔna dene.

11 Dɔ yi maŋ chɔsɔ wa ba mɔraha ta yi wudieke dɔ mɔna kuŋ n tuŋ kaan baari nɔ da kɔsɔ muŋ. Ama dɔ yi wudieke ba bala dɔ n yiye wo dɔ ka yi wusie, vuon wori a baan nan biagi a nagɔ muŋ a yi ba nuusi me. Ama lele n juusa dɔ nɔ vaa Romani naakpuŋ Siiza gban gban dii n sariya.”

12 Womi Fesitusi aanŋ lagɔku nyɔkɔraha dɔ ye taŋ ta ɔ yinŋi balɔ dɔ, “Fɔnɔŋ juusɔya muŋ dɔ nan nagɔ fɔ wurɔ a poli ga naakpuŋ Siiza jigin, die wɔa ba yaa fɔ ga ɔ jigin.”

Pɔɔli die dɔ balla wɔa a yi naan Agiripa aanŋ ɔ hɔgɔ dene

13 Die daraa ale kɔan chaan, naan Agiripa aanŋ ɔ hɔgɔ Beniisi dɔ keŋ Siisiria dɔ ba kaagi jakɔn Fesitusi.

14 Die ba yine daraa ŋmɔna mi, ta Fesitusi die dɔ keŋ balɔ Pɔɔli dɔ benne wudieke ma a yi naan Agiripa dɔ, “Felikisi vaa wa daa wɔnyɔ giena dansarɔka sɔŋ,

15 ta die maŋ ga Jerusalemi Nmuŋ kɔkaabitɔba nyɔkɔra aanŋ Juu vuosi nyɔkɔra dɔ keŋ n jigin a baari dɔ n dii ɔ sariya a baari dɔ ɔ chɔsɔya.

16 Ama die maŋ yinŋi balɔ ba dɔ tunuŋ Romanisi mɔra wo sien dɔ ba nagɔ vuodieke vuosi dɔ balala dɔ ɔ yiwo wɔbɔan a yi ba nuusi me, ta ba ye ka yaa wa ga sariya diile jigin ta wɔnɔŋ aanŋ ba tuoli taŋ dɔ ɔ balɔ a vɔari ɔ gban.

17 “Die wɔa die ba kenne giena wa die n ka chɔsɔ sanŋa, ka tunvɔsa die maŋ juu kalɔ n sariya gbanɔ ma ta yi nɔan dɔ ba yaa Pɔɔli a keŋ.

18 “Ama vuodiekemba die dɩ balala a chɔɔsa wa wa dɩ hagɩna zie dɩ ba balɩ wudieke ɔ yine wo, die ba ka balɩ wɔɔɔɔɔɔ diekemba n yilinene dɩ ba nan balɩ wa.

19 Ama die ka yiwo nɩnhagɩɩɩ ba nɩgɩna aɩaɩ wa yaa gamma ba gbaɩ gbaɩ ba jɩamɩɩ aɩaɩ daa wɔɔɩɩ die dɩ kpine ta ɔ saɩɩ dɩ dɩ Yisa wɩa, vuodieke Pɔɔli dɩ bala dɩ ɔ bie ɔ mɩsɩ ma.

20 “Die n zɩ n baɩɩ nan dii sarɩyaka dene wɩa, die maɩ pɩasɩ Pɔɔli dɩ ɔ nan dɩ yaala ɔ ga Jerusalemi aɩ n dii wo sarɩya mi.

21 Ama die ɔ baarɩ dɩ ba vaa ɔ bemme dansarɩka ma a ga tɔgɩ saɩɩa dieke Romani naakpɩka dɩ baɩɩ nan dii ɔ sarɩya ka. Die wɩa die maɩ yɩ nɔaɩ dɩ ba nagɩ wa yi dansarɩka sɔɩ giena a ga tɔgɩ saɩɩa dieke n baɩɩ nan yaa wa a ga Romani naakpɩka jigiɩ.”

22 Womi naaɩ Agiripa dɩ balɩ yɩ Fesitusi dɩ, “N gbaɩ n yaala n wɔɩ daa wa wɩaha a nyɩɩ ɔ gbaɩ gbaɩ ɔ nɔaɩ ma.”

Fesitusi die dɩ yiɩɩi balɩ dɩ, “Nan wɔɩ wa sorɩɩ.”

23 Ka tɔɩnɔɔsa naaɩ aɩaɩ ɔ hogɔ Beniisi die dɩ bobɩ aɩaɩ nyinyeeki dɔnsa a keɩ juu lagɩkɩ juoku me. Die sojasisi nyɩɩkɔra aɩaɩ tɩka nyɩɩkɔra die dɩ dɩ ba kɔaɩ a keɩ juu mi. Fesitusi die dɩ yɩ nɔaɩ ba yaa Pɔɔli keɩ juu.

24 Fesitusi die dɩ baarɩ dɩ, “Naaɩ Agiripa aɩaɩ vuodiekemba mana dɩ benne gie nɩ daansɩ daa wa gie. Juu vuodiekemba mana dɩ benne Jerusalemi aɩaɩ Siisiria keɩ wo n jigiɩ ta nata dɩ ɔ mɩ kɩɩ.

²⁵ Ama manɔŋ n ka ye wudieke ɔ yine a chɔɔsi ta mu kunɔ. Ta ɔ gbanɔ dɔ bala dɔ tɔ yaa wa ga Romani naakpɔka jiginɔ anɔ ɔ dii wo ɔ sariya ka. Die wɔa n sanɔya muɔ dɔ n yaa wa ga Romi.

²⁶ Ama n paali wo wudieke n baanɔ nan maagi yaa gamma daa wa gie wɔa a yaa ga yi Romanisi naakpɔka. Die wɔa manɔ yaa wa kenɔ nɔ mana nuɔna ananɔ funɔŋ naanɔ Agiripa. Tɔ kenɔ balɔ wɔru gie kpɔti n nan wa yaa wɔuɔ anɔ n maagi.

²⁷ Dama dɔ wo chɔanɔ anɔ n vaa dansarika vuonɔ ga naakpɔka jiginɔ ta kaanɔ biagiɔ dagɔ wudieke ɔ yine chɔɔsi.”

26

Pɔɔli die dɔ bala a gbatɔ ɔ gbanɔ Agiripa nuɔna dene

¹ Womi Agiripa die dɔ balɔ yi Pɔɔli dɔ, “N yi fu sienɔ dɔ fu balɔ a vuari fu gbanɔ.” Pɔɔli die dɔ nagi ɔ nuunɔ a diinɔ ta baari dɔ:

² “Naaɔ Agiripa! N sɔŋ fɔalya muɔ fu yɔna muɔ sieku gie dɔ n balɔ a vuari n gbanɔ fu nuɔna jinne, yaa gamma wudiekemba mana n gbanɔ gbanɔ n vuosi dɔ bala dɔ n yi chɔɔsi wa.

³ Funɔŋ fu sɔbɔna tɔnɔŋ Juu vuosi miraha ananɔ wudiekemba dɔ yine tɔ nunhagruɔŋ mana. Die wɔa n juɔsa fu, dii suguru ta fu womma wudieke n bala n balɔ naa.

⁴ “Die n yine buabinɔ a yaa ga muɔna Juu vuosi mana wɔŋ sɔba die n benne die n tɔngbanɔ ma ananɔ Jerusalemi ma.

⁵ Ba wɔŋ sɔba a yɔasi. Duɔ yi ba yaala ba nan biagiɔ dagɔ fu dɔ die n gutɔ wa Farasisi diekemba die dɔ muɔnuɔna a dia Nmɔŋ miraha.

⁶ Ama lele ba die muɲ sariya dama n yaa tama aɲaɲ nɔa dieke Nɲmuɲ dɪ yɪna tɪ chɔɔŋkɔsulɪba kɔruɲ ma wa.

⁷ Nɔari gie wɪa ta tɪnuɲ Juu vuosi buuriɲ baɲ aɲaɲ ale die dɪ yaa tama ta yile dɪ tɪ nan daansi yeke. Die wɪa tɪ jɪama Nɲmuɲ aɲaɲ nuɲɲmuɲa ɲmuɲtuasi aɲaɲ yuɲ mana. Jakɔɔɲ Agiripa, tamaka gie wɪa Juu vuosisi dɪ bala dɪ n chɔɔsiya muɲ.

⁸ Bia wɪa dɪ haguɪ a yɪ nɪ dɪ nɪ tuo a dii dɪ Nɲmuɲ vasa kunti dɪ haga kuɲ me?

⁹ “Piiliku me die n gbaɲ n muɲa muɲ dɪ n yɪ wɪuɲ mana a chɔɔsi Yisa vuodieke dɪ nyɪna Nazeriti wa saɲ.

¹⁰ Naa die maɲ yɪ Jerusalemi ma ma. Die maɲ tuose yiko gbaɲuɲ a nyɪna Nɲmuɲ kɪkaabitɪba nyɲkɔraha jigɪɲ ta die yige Nɲmuɲ vuosi pam a yie dansarɪka sɔɲ. Ba keɲ dii ba sariya ta baari dɪ ba kɔɔ ba n gbaɲ gbaɲ ɲaɲ guta wa vuodiekeɲba dɪ bala dɪ ba kɔɔ ba wa ma.

¹¹ “Saɲɲa mana n ɲaɲ mugisi be muɲ Nɲmuɲ juamɲ juone me dɪ ba chiisi dɪ ba ka dɪ Yisa. Die ba wɪa dɪ paala yaa muɲ sɪnyɪruɲ wɪa maɲ gara tɲɲgbaɲ gaasi a yaala ba jigɪɲ.

Pɔɔli die dɪ balɪ ba v tarɪɲuɲ wɪa

¹² “Naa wɪa, daaɲ kaanu die maɲ gara Damasikusi dɪ n mugisi Yisa didɪsɪruɲ aɲaɲ yiko dieke Nɲmuɲ kɪkaabitɪba nyɲkɔraha die yɪna muɲ ta bɪ yɪ muɲ nɔaɲ dɪ n yɪ wo.

¹³ Jakɔɔɲ Agiripa, die ka yiwo ɲmuɲsikpeɲ ta maɲ bie sien me a gara, ta die keɲ ye chaanuɲ nyɲuɲ ɲmuɲsikpeɲ a chaana a tɪaɲ ɲmuɲ,

ta nyɔɔɔsa ta taan gilin mun anan n siechontu chanchaalɔ.

14 Die ti mana die di nan tungban, ta die man won lɔlɔ di balɔ tunɔ Juu vuosi jabalɔkun ma di, 'Sɔɔli Sɔɔli, bia wɔa fu mugise mun? Di yiwo gaantɔ fu wagunana anan manɔ.'

15 "Die man yinɔi piastɔ di, 'N Yɔmɔtien, munta yine fu?' Ta ti Yɔmɔtien die di yinɔi a baari di, 'Manɔ Yisa fu mugise die.'

16 Ama hagu a zie fu nagɔɔ ma. N nyɔɔ fu jigin dama funɔ man vɔari di fu yi n tontontɔ. Yime siara a balɔ vuosi wudieke fu yene yaa gamma n wɔa jinne anan wudieke n baan nan dagɔ fu sorin daan.

17 N nan daansɔ gbatɔ fu a nyɔɔ Juu vuosi nuusi me anan buurigaasɔ dieke jigin n bala n tun fu nuusi me.

18 Funɔ yiwo vuodieke di bala vɔ yuori ba nine a vɔari ba nyɔɔ lumɔ ma a ga chaanɔ ma, a bi vɔari ba a nyɔɔ Sitaani nuusi me an ba juu Nmɔ nuusi me, an vɔ vaa ba wɔbiatɔ a chaa ba an ba gɔɔ vuodiekemba Nmɔ di vɔarinna wa ma, dama ba yine mun yada wa wɔa.'

Pɔɔli die di bala vɔ tɔuma wɔa dene

19 "Die wɔa, naan Agiripa, die n ka zetiye die n yene daansɔ dieke a nyɔɔ arizanna ma wa.

20 Die n wolɔn a mɔbi Nmɔ wɔvɔnaha a yi Damasikusi vuosi, ta die nyɔɔ ga Jerusalemi anan Judia tɔɔɔ mana. Naa kɔan chaan man ga mɔbi a yi vuodiekemba di kana ka yi Juu vuosisi. Wudieke n balla a yɔa vuosisi gie mana yiwo, ba vaa ba tumbiatɔ ta dia Nmɔ sien, ta

tɔmma tɔnvuna aŋ ka dagɪ sɪba ba sen vaa ba tɔmbiati aŋaŋ wusie.

21 “Naa wɪa die Juu vuosisi die dɪ yigi mɪŋ, die n ŋaana bie Ŋmɪŋ jɪamɪŋ juokpenkpɔkɔ sɔŋ, ta die yaala ba kɔv mɪŋ wa.

22 Ama Ŋmɪŋ sunŋine mɪŋ dene a ken tɔgɪ jinne daari gie maŋ zie dɪ n balɪ wusie a yɪ vuon mana, wabɪti aŋaŋ hagɪrtielin. Wudieke n bala aŋaŋ wudieke Ŋmɪŋ naazɔalɪŋ aŋaŋ Mosisi die dɪ balla a nan yiwo, yiwo jabalɪmɪŋ.

23 N balɪ ba Ŋmɪŋ Vuovɔarɪkɪŋ Masia wa die dɪ bala v gbalɪgɪ gbalɪgɪ dieke ta kpi, ta wɔnɪŋ v balla v yi bɔmbɔŋaŋ vuodieke dɪ bala v wolɪŋ a hagɪ kun me, die wɪa v nan balɪ yɪ Juu vuosisi aŋaŋ vuodiekemba dɪ kana ka yɪ Juu vuosisi dɪ ba nan biagɪ ye gbatitaanɪŋ. Naa nan yɪ sɪba chaanɪŋ a yɪ ba.”

24 Pɔɔli die dɪ balala dɪ v gbati v gban a taan wa, Fesitusi die dɪ natɪ wa a baari dɪ: “Pɔɔli, yiwo yɪŋyaan! Fɔ bɔgɪrɪna nyinti pam wa yine fɔ juu yɪŋyaati die!”

25 Ta Pɔɔli die yɪŋŋi a balɪ wa dɪ, “Jakɔvɪŋ Fesitusi, n ka juu yɪŋyaati! Wudieke n balɪnana yiwo wusie ta bɪ yaa chɪaŋ.

26 Jakɔvɪŋ Agiripa, n yaa sikiminɪŋ ta nan biagɪ balɪ a yɪ fɔ dama fɔ gban fɔ sɪbɪna ha wɪa, ta bɪ yɪ yada dɪ wɪaha gie yaa gamma Yisa wa ka lɔbɪrɪ fɔ jigɪŋ, dama wudieke die yine wo die ka yɪ lɪmɪŋ ma.”

27 Die Pɔɔli dɪ bɪ balɪ a yɪ naan Agiripa dɪ, “Fɔnɪŋ, yɪ Ŋmɪŋ naazɔalɪŋ wɔbalɪkaha yada mɪŋ? N wɔŋ sɪba a baari fɔ yɪ yada mɪŋ.”

28 Ta naan Agiripa die dɛ yinɲi balɛ Pɔɔli dɛ, “Aɲan fu wɔbalɩka bɩta ka gie fu yile dɛ nan biagu tarigi miɲ a yi Yisa diduɩɩɩ?”

29 Pɔɔli die dɛ yinɲi a balɛ wa dɛ, “Wɔbalɩki wan yaa wɔbalɩki gobin, manɲ n Nɲmɲ jɔɔɩɲ yiwo dɛ funɲ anan vuosi gie mana die dɛ wɔnna n wɔbalɩkaha jinne wo birɲ Yisa diduɩɩɩɲ sɩba manɲ ntaala dansarɩka gie nyɩna ma n ka yaala nɩ juu.”

30 Womi naan Agiripa anan jakɔɔɲ Fesitusi anan Beniisi anan vuodieke mana die dɛ benne ba jigin die dɛ haɲ nyɲ.

31 Ama die ba bala ba nyɲ wa die ba baari dɛ, “Daa wa gie ka yi wɔbiɲ kaani gban. U ka mu ba kɔɔ wa yaa ba nagɩ wa a yi dansarɩka sɔɲ.”

32 Ta naan Agiripa die dɛ balɛ yɩ jakɔɔɲ Fesitusi dɛ, “Tɩ tɲ nan biagu a vɔari daa wa gie a taan dɩ yi die v tɲ ka poli v wɩri gie a ga naakpenkpɩɲ Siiza jigin.”

27

Sojasisi die dɛ nagɩ Pɔɔli a ga Romi tɲ dene

1 Die ba kenne san dɛ ba nagɩ Pɔɔli a ga Romi, Itali tɲ ma, die ba nagɩ wa anan dansarɩka vuosi batan a yɩ Romani sojasisi jakɔɔɲ wɔnyɩ nuɲ me ba wasɩnana wa Julusi, die v benne sojasisi chaaku die ba wasɩnana Naalɩba jakɔɔɲ Chaaku.

2 Tɩ mana die dɛ ga juu haari dieke die dɛ nyɩna Adiramitiwomi, dama die haariku die wɔɲ yi siri dɛ ka nyɲ Siisiria a ga Asia tɲgban ma tɲ diekamba die dɛ gbɩna muɲkpɩri. Ta

Masedonia vuon, Arisitakusi, vuodieke dɔ nyɩna Tesalonika die gutɩ wa tɩ ma.

³ Ka tɔnɔvɔsa die tɩ tɔgɩ Sidoni. Sojasisi jakɔvɛn, Julusi die mɩnɛn a pɔgɩlɩ Pɔɔli ta die yɩ wo sien dɩ v ga v zvalɛn jigin an ba yi wa v nyɩnyaalɩka.

⁴ Die tɩ nyɩna Sidoni ta bɔlɔgɩsɩn die dɩ nɩga a tuole tɩ, die wɩa die tɩ dɔn daagɩ Saapurusi tɩngban chaaku, ta tɩngbanka die dɩ kagɩ tɩ a nyɩn bɔlɔgɩsɩku ma.

⁵ Die tɩ dɔn tɩan ga Silisia anan Pamifilia tɩngban chaaku ta ga tɔgɩ Mira tɩn, Lisia tɩngban mama, ta sɔvɛn mi.

⁶ Mi die sojasisi jakɔvɛrɩ die dɩ ye haarɩ dieke dɩ nyɩna Alekizandira a tɩan a gara Itali tɩngban, v vaa tɩ juu kanɩn.

⁷ Die tɩ dɔn sɔmm sɔmm daraa pam a ken paalɩ gbalɩgɩ ta ye ken tɔgɩ Kinidusi tɩn ma. Bɔlɔgɩsɩvɔ die dɩ faasi tuoli tɩ mi chaaku wɩa die tɩ ka bɩagɩ dɔn gara mi. Die wɩa die tɩ daagɩ ga Kireeti tɩngban lɔgɩn. Dama mi die bɔlɔgɩsɩvɔ die dɩ ka faasi hagɩrɩ, die tɩ ken gbigi Salimoni, Kireeti tɩngban ma, a ga.

⁸ Die tɩ dɔma sɔmm sɔmm mɔgɩkpɩrɩ kɔanɔvan ta die wa ken tɔgɩ jigidieke ba wasɩnana “Haarɩtɩ zielivɩvɩnɩn jigin” mi die ka yɔa anan Lisia tɩn.

⁹ Die tɩ yɔasɩna mi wɩa die sanɩa dieke mɔgɩkpɩrɩ haarɩn dɔmɩn dɩ faasɩna yaa daanpɔyɩ dɩ wone ken tɔgɩ. Sanɩka dɩan ta Juu vuosi dɔvɔga daakpenkpɩn dieke die ba kaabɩna ba wɔbɩatɩ naa chaala die tɩanya mɩn. Die wɩa Pɔɔli die dɩ kpaan ba dɩ,

10 “N zɔalɛɛ, n sɔba a baari ti sieku gie nan yi daanpɔyi, ti chiititi anan ti haariku nan chusu ta vuosi batan nan waari ba musi gban.”

11 Ama die sojasi jakuru бага die wo wudieke Pɔɔli die di bala wa ma dama die u womma yie haariku jakuru anan ka tien wo.

12 Die haarusi jigizielikiri die ka vuna anan ba zie mi tafaan sanja, die wia ba jusu die baari di ba hagi mi a gamma Fonisi. Mi die yiwo Kireeti tɔngban tɔn ta haarusi jigizielikiri die di bie mi a tuoli nman jɔɔkuɛn chaan, ta die ba yaala ba bemme mi tafaan sanja.

Bulogisikpenkɔn die di kenne mugikuru ma wia

13 Sanja mi die ba ye bulogisun di niginana nyuna ba nuugalɛn chaan a kien somm somm, ta die ba yile di ka yi wo bulogisunun wudieke di baan nan sunjine be sɔba ba sanna die wo. Die wia die ba datɛ kɔɔɔnɔ dieke di yigine haariku di zie wo a yi haariku sun a doma gbige Kireeti mugikuru kvanvan.

14 Ama die di ka yasaya ta bulogisikpenkɔn die di niga nyuna nman pɔɔnɛn chaan a ken suna mugikuru sun.

15 Die bulogisun die di ken hubun haariku ma, ta die di hagi pam anan vun di baan nan biagi don haariku a tuolibu, die wia die ti vaa musi ta vaa bulogisun di yaa haariku chun gara.

16 Die bulogisun die di yaa ti ga tan tɔɔnɛn dieke ba wasunana Koda wa jigin. Die ti tiannana die tɔɔnɛn die di kagi bulogisun die

dɪ wa kpɪa. Die tɪ mɪ a bɪaɔɪ a yigi haarɪbɪke dieke dɪ taasɪna haarɪkpɪku ma wa.

¹⁷ Die ba datɪ ka a juu haarɪkpɪku ma a nagɪ guune a mɪnɪ bɔbɪ gilin haarɪkpɪku keɲ keɲ. Die ba chɪga nɪmaamɪɲ dɪ ba nan ga gbɪgi Libia tɪngban ma, jigidieke nyaabu dɪ kana ka goli wo. Die wɪa die ba datɪ haarɪku garɪku a sɔsɔɲ ta vaa bulɔɔɪsɪbɪ dɪ bɪ yaa haarɪku chɔɲ.

¹⁸ Die bulɔɔɪsɪkpɪbɪ dɪ ye ko nɪga, die wɪa ka tɔnɔsɪsa die ba piili a vɔara haarɪku chiititi a taana.

¹⁹ Die ka tɔnɔsɪsa bɪbra ba vɔarɪ haarɪku gban gban nyintiti anan ba nuusi a vigi taana nyaabu sɔɲ.

²⁰ Die dɪ yi daraa pam ta tɪ ka yese nɪmɪnɪ yaa chɪnɪmarɪsɪ, nɪnɪmara die dɪ ligine nɪnɪsikpeɲ wɪa. Ta bulɔɔɪsɪbɪ die ye ko faasɪ nɪga ta die tɪ bɪ wo tama dɪ tɪ nan ye gbatɪtaanɪɲ.

²¹ Die dɪ faasɪna a yɔasɪ ta vuosisi die ka dii jaan, ta Pɔɔli dɪ hagɪ zie ba nɪnɪna a baarɪ dɪ, “N zɔalɪɲ, dɪ tɪɲ mɪ nɪ tuo n nɔarɪ ta da dɔɲ nyɪɲ Kireeti, tɪ tɪɲ kaanɲ juu daanpɔyɪ anan wahala ka gie me.

²² Ama lele n wa juɔsa nɪ dɪ nɪ yigi sikimɪɲ ta nɪ wɔnyɪ mana kaanɲ waarɪ v mɪsɪ; ama haarɪku nyɪna bala ka chɔsɪ.

²³ Dama dienewo yuku Nɪmɪɲ dieke dɪ sɪna mɪɲ ta maɲ jɪama wa malaka die keɲ wo n jigɪɲ,

²⁴ a keɲ balɪ mɪɲ dɪ, ‘Pɔɔli, da vaa nɪmaamɪɲ yalla fɪ. Sie ba nagɪ fɪ a ga zie naalɪba jakɔsɔɲ Siiza jigɪɲ an v dii fɪ sarɪya; fɪ wɪa Nɪmɪɲ baa v gbati wa vuodiekemba dɪ benne haarɪku gie me a taanɲ.’

²⁵ Die wɔa n zwaɔɔɔ, nɔ dii sikimiɔ, dama n yi Nɔmɔɔ yada mɔɔ dɔ wudieke ɔ bala mɔɔ wa nan seɔ yi.

²⁶ Ama buɔɔɔɔɔ bu nan kpaɔɔɔ tɔ a ga zien tuɔɔɔɔɔ gaɔɔ ta nyaɔɔ dɔ giline kvaɔɔɔɔɔ.”

²⁷ Die ka yugiti baɔɔ-anɔsa die wonde ta buɔɔɔɔɔ die ye ko kpaɔɔɔ tɔ chɔɔ Miditerana mɔɔɔkpaɔɔɔ sɔɔ. Ama yaa gamma ka tanseese haari dɔntɔba dɔ mɔɔɔ dɔ tɔ gbige gaɔɔ.

²⁸ Die wɔa die ba nagi jamagɔɔɔ a magɔɔ nyaabuɔgoliɔ a die ye ta nyaabu goliɔ yiwo sɔba nan magɔsa kobɔga aɔɔɔ baɔɔɔ-le: die dɔ bi yi sɔaa die ba bi yi die gbaɔ gbaɔ ta ye ta bu goli yiwo nan magɔɔɔ baɔɔɔ-wayɔ.

²⁹ Nɔmaamɔɔ die dɔ yigi be dama die ba yile dɔ ba haariku nan keɔ jɔalɔ tana. Die wɔa die ba nagi kuɔɔɔsa anɔsa dieke dɔ datɔnana haariku dɔ ziele wo a yi nyaɔɔ sɔɔ haariku kvaɔɔ ta die jɔɔsa Nɔmɔɔ dɔ tunɔɔɔ.

³⁰ Die haari dɔntɔba die dɔ yaala ba chɔɔ ta vaa haariku die wɔa die ba vɔari haariɔbike a yi nyaabu sɔɔ ta paalɔ yie sɔba ba baa ba ga vɔari wa kuɔɔɔnsiɔa a taɔ taɔɔ nyaabu sɔɔ haariku nɔɔɔɔ.

³¹ Ama Pɔɔli die dɔ balɔ sojasisi jakuɔɔɔ aɔɔɔ sojasisi dɔ, “Dɔ yi haari dɔntɔba gie dɔ ka wɔari kali haariku sɔɔ, nɔ wɔnyɔ mana kaɔɔ ye gbatɔtaɔɔɔ.”

³² Die wɔa die sojasisi die dɔ gobi gobi guɔɔ dieke dɔ buɔɔna haariɔbike a yallɔ wa ta vaa ka nan nyaabu sɔɔ.

³³ Die tuɔɔ billa vɔɔɔɔɔ ta die Pɔɔli die dɔ jɔɔsɔ ba mana dɔ ba dii nyindiike, die ɔ baari dɔ,

“Daraa baŋ anusa wonna ŋmaamuŋ dɪ yallɪ nɪ ta nɪ ka dii jaan mana.

³⁴ Die wɪa n wa juusa nɪ ko dii nyindiike, dama ka yiwo jadieke dɪ baan nan yi nɪ haguŋ. Nɪ wɔnyɪ kaan wɔŋ ye danŋa.”

³⁵ Pɔɔli dɪ bala naa kpatɪ kvaŋ chaan die ɔ nagɪ paanɔ a bɪrɪ Ŋmɪŋ ba mana nuŋŋa a yi ke gbieri a piili ŋɔba.

³⁶ Die ba dii sikimiŋ ta wa dii nyindiike.

³⁷ Die tɪ mana die yiwo vuosi kɔbɪsɪ-le anan banɪsɪ-yɔpɔyɪ anan ba yɔaba a bie haarɪkɔ sɔŋ.

³⁸ Die vuon mana dɪ dine a chagɪ kvaŋ chaan die ba vuari paanɔ zaa tɪalɪkaha a taan nyaabu sɔŋ amɔ haarɪkɔ da dɔnsɪma.

Haarɪkɔ ŋmabɪŋ wɪa

³⁹ Die tɔŋ dɪ vuɔŋ, haari dɔntɪba die dɪ ye tɪŋgbanka ama ta ka mɪŋŋɪ mi, ama ta ye gbagɪŋ kaanɪ mɔgɪkpɪrɪ lɔgɪŋ ta ka yallɪ gaan ba yile dɪ ba tɪŋ nan biagi ba yi haarɪkɔ ga mi a ga firɪ tambɔsɪkɔ me.

⁴⁰ Die wɪa die ba chia gobi kuɔdɔnsaha guune a vaa ha a sɔŋ ga nyaabu chiaŋ, ta bɪ forisi guun diekemba dɪ bɔbɪna daa diekemba ba yalla a dɔma wa ta die kɔtɪ garɪ dieke dɪ benne haarɪkɔ nuŋka amɔ buɔgɪsɪbɔ nan dɪ nɪga a kpanŋa haarɪkɔ a gara nuŋŋa. Die ba keŋ gbɪgi mɔgɪrɪ kvaɔbaŋ.

⁴¹ Ama haarɪkɔ nuŋŋa die dɪ ga gben tambɔsɪbɔ ta faasɪ firɪ ta nyaponjiku dɪ keŋ a nɪgɪ ka kɔaka a ŋmɔsɪrɪ ŋmɔsɪrɪ.

42 Tɔ, sojasisi die dɩ saŋ dɩ ba kɔɔ dansarika jujuribe amɔ ba wɔnyɩ gban kaŋ suo jɔalɩ gaŋ a chɩɣɩ bɩa.

43 Ama sojasisi jakɔɔrɩ die yaala ɔ gbatɩ Pɔɔli a taan. Die wɩa die ɔ kagɩ ba dɩ ba daa yi die. Ama die ɔ yɩ nɔvan dɩ vuodiekemba mana dɩ sɩbɩna suolehe nan nyaabɔ ma a suo jɔalɩ gaŋ;

44 Ta vuo tɩalɩkaha dɩ kana ka sɩba suolehe yigi haarɩkɔ daatɩɩ a jɔalɩ. Naa die tɩ yi tɩ mana dɩ jɔalɩ gaŋ ta wɩŋ dɩ ka yi tɩ.

28

Malita vuosi die mɩŋŋɩna tuo tɩ dene

1 Die tɩ kenne a jɔalɩ gaarɩ ta wɩŋ dɩ ka yi tɩ wo, die tɩ mɩŋŋɩ dɩ tɩŋgbanka mi saan yiwo Malita.

2 Die tɩka vuosi die mɩŋŋɩ tuo tɩ, dama saŋŋa mi nuŋ die nɩnana ta watɩ die faasɩ beri die wɩa die ba chɔɣɩsɩ bolɩŋ dɩ tɩ weeli ta yi tɩ anɩsa.

3 Die Pɔɔli die dɩ lagɩsɩ daatɩ a nagɩha taana bolibu me, womi die javɔɔkɩŋ die dɩ ken nyɩŋ daatɩ ma bolibu dɩ tɩbɩna wɩa a dɔŋ Pɔɔli ta nagɩ ka gban vili ɔ nuuŋ.

4 Die tɩŋgbanka vuosi die dɩ ye javɔɔkɩrɩ die dɩ leenɩnene Pɔɔli nuuŋ me ta die bala yɩa tamba dɩ, “Daa wa gie nan yi vuokɔɔrɩ, anan ɔ gbatɩna ɔ gban a nyɩŋ mɔɣɩkɩrɩ wa ma, ama bugile kaŋ vaa ɔ bemme ɔ mɩsɩ ma.”

5 Ama Pɔɔli die dɩ kpaantɩ javɔɔkɩrɩ a taan bolibu me ta wɩŋ mana dɩ ka yi wo.

6 Die vuosisi die dɩ yile dɩ ɔ nan fɔsɩ yaa ɔ nan nan bunyɩ a kpi. Die ba yilinene die wo a

keŋ gbaŋɔ ta wuŋ mana ka yi wo wo, die ba tarɔɔ ba sɔŋanyile ta baaru dɔ, “Daa wa gie yiwo buuŋ.”

⁷ Mi die ka yɔa aŋaŋ tuŋgbaŋka naaŋ Pubiluwosi kvatɔ. Die ɔ muŋŋɔ tuo tɔ chaantɔ ta die tɔ yi ɔ chaanɔŋ daraa ataa.

⁸ Pubiluwosi chooŋ die dɔ dɔa a yɔagɔ, nyuŋgbaŋ tɔsɔla aŋaŋ chɔɔruŋ die yalla wa. Ta Pɔɔli die dɔ ga juu ɔ juoku me a nagɔ ɔ nuuŋ a diisi ɔ ma a juɔsɔ Nmuŋ yɔ wa die ɔ ye alaafia.

⁹ Naa kvaŋ chaŋ yɔagɔtieliŋ die dɔ benne tuŋgbaŋka ma die dɔ keŋ Pɔɔli jigɔŋ die ɔ gbaaŋ ba mana.

¹⁰ Die ba yɔ tɔ piinisi pam ta die tɔ balla tɔ ga wa ba nagɔ jadieke mana tɔ yaalala a yi haarɔku sɔŋ.

Tɔ nyɔna Malita a ga Romi dene

¹¹ Die tɔ benne mi chɔtɔ ataa kvaŋ chaŋ die tɔ nagɔ haarɔ dieke ba wasɔnana Nmuŋnyɔba wa ta die dɔ nyɔna Alekizandira ta bie Malita tafaŋ saŋka mi wo.

¹² Die tɔ ga tɔgɔ tuŋ dieke ba wasɔnana Sarakusi ta die yi daraa ataa mi,

¹³ ta die bɔ nagɔ haarɔku a ga tɔgɔ tuŋ dieke ba wasɔnana Regumi wa. Ka tɔnɔvɔsa die bulogɔsɔŋ dɔ piili a nɔga nyɔna nuugalɔ chaŋ, ta ka daraa ale daraaŋ die tɔ keŋ tɔgɔ Putiwoli tuŋ ma.

¹⁴ Mi die tɔ ye Yisa didɔsɔrɔba batan, die ba balɔ tɔ dɔ tɔ wɔarɔ ba jigɔŋ daraa ayɔɔpɔyɔ. Die tɔ keŋ nyuŋ mi a ga Romi.

¹⁵ Die Yisa didɔsɔrɔba die dɔ benne Romi wa die dɔ wɔŋ tɔ wɔa ta die keŋ tuoli tɔ sien Apiyusi nyuŋ ma, ta batan dɔaŋ dɔ keŋ tuoli tɔ chaanɔŋ

juone ataa dieke die dɪ gbine Romi wa. Pɔɔli die dɪ yene be wo die dɪ kpaŋŋɪsɪ wa ta ɔ bɪrɪ Nɪmɪŋ.

Pɔɔli die dɪ benne Romi tɪŋ ma wɪa

¹⁶ Die tɪ gana a ga tɔgɪ Romi die ba yɪ Pɔɔli sien dɪ ɔ bemme ɔ dɔŋŋɔ ta vaa soja balɪmɪŋ gbara wa.

¹⁷ Daraa ataa kɔaŋ chaŋ Pɔɔli die dɪ wa Juu vuosi nɪŋŋandɪsɪrɪba a lagɪsɪ. Die ba lagɪsɪna wa ɔ balɪ a yɪ ba dɪ, “N nɪmballɪ, aŋaŋ die n kana ka yɪ wɪŋ mana a chɔsɪ tɪ vuosisi yaa ta chɔsɪ tɪ chɔŋkɔsɪba chɔaraha, die ba nagɪ mɪŋ yɪ wo dansarɪka sɔŋ Jerusalemi ma, ta nagɪ mɪŋ yɪ Romani vuosi nuusi me.

¹⁸ Die ba pɪasɪ mɪŋ wudieke n yine a chɔsɪ ta die yaala ba vɔarɪ mɪŋ, dama die ba mɪŋŋɪya dɪ n ka yɪ wudieke dɪ mɔna dɪ ba kɔs mɪŋ.

¹⁹ Ama Juu vuosisi nɪŋŋandɪsɪrɪba die dɪ ka saagɪya, die wɪa die maŋ baarɪ dɪ n nan nagɪ n wɪrɪ a poli a keŋ naaŋ jakɔsɪ Siiza jigɪŋ, ama n wo wɪŋ a baŋ balɪ chɔsɪ n gbaŋ gbaŋ n vuosi.

²⁰ Die wɪa maŋ baŋ n ye nɪ a balɪ nɪ wɪrɪ. N mɔsɪnana Nɪmɪŋ Vuɔvɔarɪkɪrɪ wɪaha, vuodieke tɪŋŋ Juu vuosi dɪ yalla tama wa, die wɪa ba bɔbɔ mɪŋ aŋaŋ chɔrɪmaha gie.”

²¹ Ta ba balɪ a yɪ wa dɪ, “Tɪŋŋ tɪ ka tuo gbanɪŋ a nyɪŋ Judia yaa gamma fɔ ma, ta vuɔŋ ka nyɪŋ a keŋ gie aŋaŋ wɪrɪ yaa a balɪ wɔbɪaŋ yaa gamma fɔ ma.

²² Ama tɪ nan dɪ yaala tɪ sɪmma fɔ sɔŋanyile. Tɪ wɔŋ sɪba a baarɪ dɪ jigɪŋ mana vuosi bala a chɔsa jɪamɪŋ dieke fɔ dɪna wa.”

²³ Die wɪa die ba nagɪ daaŋ zien aŋaŋ Pɔɔli. Dɪŋŋ daarɪ mi daadaŋ pam dɪ keŋ a lagɪsɪ Pɔɔli

die dɪ benne jigin dieke wo. Die ɔ dagɪ ba Nɔmɔn naaru wɪa a nyɔn sɔkɔɔn a ga tɔgɪ yun, ta die mia dɪ ɔ tarɪgɪ ba sɔgɪtɪ dɪ ba tuo Yisa, ta die vɔara wɪa a nyɔna Mosisi mɪraha ma aɲan Nɔmɔn naazɔalɔba die dɪ maagina wudiekemba ba.

²⁴ Die batan sɔgɪtɪ die dɪ tarɪgɪ aɲan ɔ wɔbalɪkaha ma ama batan die dɪ ka tuo dɪi.

²⁵ Die wɪa die ba hagɪ mi aɲan nɪnhagɪrɪn aɲan tan yaa gamma wɔbalɪkaha gie. Pɔɔli die dɪ balɪ dɪ, “Sanɲa dieke Nɔmɔn Halɪkasɪka die dɪ vana Nɔmɔn naazɔa Azaya die balɪ yɪ tɪ chɔɔŋkɔɔlɔba wa, die ɔ balɪ wusie mɔn.

²⁶ Die ɔ baaru dɪ,
 ‘Ga a balɪ naa yɪ vuosi gie dɪ:
 Nɪ nan keŋ wɔn a bɪ wɔn ama dɪ kaan dɪ sɪba a
 chɪan;
 ta nɪ nan keŋ daansɪ a bɪ daansɪ ama nɪ kaan
 ye,

²⁷ dama vuosi gie yiwo yanɲkpɪititielin,
 ta bɪ ligi ba tɪba dɪ ba kaan wɔn,
 ta bɪ muo ba nine dɪ ba da yesime.

Dɪ yɪ die ba ka muo ba nine ba tɪn nan ye,
 ba tɪn ka bɪ ligi ba tɪba, ba tɪn nan wɔn,
 ta ba tɪn ka bɪ yi yanɲkpɪititielin ba tɪn nan
 dɪ sɪba wɪaha gie chɪasɪ.

Ta ba tɪn nan yɪnɲi keŋ n jigin
 an n gbaan ba.’ ”

²⁸ Pɔɔli die dɪ bɪ balɪ dɪ, “Nɪ sɪmma a baaru dɪ Nɔmɔn wɪaha yaa gamma ɔ gbatitaanɲkɔ tɔgɪ vuodiekemba dɪ kana ka yi Juu vuosisi jigin mɔn, ta ba nan wɔn.” ((

²⁹ Pɔɔli die dɪ bala naa a kpatɪ Juu vuosisi die dɪ hagɪ a nɔga nɪnhagɪrɪn pam aɲan tan.))

³⁰ Pɔɔli die dɪ tun ligire a yɪ jigidieke ɔ benne wo a bie mi bɪna ale ta mɪnɪ tuose chaan diekemba mana dɪ kienene ɔ jigin dɪ ba ye wo.

³¹ Ta die mɔsɪ wɪa yaa gamma Nɪmɪ naaru ma, ta daga vuosi tɪ Yɔmɔtien Yisa Masia wɪa, ta bala ɔ dɔnɪn aɪan sikimin.

CXXV

Konni
Konni NT (Ghana)

copyright © 2004 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Konni

Contributor: Wycliffe Bible Translators, Inc.

All rights reserved.

2025-05-07

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 6 May 2025 from source files
dated 7 May 2025

5d16fd5e-902d-51bf-967c-3e7c4efb8e57